6 AĞUSTOS 1989 / YIL: 3 / SAYI: 32 / 2000 TL.

2000 İKİBİN'E DOĞRU

2000'E DOĞRU CUDİ DAĞI'NDA

PKK ORDULAŞIYOR

Cezaevlerinde ölümüne direniş

ALMANYA: 3.5 DM. BELÇİKA: 80 F. DANİMARKA: 16.5 Kr. FRANSA: 13 F. İSVEÇ: 15 Kr. İSVİÇRE: 3 F. NORVEÇ: 16 Kr. İNGİLTERE: £ 1.20

HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ
2000 İKİBİN'E DOĞRU

6 AĞUSTOS 1989
YIL:3 SAYI:32 / 2000 TL.

Sistem Yayıncılık Tic. ve San. A.Ş. Adına Sahibi: Mehmet Sabuncu
Genel Yayın Yönetmeni: Doğu Perinçek
Genel Yayın Yönetmen Yardımcısı ve Ankara Temsilcisi: Hasan Yalçın
Yayın Kurulu: Ahmet Aka, Hüseyin Bülbül, Mehmet Bedri Gültekin, Ender Helvacıoğlu, Hüseyin Karanlık, Osman Bilge Kuruca, Doğu Perinçek, Hasan Yalçın.

Yazıişleri Müdürü: Hüseyin Karanlık
Sorumlu Müdür: Tunca Arslan
Haber Müdürü: Adnan Akfırat
Dış Haberler: Faik Bulut
Ekonomi: Şule Perinçek
Toplum ve Kültür Sanat: Asaf Güven Aksel
Arşiv Araştırma: Rozerin Doğan
Teknik Sekreter: Rıza Edin

İzmir Temsilcisi: Ali Karşılayan
Adana Temsilcisi: Hüseyin Bülbül
Yurtdışı Temsilcisi: Deniz Kavukçuoğlu
Yazar ve Çizerler: Melih Cevdet Anday, Şahap Balcıoğlu, Nihat Behram, Korkut Boratav, Erdoğan Bozok, Necati Cumalı, John İversen, Deniz Gökçe, Tan Oral, Baskın Oran, Demir Özlü, Doğu Perinçek, Semih Poroy, Cemal Süreya, Hasan Yalçın.

BÜROLAR:
İstanbul: Gülden Aydın, Hakan Bayhan, Seral Çelik, Mehmet Ali Kankotan, Elçin Macar, Fenni Özalp, Fethi Özalp, Oğuz Sakallı, Ruhsar Şenoğlu, Hüseyin Şimşek, İrfan Taştemur, Feyza Perinçek.
Ankara: L. Doğan Tılıç (İstihbarat Şefi), Hikmet Çiçek, Zihni Erdem, Selami İnce, Bilgehan Murathan, Hamza Şahin, Soner Yalçın
İzmir: Saim Gözek
Adana: Namık Alkan

Yurtdışı:
Almanya: M. Salih Çeviker (Bonn) 0271 / 2681, Metin Gür (Kuzey-Ren Westfalya) 0202 / 461321, Kürşat İstanbullu (Hessen) 06121 / 303467, A. Rıza Özkan (Berlin) 030 / 6925180 **Fransa:** M. Şehmus Güzel (Paris) 1 / 42574987, A. Rıza Taşdelen: 50989811 **Hollanda:** Ali Develioğlu (Rotterdam) 10 / 4553674 **İsveç:** Erol Sever 0753/72729 **İngiltere:** Ümit Zileli (Londra) 44 / 603613093 **Yunanistan:** Andonis Zikas (Atina) 1 / 3251143 **Danimarka:** Şevki Nart (Kopenhag) 31-869402

Muhasebe Müdürü: Metin Aktaş
Reklam Müdürü: Hadiye Gül
Montaj: Cengiz Tezcür

Teknik Hizmetler:
SİSTEM OFSET, 520 66 27
Basıldığı Yer:
HÜRRİYET OFSET Sefaköy /İSTANBUL
Dağıtım:
HÜRRİYET HOLDİNG A.Ş.

ADRES ve TELEFONLAR:
İstanbul: Başmusahip Sok. No: 16 Talas Han Kat: 4 Cağaloğlu/İSTANBUL Tel: (1) 513 83 52-513 83 53 **Fax :** 513 96 76
Ankara: Necatibey Cad. 94/15 Kızılay/ANKARA Tel: (4)229 83 80
Fax: 229 83 80

Yurtdışı: Mittelweg 25 2000 Hamburg 13 FEDERAL ALMANYA Tel: (040) 44 94 09
Yurtdışı Abone Yazışma Adresi: I.Soner,Flerrentwiete 49a 2000 Hamburg 56 Tel: (040) 810927
İstanbul İlan: Tülin Çeşnioğlu (513 96 77)
Ankara İlan: Güner Tokgöz (229 83 80)
Yurtdışı İlan: Işık Soner (49 040 81 09 27)

KAPAK

• **PKK ordulaşıyor:** Botan hattında PKK, 70-100-200 kişilik gruplarla dolaşıyor. Doktor Baran, komando taburuna meydan okuyor. "Buradayım, gelin" haberi gönderiyor. Elindeki telsizle eylemlerini sıralıyor. Askerlerin planlarını öğreniyor. Bu arada köyleri dolaşıp hastaları tedavi ediyor." 8

TÜRKİYE

• **Dayatan Çare** Genel af! Adalet Bakanlığı'nın 3 Ağustos tarihli raporu,: "Anarşi ve terör suçlarından hükümlü ve tutuklu". Yaşamını yitirenler "idama hükümlü PKK üyesi" diye tanımlanıyor. 20
• Seyir Defteri. 24
• Mehmet Eymür'ün büyük suçlaması: "Ebu Firas tarafından kullanıldınız". 26
• Gürkan, Uğur, Dülger ve Akarcalı ile fikir cimnastiği. 30

İŞÇİ-SENDİKA

• **Uzlaşmalar mı ilkeler mi?** Sol kanat iki tutum üzerinde tartışıyor: Kişiler temelinde mi, ilkeler temelinde mi birlik? 34
• Şevket Yılmaz: Bu sendikanın adı işçi, soyadı işçi. 36

DÜNYA

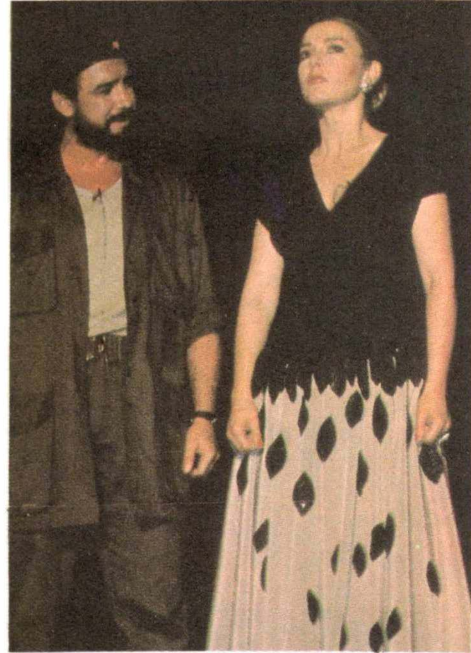
• **Suriye Müslüman kardeşlerinin lideri:** "İslamcılar FKÖ'nün alternatifi olamaz". 38
• Farklı fikrin bedeli: "Belleklerden silmek". 40
• İran: Rafsancani ezici çoğunlukla Cumhurbaşkanı oldu. 42
• Beş Kıtadan. 43

TOPLUM

• **Posta çeklerinin çektirdikleri:** PTT'nin asla yanından geçmeyin. 44

KÜLTÜR-SANAT

• **Zülfü Livaneli'yle her telden:** Bireysel bozgun, toplumsal umut. 48
• Atatürk filmi. Bir büyük insan... 52
• Kitap. 54
• Bu hafta 56

• *Evita!* Biz bu filmi gördük. 58
• Bulmaca 62
• TV 63
• Anti TRT. 66

YAZI ve ÇİZGİLERİYLE

• Erdoğan Bozok: Karikatür 6
• Doğu Perinçek: Nâzımlara ve Chelere genel af! 7
• Cemal Süreya: Kanun kuvvetinde aşağılama. 19
• Turan Dursun: Muhammed'in doktorluğu II. 47
• Deniz Gökçe: Çelik Gülersoy ve ayaktopu. 60

MEKTUPLAR

Dünya bıyık rekortmeni K.Maraşlı Memili Rüşdüoğlu... 140 cm'lik bıyıklarıyla bir Beyoğlu turu atmaya çıkmış. Ancak, meraklıların fotoğraf çektirme isteklerinden kurtulamıyor bir türlü. Saatlerce poz veriyor Rüşdüoğlu. *Fotoğraf: HAKAN BAYHAN*

Halklar arasında dostluk

Londra'nın merkezinde Charing Cross Caddesi'ndeki küçük bir Yunan kitapçısının vitrinine yapıştırılmış bir afiş dikkatimi çekti. Afişte 14-22 Temmuz tarihleri arasında yapılacak Kıbrıs haftasının duyurusu vardı. Afişin tam ortasında İngilizce, Rumca ve Türkçe olarak yazılmış bir mısra hemen göze çarpıyordu. "Benim yurdum ikiye bölünmüş ortasından/hangi yarısını sevmeli insan." Yazan Neşe Yasin.

En çok satan gazetelerimiz "Yunan küstahlığı", "Rumlara dersini verdik" gibi düşmanlık aşılayan, nefret dolu başlıklar atarken öbür taraftan daha dostça sesler çıkıyor.

Fransız devriminin 200. yılı kutlamaları nedeniyle Londra sokaklarında Fransız bayraklarını gördüğüm zaman hayran olmuştum. 14 Temmuz günü yine Londra'nın çeşitli merkezlerindeki gösterilere ve kutlamalara tanık olunca hayranlığım bir kat daha arttı.

İnsan hakları, dostluk gibi kavramlar, özellikle bugünlerde daha büyük önem taşıyor. Bu tür konularda çok eksiğimiz var. En büyük görev basına ve TRT'ye düşüyor. En azından kin dolu, tahrik edici anlatım tarzlarını değiştirerek!..

AHMET ALTIN/LONDRA

ABONE KOŞULLARI

YURTİÇİ:

6 Aylık: 55.000 TL.

1 Yıllık: 100 bin TL.

Abone bedellerinin Mehmet Sabuncu 36058-9 no'lu Postaçeki hesabına yatırılması rica olunur.

YURTDIŞI

Avrupa ve Ortadoğu	
6 Aylık:	70 DM.
1 Yıllık:	130 DM.
Cilt	25 DM.
Amerika ve Uzakdoğu	
6 Aylık:	55 $
1 Yıllık:	100 $
Almanya	3.5 DM
Belçika	80 F.
Danimarka	16.5 Kr.
Fransa	13 F.
Isveç	15 Kr.
Isviçre	3 F.
Norveç	16 Kr.
Ingiltere	£ 1.2

Yurdışı abone bedellerinin Işık Soner Postgirokonto 6082 79-205 Postgiroamt Hamburg hesabına transferini rica ederiz.

Sinan Çifteyürek'e özgürlük

Derginiz daha önceki sayılarında Sinan Çifteyürek adlı mahkumûn durumunu kamuoyuna duyurmuştu. 141/1'den mahkûm Sinan Çifteyürek, öldürücü bir hastalığa yakalanmıştır. Tahliye olmasına da daha 11 ay var.

2000'e Doğru'nun haberinden sonra ikinci adımı atarak kamuoyunun ağırlığını koyması gerekmektedir. Çifteyürek'in derhal salıverilmesini sağlamak için ve hastalığına teşhis konulan İsviçre'de tedavi olabilmesi için kampanya başlatmak gerekmektedir.

"Özgürlüğüne şunun şurasında 10-11 ay kalmış" diye beklenilmemeli, tam tersine bu kadar az bir zamanın kalması derhal salıverilmesinin nedenlerinden biri olmalıdır.

HAMZA DEMİR/GÖTEBORG

Oltan Sungurlu'nun köylüleri

Gümüşhane'nin Şiran ilçesinin Kırıntı köyündeniz. Komşumuz olan Beyderesi köyüyle bir su anlaşmazlığımız vardı. Oltan Sungurlu'nun yardımıyla davayı Beyderesi kazandı. Ancak, onlara bu yetmedi. Alevi olduğumuzu bildikleri için mezhepçilik yapmaya başladılar. Askerler de "sudan" bahanelerle her gece köyümüze baskınlar düzenledi. İnsanlar gözaltına alındı, eziyet gördüler. Jandarma baskısından kaçarken trafik kazasında iki köylü öldü. Bunların adları Erol Gündoğan ve Sait Bakar'dır.

KAZIM AYDOĞAN / KIRINTI KÖYÜ / GÜMÜŞHANE

"Su getirdik, susuz kaldık"

Bizler, Şile'nin Ahmetli Köyü sakinleriyiz. Yedi-sekiz aile bir araya gelerek, cebimizden para harcayarak Ahmetli Köyü'ne içme suyu getirdik.

Aradan bir sene gibi bir zaman geçti. Ahmetli Köyü'ne yeni gelenler oldu, Köşkler ve büyük çaplı -300- tonluk havuzlar yapılmaya başladı. Bizim getirdiğimiz içme suyumuz da havuzlara dolmaya, inşaatlarda kullanılmaya, çimenler sulanmaya başlandı.

AHMETLI KÖYLÜLERİ / ŞİLE

"Kapak haberiniz başarılıydı"

Derginizin geçen hafta işlediği konuyu gazete ilanlarından öğrendiğimde, *2000'e Doğru*'nun da cinsellik tüccarlığına başladığını, sık sık karşılaştığımız gibi magazincilikten öteye geçmeyen bir haber yapacağını zannettim. Şimdi sadece L.Doğan Tılıç ve Soner Yalçın'a teşekkür etmek istiyorum. Gün geçtikçe artan ekonomik çözümsüzlüğün fuhşa ait yönünü hem bilimsel,

hem de keyfi açıdan başarıyla gerçekleştirmişler.

TAKİ DOĞANCILAR/EDİRNE

Müslümanlar yalan mı söyler, doğru mu?

Derginizde din bilgisi köşesi yazarı Sayın Turan Dursun'a iletmek istediğim bir soru var.

Federal Almanya mahkemelerinde görevli hakim ve savcıların zihninde, burada yaşayan ve mahkeme huzurunda şahit olarak dinlenen T.C. Vatandaşlarının mahkeme huzurunda doğru ifade vermedikleri "yalan söyledikleri" kanaati mevcuttur.

Geçen bir tarihte tanımış olduğum bir Alman avukat, bir savcının kendisine Kur'anda Müslümanların, Müslüman olmayan kişilere karşı "yalan" -doğruyu söylemeyebileceklerine- dair bir hususun olduğunu anlatmış. Ve O da benden bunun doğru olup, olmadığını sordu. Benim bu hususta bilgim olmadığından dolayı, -dergideki yazılarınızı ve kısa özgeçmişinizi takip ettiğim için- meseleyi size aktarmayı doğru olarak gördüm.

Bu hususla ilgili olarak, yani Kur'anda böyle bir şeyin olup, olmadığı, şayet var ise ne gibi şartlar altında olduğu, bana detaylı bilgi vermenizi rica ediyorum. Ben, sizden alacağım bilgiye dayanarak, bu meseleyi buradaki bazı kuruluşlar (Sosyal Demokrat Hukukçular Birliği, Yabancılar Meclisleri ve diğer bazı kuruluşlar) vasıtası ile kamuoyuna sunmayı düşünmekteyim. Bu nedenden, vereceğiniz yanıtta kaynak gösterir ve de mümkünse fotokopya vs. ek yaparsanız çok memnun olurum. Mesele hakkında hiç bilgim olmadığından, burada size herhangi bir yorum yapmak istemiyorum. Fakat, kısaca şu kanaatde olduğumu söyleyebilirim; bu tür iddiaların yabancı düşmanlığını körüklemek, yabancıları aşağılamak ve de Müslüman toplumu daha da küçük düşürmek için yapılan bilinçli bir propaganda olduğu kanaatindeyim. Ben, mesleğim icabı (çevirmen ve yeminli tercüman olarak) bu tür olaylara da şahit olmaktayım.

KENAN ATİK/B.ALMANYA

"Kazanacağız!.."

Cezaevi yöneticileri, "Tünel, haklarınızı gaspetmemize ve 1 Ağustos Genelgesi' ni uygulamamıza iyi bir fırsat oldu" yaklaşımı içindedirler. Geçtiğimiz yıl Ekim-Kasım aylarında uzun bir açlık greviyle geri püskürttüğümüz çağdışı "Genelge" bizlere dayatılmaktadır. 29 Haziran'dan itibaren başlığımız süresiz açlık grevini gaspedilen haklarımızı geri alıncaya kadar sürdüreceğiz. Ülkemizin özgür geleceğine olan inancımızla kazanacağımıza inanıyoruz. Aksi durumda hapishane duvarları mezar taşımız, ranzalar tabutumuz olacaktır.

BİR GRUP DEVRİMCİ TUTUKLU ADINA HAFIZ AKDEMİR / ESKİŞEHİR ÖZEL TİP CEZAEVİ

Aramıza yeni katılan

MEHMET FATİH

Bütün dostlara merhaba diyor.

Leman-Kamber Erkoçak

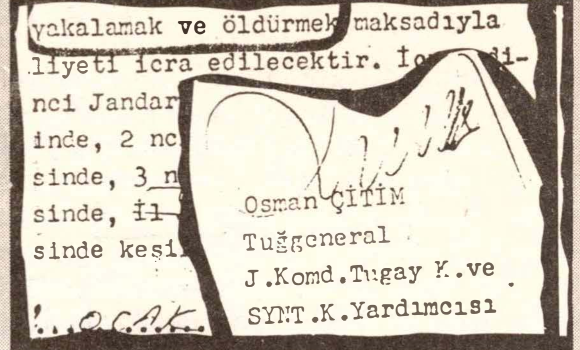
Arkadaşımız

DENİZ BAŞARAN'ı

ani bir ölümle kaybettik.
Ailesine ve dostlarına başsağlığı diliyoruz.

2000'e Doğru

İKİBİNDEN

Osman Çitim'e bir yıldız daha!

Jandarma generallerine kıran girdi, nerdeyse hepsi emekliye. Bir tek Tuğgeneral Osman Çitim terfi etti. Osman Çitim'e bravo! Askeri Şûra'ya da bravo!

Osman Çitim'i okuyucularımız yakından tanıyorlar. İmzası "Yakala öldür" emirlerinin altında duran general. *2000'e Doğru*, 15-21 Kasım 1988 tarihli 47. sayısında yayımlamıştı Çitim'in Tunceli'de Jandarma Tugay Komutanı iken verdiği emirleri. Osman Paşa, pratik bir general. "Yakala öldür" emirlerini teksir ettirmiş, boş yerler dolduruluyor ve tim komutanlarına veriliyor.

Genelkurmay Başkanlığı o zaman *2000'e Doğru*'ya yaptığı 13 Kasım 1987 günlü yazılı açıklamasıyla, "Öldür emrini biz vermedik" demişti.

Osman Çitim mahkemeye verilmedi, hakkında bir soruşturma bile açılmadı. Ve şimdi omuzuna yeni bir yıldız takılıyor. Genelkurmay Başkanlığı yasalara karşı çok cesur doğrusu.

Osman Çitim'in general olması, Türkiye'de demokrasinin kilit sorununu gündeme getiriyor: Militarizm! Evet askeriye tabudur, dokunulmaz, eleştirilmez. O zaman da demokrasi olmuyor.

Ama bunun sorumlusu, öncelikle askeriye değil. Karşısında bir kuvvete rastlamayınca keyfilik durdurak bilmeyecek, sınır tanımayacaktır.

Cumhuriyet gazetesi, Osman Çitim'in terfi haberini önemle başlık altına çıkarmış. Keşke zamanında "yakala öldür" emrini de verseydi. Şimdi o başlık altı anlamlı olacaktı.

Cezaevinde adam öldürülüyor. Sivil hapishane müdürü öldürtünce ses çıkarma cesaretini buluyor "demokrasi" güçlerimiz. Peki sorgusuz yargısız öldürme emrini bir general imzalayınca... Ses yok! Bir vicdan muhasebesi de mi yok?

Haksızlığın apoletlisi karşısında boynu bükük kalmak da bir eziklik bir yabancılaşma yaratmıyor mu? Ezeni ve eziklik içine düşeniyle bir toplumun insan malzemesi eğilip bükülüyor.

Partilere, basına, derneklere, kamuoyuna buradan bir kez daha sesleniyoruz: General Osman Çitim hakkında "yakala ve öldür" emirleri verdiği için soruşturma açılmalıdır. Orijinal belge *2000'e Doğru*'nun arşivinde bir resmi yazıyla isteneceği günü bekliyor.

ERDOĞAN BOZOK

DOĞU PERİNÇEK

Nâzımlara ve Chelere genel af!

Gazetelerde aynı günde iki ayrı haber:
"Nâzım Hikmet Devlet Tiyatrosu'nda."
"Cezaevinde iki mahkûm açlıktan öldü."

Tuhaf bir şey yok mu bu haberlerde? Nâzım Hikmet'i Devlet Tiyatrosu'nun sahnesine çıkaranlar, Nâzımları gene hapislerde süründürüyor, öldürüyorlar.

Yalnız Nâzım Hikmet mi? Che Guevera da sahnelerimizde. İstanbul Belediye Tiyatrosu'nun Evitası'nı devlet ricali ve askerî erkân da hanımlarıyla birlikte seyrediyor, avuçlarını patlatırcasına alkışlıyor.

Neyi alkışlıyorlar orada?

Zırhlı pantolonları, sırmalı apoletleri, madalyaları ve beyaz eldivenleri kim alkışlayabilir ki? Frakları, simokinleri, "zarif" ellerde tutulan kadehleri alkışlayacak yüzsüzlük kimde var? Evet hiç kimse zulmü, ikiyüzlülüğü ve demagojiyi alkışlayamıyor, cuntaları alkışlayamıyor. O sahnede ütüsüz pantolonu, çizmeleri ve beresiyle halk için fedakârlığı, özgürlüğü, açık sözlülüğü ve temiz yürekliliği canlandıran Che Guevera'ya bütün alkışlar!

Garip bir şey yok mu şu gazete haberlerinde? Nâzım Hikmet'i Devlet Tiyatrosu'nda sahneye çıkaranlar, Nâzımları gene hapislerde süründürüyor, öldürüyorlar. Che Guevera'yı sahnede avuçlarını patlatırcasına alkışlayanlar, Gueveraları hapislerde öldürüyor, vuruyor, kırıyorlar. Türkiye yeni bir gelecek arıyor ve aradığı geleceğe karşı da gaddar mı gaddar! Genel af, içerdekilerden çok, toplum için gerekli.

Che Gueveraları alkışlayan ve Cheleri hapislerde öldüren, vuran, kıran bir Türkiye!

Mantık kaybolmuş gitmiş. Bir gariplik var.

Dün ile bugün içiçe girmiş. Türkiye eskilerden kurtulmak istiyor, yeni bir gelecek arıyor. O geleceğe doğru uzatıyor ellerini. Ve aradığı geleceğe karşı da gaddar mı gaddar!

Aydın cezaevinde öldürülen (ölen değil) Mehmet Yalçınkaya ve Hüseyin Hüsnü Eroğlu'nu insan yerine koymak, onların özlemlerine kulak vermek, özgürce konuşmalarına tahammül etmek ve bir gün onları sahnede alkışlamak için verilen emekler, yaşanan acılar az mı geliyor?

Yargıçlar cezaları kestiler: 10 yıl, 24 yıl, müebbet, ölüm! 25 yazıişleri müdürüne yüzlerce yıl, 684 yıl yalnız Veli Yılmaz'a.

Ama bir de yargıç hükmüyle verilmeyen cezalar var: Gözaltılarda, sorgularda cezaevlerinde 147 insan öldü, öldürüldü. Diyarbakır cezaevinde zulmü protesto için dört tutuklu kendisini yaktı. DAL grubu, Diyarbakır sorgucuları, Mamak kafesçileri de yıllarca yargıç kesildiler bu toplumun başına. İşkenceler, toplu dayaklar, hakaretler, hapiste şeriat dersleri, üç dakika görüşü çok görmeler, kaleme kitaba el koymalar, iki satırlık mektuptan yoksun bırakmalar, hükümlüyü kobay olarak kullanmalar, gaz bombaları vb. vb: Bunların hiçbiri Ceza Yasası'nda ceza olarak adlandırılmıyor ama uygulanıyor. Bugün hapiste yatanların çoğu zaten 10 yıldır, Mahmut Çiğdemal gibileri 14 yıldır hapiste. Müebbetlerin cezaları yetmiyor, yasalar çiğnenerek yanlış hesaplar yapılıyor. Özetle 12 Eylül hükümlülerinin çektikleri, yüz yıla bedel. Bu kadar hınç yetmez mi?

Ya yargılamalar? İşkenceli sorgularda verildi hükümler. Mahkemeler, bireylerin sorumluluğunu nasıl araştırsın, toptancılık geçerli oldu sıkıyönetim mahkemelerinde.

Kim suçlu, kim haklı?

Bugün parlamentodaki milletvekillerinin 20 kadarı 12 Eylül döneminde işkenceden geçti, hapislerde yattı. Bir örnek Kültür Bakanı Namık Kemal Zeybek. Diğer örnekler iktidar milletvekilleri Kemal Birlik, Nurettin Yılmaz. Türkiye'de işkence mahzeni ile iktidar koltuğu arasındaki mesafe çok kısa. Hapisane avlularından parlamento kulislerine giden koridor o kadar uzun değil. Tek başına bu gerçek bile, toplumun büyük bir adaletsizliği ve kargaşayı yaşadığını gösteriyor.

Namık Kemal Zeybek niçin bakan ve bir süre önce belki de onunla aynı ranzada sırt sırta yatan Yalçınkaya ve Eroğlu niçin mezarda bugün?

Hukukun çizmelerle ezildiği, bunca adaletsizliğin işlendiği bir toplumda, insanlardaki adalet duygusu yeniden nasıl ayağa kaldırılabilecek?

Bütün bu soruların yanıtı, ancak genel af olabilir. Genel af, bugün yalnız acılara son vermek için değil, Türkiye'nin sorunlarını özgürce tartışabilmek, ülkenin ufkunu açabilmek için gereklidir.

Genel af, aslında içerdekilerden çok dışardakilerin, toplumun ihtiyacı.

2000'E DOĞRU'NUN CUDİ RAPORU

PKK ordulaşıyor

Botan hattında PKK, 70-100-200 kişilik gruplarla dolaşıyor. Beytüşşebap-Cudi çevresinde 300-400 kişilik kampları olduğu belirtiliyor. Köylüler PKK sancağını dağda gördüklerini anlatıyorlar. Karakol komutanları erzaklarını gerillalarla bölüşüyorlar. Tezkereci komando: Doktor Baran ve Azime Abla, komutanla telsiz sohbeti yapıyorlar. PKK: "Botan'da nitel büyüme gösterdik." Kozakçıoğlu: "25 köyü kesin boşaltacağız." ABD konsolosu bölgeyi geziyor. Aşiret reisi: "Devlet toplu tepkiyi önlemekte güçlük çeker." Yetkililer: "Halktan PKK'ya destek var."

Cudi eteklerinde bir köy. Gece yarısı. Köylülerle sohbeti sona erdirmek üzereyiz. Ancak; havvvvvv!.. Herkes kulak kesiliyor. Rappp,... tıkırttt, takkk. Tıp, tıp, tıppp! Tap, tap çıtırt, çattttt. Haşır, huşur, hışırtttt! Ve uzaktaki ayak sesleri yaklaşıyor. Köpek sesleri kesik kesik daha saldırgan şu an. Sonra gölge adamlar süzülüp geçiyor karanlığın içinden. Köylüler ışıkları söndürüp, köşebaşlarına kadar çıkabiliyorlar ancak. Yere kulak kabartıp dinlemeye çalışıyorlar. Çeyrek saat kadar süren ayak seslerinden sonra odada soruyoruz: Kim bunlar, asker mi PKK'mi? Yanıt: "Asker sessiz ama düzenli gelir. Ayrıca evler kuşatılıp operasyon, arama tarama yapılır. Oysa bunlar gölge gibi geçip gittiler."

Karşılıklı gövde gösterisi! Temmuzun ikinci haftasından ay sonuna kadar genelde Botan, özelde Cudi bölgesinde bulunan *2000'eDoğru* ekibinin ilk izlenimi buydu. Daha mayıs ayından bu yana Cudi çevresinde süregiden çok yönlü çatışmalar haziran sonu temmuz başında tırmanışa geçmişti. Yetkililer sürekli, sıkı güvenlik önlemleri ve kuşatmadan söz ediyorlardı. Basına göre Cudi mağaralarında yuvalanan 70-100 kişilik Hogir grubunu yöreden temizlemekti ana hedef. Bu yüzden "büyük operasyon" hazırlığı başlatıldı. Hogir, gerilla komutanının adı. Kürtçede "arkadaşlar" anlamına geliyor.

O günlerin gazete başlıkları şöyleydi: Cudi'de operasyon (*Milliyet,* 2.7.89); Bayramda PKK avı, *(Günaydın* 13.7.89); Operasyon hazırlığı için Kayseri'den Hava İndirme Tugayı getirildi (*Günaydın* 11.7.89); Bölücü ağı çökertildi (*Güneş,* 11.7.89).

Operasyon hazırlığı öncesinde Olağanüstü Hal Bölge Valisi Hayri Kozakçıoğlu, "Eskiyanın artık dağda barınamayacağını biliyoruz" diyor ve "teslim olun iş bulun!" çağrısı yapıyordu.

"ZORLU BİR SAVAŞ"

PKK cephesinden bakıldığında olay tümüyle farklı: "Son dönemlerde bölgede büyük ve anlamlı gelişmeler yaşanıyordu. Botan'da başlayan hareket dört bir yana taşıyor. Bunun adı *Bahar Atılımı.* Gerilla güçleri sayısal ve niteliksel bir büyüme içinde bulunuyor. Botan'da yoğunlaşan çatışmalar, geniş kapsamlı ve zorlu bir savaşa dönüşmüş. Dağlardaki savaş en üst boyutuna sıçrayıp kıran kırana sürüyor. Devlet güçleri büyük kayıplar verirken, ARGK birlikleri üstün savaş ve moral gücüyle inisiyatifi elde tutuyor-

Balverenli kadın: "Çavuş geldi. Silah sordu. Ben dedim, kızım Türkçe'ye çevirdi. Hangi silah komutan? Kardeşim olmayan bir şey yüzünden tutuklu."

Bölgedeki herkes, PKK'nın ordulaşma yönünde ilk adımları attıkları görüşünde 'birleşiyor.

lar..." (*Berxwedan* 31.5.89) ARGK, "Arteş-i Rizgariya Geli Kurdistan", yani Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu'nun kısaltılmış adı.

Cizre köylüleri anlatıyor: "Geceyarısı köye inen dağdakiler, ilkokulu ateşe verdiler. Bizi toplayıp propaganda konuşması yaptılar. Muhtara 'Karakolu ara ve yaptıklarımızı bildir' dediler. Ancak zamanında

Doktor Baran, komando taburuna meydan okuyor. "Buradayım, gelin" haberi gönderiyor. Elindeki telsizle eylemlerini sıralıyor. Askerlerin planlarını öğreniyor. Bu arada köyleri dolaşıp hastaları tedavi ediyor".

gelmeyen askerler, ertesi günü köye varıp 'Okulun yakılmasına niçin izin verdin' diyerek muhtarı tutukladılar. Şırnak-Uludere arasındaki bir köylü, ordu ile PKK arasındaki çatışmayı şöyle dile getirdi: "Dağdakiler 5-6 kişilik bir kümeydi. Askerler dört bir taraftan sardılar. Toplarla olay yerini dövmeye başladılar. Çatışma karşılıklı dört saat sürdü. Yukarıdan helikopter de tarama ateşine katıldı. Bir ara nasıl olduysa, askerler kuşatmayı gevşettiler. Dağdakiler bundan yararlanarak, hem birkaç asker öldürdüler hem de kaçmayı başardılar."

Ömrü yaylada geçmiş, ayağına hızlı bir Beytüşşebaplı: "Ben nasıl PKK kuşatmasıdır anlayamadım. Bir bakıyorsun ki Cudi'de çevrilen grup, Van-Çatak bölgesinde eylem yapmış. Bu kadar hızlı mıdırlar gerçekten?" 1975 yenilgisinden sonra Türkiye'deki aşiretine sığınan bir Barzani peşmergesi de şaşmış bu işe: "Bir baktım kaya dibindeler. Gizlendim. Başımı kaldırıncaya kadar ortadan kaybolmuşlar."

Cumhuriyet gazetesinin bölge temsilcisi Celal Başlangıç'ın yazısını okuyalım: "Teröristler bölgedeki her yerden sökülüp atılıyorlardı da bu dağlık alanda birdenbire yitip gidiyorlardı." (20.7.89).

DAĞDA ÇADIRLI KARARGÂH

Avrupa'da Türkçe - Kürtçe yayımlanan *Berxwedan* durumu PKK açısından şöyle değerlendiriyor:

Operasyon, baskın, arama-tarama.. Doğu'da yaşanan sıradan olaylar.

GÜVENİLİR KAYNAK

"Selen'in başını Bigalı yedi"

İsmail Selen'e yakın bir kaynak, Selen'in başını Burhanettin Bigalı'nın yediğini belirtiyor. Selen, Jandarma'ya vakıf bir komutandı, Bigalı onu kıskandı, çünkü Selen daha inisiyatifli davranıyordu. Kusuru dobra dobra olmasıydı. Bildiğini açık açık söylediği için istenmedi. Onun yanında Genel Komutan Bigalı kendini fonksiyonsuz hissetti. Selen Jandarma Genel Komutanlığının Kurmay Başkanı idi. Bigalı Asayiş Kolordusuna yollayarak ondan kurtulmak istedi. Onun zamanında PKK'nın harekâtı hızlanıp, Ordu'nun zayiatı artış gösterince Selen sorumlu tutuldu, H.Sayın'ın aldığı tedbirleri değiştirmekle suçlandı. Biraz da hamamın namusu kurtarılmak istendi. İşte bu komutan yüzünden oldu, yoksa ordu bu meseleyi halleder imajını bozmamak için. Bu atamanın temelinde geleneksel Jandarma-KKK çelişmesi yatıyor. Jandarma PKK'ya karşı daha başarılı, Kara Kuvvetleri birlikleri ise beceriksiz. İ.Selen bunu vurguladı. Jandarmaya daha çok inisiyatif verilmesini KKK birliklerinin ise daha iyi eğitilmesini istedi. KKK'nın bazı birliklerinin harekâta katılmak konusunda isteksizlik gösterdiklerini de KKK'ya bir raporla bildirdi. Böyle bir rapor da verince artık onu orda tutmak olanaksız hale geldi.

İsmail Selen'in alınmasının nedeni, Hulusi Sayın'ın aldığı ve başarılı olduğu görülen önlemleri değiştirmek. Hulusi Sayın şoven milliyetçi olarak bilinmesine rağmen Doğu'ya gittikten sonra çok yumuşadı, halkı ezdirtmemeye çalıştı. İ.Selen ise Sosyaldemokrat biliniyor, ama Hulusi Sayın'dan daha sert.

"Güçlerini büyüten ve alanda kitlelerden güçlü destek kazanmış bulunan silahlı *ordu birliklerimizin* savaşı daha üst aşamalara ulaştırma yeteneğini kazandıkları ortaya çıkıyor. Botan'da kırsal alan her gün bir parça daha düşman otoritesinden arındırılarak özgür toprak için sağlam temeller atılıyor." (31.5.89) Uludere'ye bakan tepeden aşağı iniyoruz. İbo'nun arabeski virajlarda kurşun gibi: "Hacılaaar, hocalaaar bir araya gelsinler... aşkımızı yazsınlar..." Karşılıklı gülümsüyoruz. Sıkı denetimler, her yerde karakollar, kurşun resitalleri. Öte yandan yasaklanan bir dilin yan etkileri. İğrenç arabesk yankılanmalar ve ardından İzzet Altınmeşe, Belkıs Akkale, Küçük Emrah... Beşir Kaya. Kürtçe uzun hava girişi; "Hayeeeeee hayeeeee.." gerisi gene arabesk. Ya da "Le Meryemmi Meryemmi, ez kurbana ve şemmi". İkinci dize acılı arabesk...

İbo'nun "Aşıksın Sen" arabeski eşliğinde birkaç cemse dolusu tutuklu köylü, tankların gölgesinde Şırnak taburu yolundalar.

Bölgede genel tespit şöyle: "PKK küçük dar gruplardan, gerilla müfrezelerinden birlik oluşturmaya doğru bir aşamadan geçiyor". Ordulaşıyor mu PKK? Sorunun karşılığını Uludere boyunca bulamadık. Ancak Beytüşşebap - Hakkâri yol ayrımında ilk işaretlerine rastladık. Jırkilere ait Coca-Cola, komando ve feodalizmin kesiştiği çardak altında. Fısıldaşmalar: "Geçen gün Uludere'ye saldıranlar 100 kişiymiş." Ya da "Çukurca hükümet konağını kurşunlayanlar 50-60 kadar PKK'lıymış". "Çöldekiler dağda çadır açıp karargâh kurmuşlar yahu!"

Başarı yakalama ya da öldürmeyle ölçülüyor. Yoksa PKK'lı olup olmaması o kadar önemli değil.

"Cudi bir dağ olmaktan öte halkı da kapsayan bir simge. Bu anlamda kuşatılması olanaksız" diyor gözlemciler.

Birden gazete başlıkları aklımıza geldi: "Cudi'de 500 kadar PKK'lı. 30-40 kişilik gruplar halinde dolaşan militanlar". (*Hürriyet* 20.7.89). "70 kişilik Hogir grubu" (*Günaydın* 11.7.89). Cudi dağının doruklarında üstlenen PKK militanlarının sayısının 250-300 civarında olduğu tahmin ediliyor" (*Sabah* 30.7.89)

"Mağaralarda her türlü silahı kullanıyorduk. Alev makinesi, gaz bombası... Sersemleyip çıkan herkesi vuruyorduk. Sağ bırakmak yoktu bizde."

Olay Beytüşşebap'ta daha bir kesinlik kazanıyor. Kentten çok bir Karadeniz yolboyu köyü görünümünde olan ve tümüyle sarp kayalarla çevrili bu yerdeki karşı yaylalarda oldukları, sayılarının 300-400 kişiyi bulduğu birçok kişi tarafından dile getirildi: "Çadırları, karargâhları, eğitim alanları ve gerekli donatımları var, dağdakilerin. İnsan yönünden eksik değil, fazlaları bile olduğu söylenebilir. Üstelik bu konumlarını gizlemeye gerek duymuyorlar. Tersine açık açık 'buradayız' bile diyorlar."

SHP Van İl Başkanı Abdurrahman Özbek de gazetelere, "30-40 kişilik grupların 300-400 kişiyi bulduğunu" söyledi.

Aynı olguyu bölgeyi tarayan Ortadoğu Haber Ajansı (OR-HA) sorumlusu Cevat Korkmaz şu ifadeyle doğruladı: "Köylülerin anlattıklarına göre Çukurca ve Beytüşşebap yöresinde militanların sayısı, son katılımlarla iki bini aşmış."

Gerilla savaşının aşamalarını yakından izleyen bir uzmana göre, "PKK'nın şimdiki durumuna tam bir ordulaşma denemez. Ama böylesine kalabalık gruplarla dolaşmak için geniş bir manevra alanı gerek. Demek ki elverişli bir ortam var." Ankara'da görüştüğümüz başka bir emekli albay ise durumu şöyle değerlendiriyor: "Başarısız olunan yerde ısrar edilmez. Başarı şansı olan yere kuvvet yığmak doğrudur."

DEMİREL

Devlet fitneyi söndüremedi

2000'e Doğru, Demirel'e Doğu'da gelişen olaylarla ilgili tutumunu sordu. Demirel "hak aramaya evet, silah çekmeye hayır" diyor.

— *Doğu'da olaylar yoğunlaşarak sürüyor. Türkiye'de bir Kürt sorununun varlığı artık herkesçe kabul ediliyor. Bu sorunun çözümü için devletin şimdiye kadar izlediği tutum ve politikanın ötesinde sizin yeni ve değişik olarak getireceğiniz bir yöntem var mı?*

— Türkiye'de Kürt sorunu diye bir sorun yoktur. Kendilerinin Kürt etnik menşeinden geldiklerini söyleyen ve Kürtçe konuşan o menşee bağlı sayan Türk vatandaşları vardır. Bu vatandaşlar sadece Türkiye'nin bir yerinde değil, her yerinde otururlar. Lozan Anlaşması yapılırken sözkonusu edilmiştir ama, o zaman tarih boyunca Kürtçe ve Türkçe konuşan bu ülkenin çocukları hep aynı devletin sahibi olmuşlardır. İstiklal Harbi'nin kökünde, Erzurum Kongresi'nde Doğu'dan gelen vatandaşlarımızın büyük hizmeti vardır. Bugün Türkiye'de bir Kürt sorunu yoktur derken, Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde hiçbir sorun yoktur demiyorum. Ama Türkiye Kürt sorunu, Türk sorunu diye bir ayırıma giderse parçalanır.

Kimsenin kendi arasında Kürtçe konuşmasına karışan yok. Yalnızca Türkiye'nin resmi lisanı Türkçe'dir.

Türk devleti bu fitneyi söndürememiştir. Çünkü bu fitnenin içerde değil, dışardadır kökleri. Kim Türkiye'de hak arıyorsa, meşru yoldan arasın. Devlete silah çekerek hak filan aranmaz. Bir tek yol biliyorum, Türkiye'deki böyle bir çeteye bir tek şey yapılabilir, kökünü kazımak. Bu yapılmadığı için, bunu yapıp bitiremediği için Türkiye devletini her yönüyle eleştiriyorum. Türkiye'nin bölünmez bütünlüğü içinde sorunlara çare arayalım. Bu çerçeveyi taştınız mı, işte orda büyük ihtilaf çıkar. □

"KÜRT POL POT'U": DOKTOR BARAN

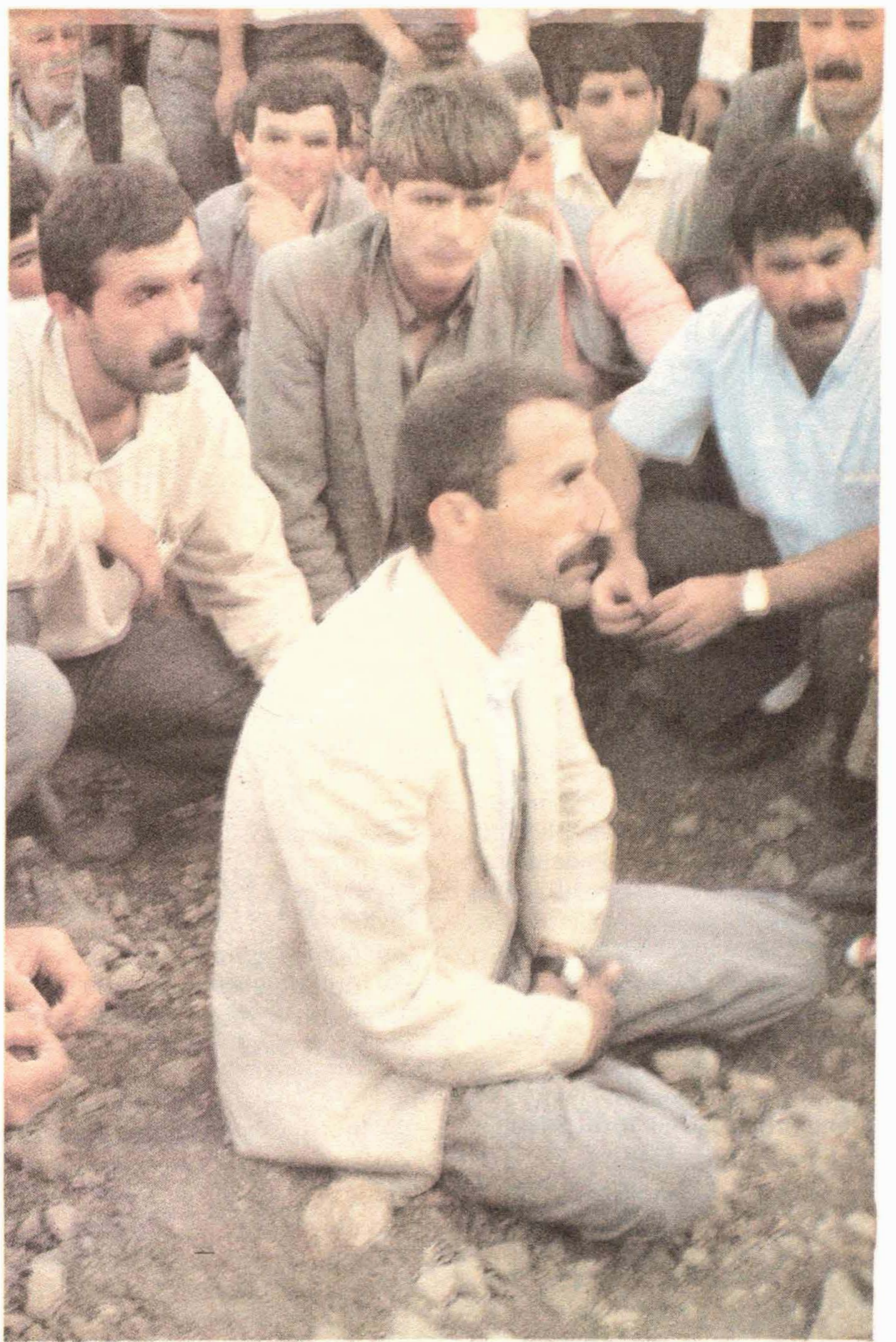
"Kimlikler beyler." Beytüşşebap kent girişinde Selda'nın Alim Alim kaseti bu sesle kesildi. İçeriye resmi tanımıyla Özel Tim, halk deyimiyle "Vurucu Tim", daha argo ağızla "Rambolar"dan biri girdi. Gerekli denetim yapıldıktan sonra kente giriş izni verildi. Daha bir yıl önce burada bulunan *2000'e Doğru* muhabirinin gözüne çarpan önemli değişiklikler şunlardı: 40 kişilik polis karakolu, komando taburu ve özel tim. Geçen yıl kenti avucuna almış aşiret ağalarından, silahlı köy korucularından tek iz bile kalmamıştı. Dahası, özel tim bizden birkaç saat önce üç helikopter seferiyle köşebaşına indirilmişti. Alacakaranlık çökmeye başlayınca, halkta evlere çekilme yönünde bir hareketlilik başladı. Arabası olanlar, taşıtlarını saklayacak uygun bir barınak arıyorlardı. Neden ama?

"Doktor Baran" dedi Beytüşşebaplı bir memur. Kim bu Doktor Baran? Çevremizdekiler "Bilmiyor musunuz" ya da "hâlâ öğrenemediniz mi?" havasındaydılar.

Yeniden sorduk. Anlattılar tek tek: "Doktor Baran, Diyarbakır - Urfa doğumlu PKK'nın yeni askeri önderlerindenmiş. 300 - 400 kişilik bir grubu var. Bölgedeki yaylalara mekân kurmuştur. Yaklaşık 40 gündür Beytüşşebap bölgesinde adı sivrilen, halk arasında en çok konuşulan kişidir. Kuşkusuz güvenlik güçlerinin de çok yakından tanıdığı birisi."

Kasabaya varışımızdan önce gazeteci olduğumuzu anlayan şoför sormuştu: "Abi, yakılan PTT arabaları için mi geldiniz?" Haberi duymamıştık. Ancak bilmiş gibi yaparak "evet" karşılığını verdik. Söz konusu eylem Yatılı Bölge Okulu çevresinde üç PTT arabasının, birisinin de şoförüyle birlikte kaçırılıp, sonradan dereye yuvarlanmasına ilişkindi. Kurtulan şoför ifadesinde, "Beni indirdiler, arabayı uçuruma ittiler. 'Kusura bakma, arabamız yok yaya göndermezdik yoksa diyerek, dağlara tırmandılar" demiş.

Köylüler arasında Doktor Baran grubunun eylemleri hayranlık, korku karışımı bir duyguyla dile getiriliyor: "Komando taburuna meydan okuyor. 'Buradayım, gelin' haberi gönderiyor. Ama üstüne varan yok. Çok sıkı eğitim yaptırıyor. Eğitimden sonra mutlaka Kürt gowendi oynatıyor. Elindeki telsizle askerlerle konuşuyor. Eylemlerini sıralıyor. Askerlerin planlarını öğreniyor. Araya girip, işlerini bozuyor. Hata yapanı affetmiyor. Bu arada köyleri dolaşıp hastaları tedavi ediyor." Bazı aydınlar özellikle askeri yeteneğini ve şiddete başvurmasını kastederek kendisine "Kürt Pol Pot'u" unvanını yakıştırmışlar.

"Dayak yiye yiye korkuyu da yendik. Başkaca neden korkacağız."

PKK-KOMANDO TELE-SOHBETİ

Duyduklarımıza inanmak güç. Ta ki, dönüş yolculuğunda ayrı taburlardan tezkere alan İzmirli, Sinoplu ve Aydınlı üç komandoyla karşılaşana kadar. Gazeteci olduğumuzu söylemiyoruz. Tezkerecilerle yol sohbetine başlıyoruz, otobüs takır-tukur giderken.

— *Geçmiş olsun asker ağa.*

— Sağol.

— *Eee, şükür kurtardın. Ne var ne yok?..*

— Ne olsun be abi?

— *Kaç operasyona katıldın?*

— Çok değil. 14 ayda 15 kadarına.

— *Büyük çatışmalar oldu mu?*

— Yok abi, bir - iki küçük çatışma oldu.

— *Neydi göreviniz? Arama-tarama mı, devriye mi, yoksa imha mı?*

— Hepsi. Ama çok değil.

— *Operasyon öncesi nasıldınız, ailenizle görüşebiliyor muydunuz?*

— Çok tedirgindik, ailemizle helallaşıyorduk. Sağ salim döndüğümüzde hemen anamıza veya babamıza "gözünüz aydın, yeniden doğduk" müjdesini veriyorduk.

— *Doktor Baran'ı duydunuz mu asker ağa?*

— Bilmeyen mi var,bizim komutanla her gün telsiz sohbeti yaparlar.

— *Nasıl olur?*

— Abicim, adamın elinde birkaç telsiz var. Bazısını bizimkileri pusuya düşürüp elde etmiş, bazılarını başka yerlerden. Bu telsizlerin etki alanı 25 kilometre. Hatta telsiz kodlarımızı da çok iyi biliyorlar. Bize yer veriyorlar, gelin kavga edelim diyorlar. Bazı zaman da bizim kodlarımızı kullanarak başka yerlerdeki komandoları yanlış operasyonlara sürükleyip pusu kuruyorlar. Veya iki komando taburunu karşı karşıya getiriyorlar.

Şırnak'tan bir köylü iki taburun bu biçimde gece karşılıklı birbirlerine ateş açmalarına tanık olmuş. Hatta üçüncü karakol merkezinden uyarılmalarına karşın bir türlü güvenememişler komandolar. Bu yüzden yaralı ve ölü vermişler karşılıklı.

Polis, PKK tarafından kaçırılan PTT'de çalışan sürücüye sormuş: "Doktor Baran, kaba sakallı, gözlüklü, elinde baston olan adam mı?" Şoför eylem grubunda böyle birinin olmadığını söylemiş. Ama İzmirli tezkereci komando, "Doktor Baran böyle biri" diyordu. Aramalarda mağaralarda ne kullanılıyordu? Sinoplu komando, "Her türlü silah" cevabını verdi. İzmirli ayrıntıladı: "Abi alev makinesi, gaz bombası. Üstelik sersemleyip çıkan herkesi vuruyorduk. Sağ bırakmak yoktu bizde."

"PKK'nın beğenmediğin yanları neydi?" İzmirli askere göre iyi nişan alamıyorlar PKK'liler. Rastgele ateş ediyorlardı. Çünkü yaşları küçüktü. Çok çok 15-19 aralarındaydı. "Ama" dedi tezkereci: "Doğrusu birkaç nişancıları vardı. Bir çatışmada attığını vurdu, attığını vurdu, attığını vurdu, attığını vurdu, attığını .... Çok şaşırmıştım doğrusu. O gün ne yapacağımı bilemedim." Son bir soru: "Tezkere alıyorsun. Acaba PKK yol kesmez mi, sizi yakalamaz mı?" "Haklısın. Bu tehlike var. Aslında tabur bizi birkaç gün bekletip tezkerecileri topluca sevketse daha iyi olur. Ama nerede... İşleri bitti. Şimdi yallah! Nereye gidersen git. Onun için bölgeden çıkıncaya kadar kurtulmuş sayılmam. Uludere'de tezreciler topluca askeri araçlarla sevkediliyorlar halbuki."

"VATAN SANA EMANET!"

Şırnak. *Milliyet* muhabirlerinden biri devlet yanlısı Batyan aşiret reisine soruyor: "Devlet bu silahları niçin verdi size?" Osman Demir Ağa yanıtlıyor: "Devleti korumak için". Bir soru daha: "Ama zaten devletin görevi sizi korumak değil mi?" Ağa'nın kafası karışıyor: "Vallahi biz de bu işten bir şey anlayamadık."

Mamhuranlardan son korucular da silah bırakmak üzere başvuruyorlar. Komutan bir türlü kabul etmiyor: "Kim koruyacak buraları?"

Beytüşşebap Mamhuranlardan son korucular da silah bırakmak üzere yetkililere başvuruyorlar. Ancak komutan bir türlü kabul etmiyor, "Bu vatan sizlere emanet. Yoksa kim koruyacak buraları" diyor. Ancak köylüler ısrarlı: "Vallahi komutanım. Bu vatan esas size emanet. Zaten askersiniz. Biz basit köylüyüz. Onun için silahlarımızı geri alın. Yoksa hayatımız battı." Şimdilerde görüşmeler sürüyor.

SHP heyetiyle birlikte yöreyi dolaşan *OR-HA* sorumlusu Cevat Korkmaz'ın saptamaları da bu yönde: "PKK'nın bölgede yer yer denetimi ele geçirmesinden sonra örgüt militanlarına karşı koyamayacaklarını anlayan Beytüşşebap yöresindeki tüm korucular silahlarını geri verdiler. Silahını teslim edenler arasında ünlü Jırki aşireti de bulunuyor. Aşiret reisi Tahir Adıyaman, çok sıkı güvenlik önlemleriyle korunmaya alındı. Kendisine bağlı köylülere söz geçiremez duruma geldi. Korucular silah bırakma gerekçelerini 'güvenliğimiz kalmadı, PKK'lıların sayıları her geçen gün biraz daha artıyor' şeklinde açıklıyorlar. Güvenlik güçlerinin yeniden korucu yapılmalarına ilişkin tüm talepleri reddediyorlar."

Evet bir zamanlar, Faraşin yaylalarından ceset yakılma olayıyla ünlenen Yoncalı köyüne kadar yöreyi örgütleyen ünlü MİT elemanı Hanefi Abi'nin emekleri bir ay içinde heba olmuş durumda. Bir yıl önce Beytüşşebap - Hakkâri yolunda her taşın altından çıkan ünlü Tahir Ağa ve eli silahlı Jırki aşireti mensupları bugün savaş baltalarını gömmüş durumdalar. Aynı biçimde Batyan, Mamhuran, Gevdanlılar da 40 gün gibi kısa bir sürede 'Kürt Pol Pot'u' Doktor Baran'ın karşı çabalarıyla koruculuğu bırakmış aynı oranda da devletten uzaklaşmış görünüyorlar. Bunun için asker üniforması ve donatımı takan PKK'lılar, köyü kuşatıp koruculardan silah alıyorlar. Yaşamak ve ölüm arasında tercih sorunu bu. Sadece bu da değil. Kimi köylülere bakılırsa, Doktor Baran'ın uygulamaları yalnız koruculuğu değil, tüm aşiret sistemini de altüst etmiş.

Beytüşşebap Geznağ (Çiftekavak) köylülerini bir gün askerler kuşatır. Koruculardan silah alıp dağda içtima yapmaları istenir. Söylenen yere varılınca, Keldani (Hıristiyan) mezhebinden olan bu Kürtler kuşatılır. Çünkü asker sanılanlar PKK'lıdırlar aslında. Dönüşte

Yoncalı köyünde yakılan cesetlerin mezarları. Binbaşı bunları terörist kabul edindemişti.
(Fotoğraf: CEVAT KORKMAZ)

PKK'lı Azime, özellikle kızları örgütlemekle ünlenmiş.

yetkililere başvururlar köylüler. Ancak içeri alınırlar, süresiz gözaltıdır cezaları. Gerekçe, PKK'ya yardım edilmiş...

Aynı biçimde Cudi Toptepe köyünden olup, PKK tarafından kaçırılan aksak biri, geri dönmeyi başarıp güvenlik güçlerine sığınır. Ne ki özel timin işkence tezgâhında tam 16 gün kalır. Şimdi de kimselere görünmek istemiyor.

PKK'LI AZİME ABLA

Azime Abla'yı tanıyor musun? Ne bilelim! Ama o, dağdakilerin kadın önderidir. Geçenlerde Beytüşşebap'a indi. Gerekli erzakları alıp, katırına yükledi. Ancak 50 bin lira borçlu kaldı. Bakkal ona güvenmeyince tabancasını çıkardı. 'Ben PKK'lı Azime'yim. Paranı göndereceğim dedimse öyledir' Bakkalın korkudan dili tutulmuş. Ne ki ertesi gün gerçekten 50 bin lira gelmiş kendisine."

Erzak sadece böyle sağlanmıyor. Köylülerin söylediğine göre "Birçok

UZMAN GÖRÜŞÜ

Devlet taş üstünde taş bırakmaz

Gerilla uzmanı emekli albay "PKK mevziî başarı kazanabilir, ancak devlet sonunda kitle kırımını da içeren şiddete başvurabilir" diyor.

PKK bir artı güçle saldırmaktadır. Kendisine iltihaklar olmuştur. Irak-İran savaşı sırasında İran lehine Irak'ı zayıflatan KDP'yi Bağdat hain ilan etti ve ateşkesten sonra onu halletmek için saldırıya geçti. Bu da normaldir çünkü İran'la sorunu bitmemiştir, iç meselesini bu fırsattan yararlanarak halletmeye çalışacaktır. Huduttan 30 kilometre içeriye kalan olan kesimi askeri terimle yasak bölge (tamponbölge) ilan etti.

YENİ ORTAK CEPHE

Irak KDP'nın 40 bin kişilik ağır silahlarla donatılmış ordusu vardı. Tabii bunlar iltica etmedi. İran'a geçtiler. Ağır silahlarıyla birlikte. Bunlar hikaye ordu değil, gerçekten büyük güç, yarıgerilla kuvvetler. Orada Barzani'nin kuvvetleri de var. Bundan bir ay kadar önce yapılan bir toplantıda, Irak ve İran KDP'leriyle ASALA ve PKK'nın ortak cephede savaşmak için anlaştıkları bilgisi var. Kesin olmamakla birlikte buraya bir FKÖ temsilcisinin katıldığı da söyleniyor. Bağımsız bir Kürdistan hedefi etrafında birleşilmiş. İran ve Irak'taki başarısızlıktan sonra bir savaşın sürmekte olduğu Türkiye'ye dikkatlerin toplanması stratejik bakımdan son derece akıllıca onlar açısından.

Askerlikte prensiptir: Başarısız olunan yerde ısrar edilmez. Başarı şansı olan yere kuvvet yığmak doğrudur. İran'da yapıldığı belirtilen toplantıda bu husus dikkate alındı. Şimdi artık PKK'ya iltihak eden peşmerge kuvvetleri İran'dan geçiyor. Düne kadar harekat alanı Hakkari-Mardin Siirt'di: Botan bölgesi. PKK'87'de, önce Botan'a hâkim olmayı planladı. Buranın adı Orta Bölge idi. Van, Ağrı, Kars'dan oluşan Orta Bölge'ye doğru harekâtı genişlettikten sonra, nihayet Diyarbakır, Urfa, Adıyaman'dan oluşan Batı Bölge'ye hâkim olmayı planladı.

İran, Türkiye'yi karıştırmak amacıyla peşmergelerin geçişine yardımcı oluyor. Benim hesabıma göre İran sınırından İran, Irak peşmergeleri geçiyor. Bunların arasında mücahitlerin de bulunduğu yolunda bilgiler var.

VAN, AĞRI, KARS

Bundan sonraki çatışma Van, Ağrı Kars yöresinde olacak. İran sınırından girenlerin Hakkari'ye kadar gidip harekât yapmaları olanaksızdır. Böyle bir gerilla harekâtı olmaz. Kuzey'deki hareketin ne zaman başlayacağı konusunda bir tahmin yürütmek gerekirse benim aklıma 15 Ağustos (1984 Eruh, Şırnak baskınının yıldönümü) tarihi geliyor.

KADİFE ELDİVEN ÇIKMADI

Savaşın geleceği konusunda şunlar söylenebilir: PKK mevzii başarılar kazanabilir. Bugünkü güçler, savaş biçimleri dikkate alındığında devlet de bu meseleyi bitiremeyecek. Şimdi Cudi Dağına dikkatler toplanıyor ama, Doğu bölgesinde dağ mı yok, Cilo'da çıkabilir, Herakollar da çıkabilir vb. Böyle olabileceğini Genelkurmay'ın da tahlil etmiş olacağını düşünmek gerekir. Ancak PKK'nın nihai başarı şansı yok. Şimdi devlet hâlâ kadife eldiveni çıkarmış değil. Çıkardığı zaman bölgeyi özel harekât bölgesi ilan edip, taş üstünde taş bırakmaz. Ondan Allah korusun. Sonunda kitle kırımını içeren bir yol da tu-

karakol komutanı erzaklarını PKK'lılarla bölüşüyor." Ayrıca askerlere giden seyyar ambarların yolu kesilip malzemeye el konuluyor.

Beytüşşebap'ı ziyaret eden bir esnaf, çok değil dört gün önce bu kasabada en azından 40 PKK'lı açıktan dolaşıp akşam karargâhına dönüyordu. Şimdi vurucu timler geldi. Bakalım kimin olacak burası?" dedi. Akşam üzeri nöbete çıkan askerler, tam donatımlı ve robot adımlarla ilerliyorlar. Tek bir konuşma ve gülümseme yok. Bir genç: "Geçenlerde kurşun resitali başlayınca, lojmanlardaki asker ailelerinin haykırışlarını duyacaktın. Yürek parçalayıcıydı doğrusu."

Azime Abla'nın işi sadece erzak almak değil kuşkusuz. Köylüler, göçerler arasından genç kız ve kadınları da örgütlemek, PKK saflarına katmak. Bunda hayli başarılı olduğunu söyleyenlerin sayısı az değil. PKK'ya asker kazanmak iknayla olmuyor, tek başına. Karşılaştığımız yerlerdeki köylüler, "Askerlik zamanı gelmiş gençler, bazen ikna bazen de zorla alınıp götürülüyorlar" dediler. Haksızlık ve işkence gördükten sonra PKK'ya katılanlar da var. Örneğin Cudi köylerinden iki kız, küçük erkek kardeşleri askerler tarafından ağaç altında öldürülünce dağa çıkmışlar. Şemdinli yöresinde incelemelerde bulunan Cevat Korkmaz şunları yazıyor: "PKK militanları, gençleri götürme gerekçelerini şöyle açıklıyorlar: 'Bunlar Kürt'tür. Türklere askerlik yapacaklarına Kürt ordusuna asker olmak zorundalar. Onları merak etmeyin. Baskılara son vermek için savaşacaklar. Ayrıca Türk ordusuna gitmek de gönüllü değil zaten. Gitmezseniz, sizi de zorla götürüyorlar'. Köylülerin derdi başka; iyi güzel de Türk askerliğinin süresi belli, bunlarınki hiç belli değil...".

Barzani'nin eski peşmergesi anlatıyor: "Abi biraz dinlenmeye gitmiştim. Ağrılı tırpancılar vardı yanımda. Bir baktım ki kayıplar. Gizlendim bekledim. Yaşlı olanı döndü neden sonra. Sordum 'PKK bizi kaçırdı, askere aldı. Ben yaşlıydım döndüm. Diğerleri gittiler. PKK sancaklarını da gözümle gördüm' dedi".

Cevat Korkmaz'ın haberi: "Bazı iddialara göre PKK Beytüşşebap'ın Faraşin yaylasında kurtarılmış bölge edindi. Yüksek bir tepede kurulu çadırlarda PKK sancağı dalgalanıyor. Köylüler çadırları ve sancağı gördüklerini anlatıyorlar. Bu söylenti aşağı yukarı bir aydır Hakkâri yöresinde konuşuluyor." Tezkereci asker de bu söylentinin komando taburunda bilindiğini doğruladı.

"HABERLER DEVLETLEŞTİRİLİYOR"

Türkçe bilmeyen köylülerin tüm itirazlarına rağmen Türkçe arabeskleri terk edip, Kürtçe kaset koymayı reddeden sürücü, bu kez Şırnak-Cizre yolunda uzun bir Kürt "Loooo loooo..." nağmesini koydu. Cudi tepesi, iki şeye inat dimdik ayakta gibiydi: Kuşatmaya ilişkin resmi açıklamalar ve basının uydurma haberlerine. Birkaç başlık: "Cudi kuşatıldı" (*Günaydın* 12.7.89), "Büyük Hareket, Son Darbe Gökten" (*Günaydın* 13.7.89), "PKK'ya Bitirici Yumruk Geliyor" (*Günaydın*, 27.6.89); "PKK Haberleşme Çökertildi" (*Milliyet*, 18.7.89), "Son Feryatları Gelmeye Başladı", (*Hürriyet* 13.7.89), "Bölücü Ağı Çökertildi" (*Güneş* 11.7.89), "Cudi'de Büyük Operasyon" (*Cumhuriyet* 20.7.89); "Cudi, Herakol Tanintanin dağlarının çevresinde aldığı önlemlerle kuşatma çemberi daraltıldı. Eskiyaya erzak desteği yapılmasına izin verilmedi." (*Sabah* 30.7.89)...

Gazetelerin bölgeye ilişkin haberlerinin yüzeyselliğini ve tek yanlılığını Diyarbakır bölge bürolarını gezerken anladık. Örneğin bir 'büyük gazete'nin muhabiri, "Cudi tamamen kuşatılmış. Ben gittim PKK sancağı falan görmedim" demişti. Oysa olayı bizat gözüyle gören elliden fazla değişik yöre köylüsüyle karşılaşmıştık. En samimi itirafı gene 'ciddi bir gazete'nin temsilcisinden dinledik: "Kardeşim, biz doğrusunu öğrenemeyince açıkça asparagas yapıyoruz". Bir başka büroya girdiğimizde, bu konuda en uzman sayılanlardan biri de şunu sormaz mı: "Cudi'ye gerçekten gittiniz mi, kaç mağarası var?" Temsilci düzeyinde biri daha: "Kardeşim, bizi tek yanlı şartlandırmışlar. Resmi açıklamalar doğru olduğu ölçüde haberimiz de doğrudur."

"Doğrusunu öğrenemeyince asparagas yapıyoruz"... "Resmi açıklamalar doğru olduğu ölçüde haberimiz de doğrudur"... "Haberlerimiz İstanbul'a gidene kadar devletleştirilip, millileştiriliyor".

'Büyük gazete' muhabiri, Cudi konusunu özellikle ön plana çıkaran Asil Nadir'in *Günaydın, Tan, Güneş* yayınları hakkında şunları fısıldadı: "Bu muhabirler olay yerine hiç gitmediler. Askerlerle birkaç mağara önünde hatıra fotoğrafı çektirdiler. Manzarası güzel olayla ilgisi olmayan bir - iki köy görüntüleyip geri döndüler." Bazı *Cumhuriyet* muhabirlerinin araştırmaları ise SHP heyetinin gezileriyle sınırlı. Diyarbakır SHP Milletvekili Fuat Atalay'ın *Cumhuriyet* İstanbul merkezine telefon ettiği; "İlle de Celal Başlangıç'ı isterim" diye tutturduğu, İstanbul'dan gelen "Muhakkak gitmelisin" buyruğuyla Başlangıç'ın olayı izlediği de yaygın söylentiler arasında. Gene bir zamanlar *Güneş* yönetiminde çalışan şimdi *Günaydın*'a yerleşmiş dilbilir bir gazetecinin Diyarbakır'daki muhabirinden PKK ve Kürtler hakkında bilgi toplattırıp, bunu *CIA* ajanı Paul Henze'ye sattığı da biliniyor.

tulabilir. Türkiye'nin özerkliğe yanaşması söz konusu olamaz. Çünkü Türkiye bir mozaik. Böyle birşeyin kabulü diğer azınlıkların da taleplerini kışkırtır, sonu yoktur: Emperyalist güçlerin istediği özerkliktir. Ama Türkiye bunu düşünemez. PKK'nın başaramayacağının bir nedeni de Kürtlerin menfaatlerinin Türkiye'den kopmamak yönünde olduğudur.

Kimyasal silah kullanımı dünyayı başımıza toplayacağı için mümkün değil. Ayrıca Türk ordusunda böyle bir silah yok. *2000'e Doğru*'dan yayınında adı geçen silahlar ise izin verilmiş NBC silahlarıdır. Hatalı yayın yaptınız. Cudi Dağı'ndaki operasyonun dağın çıkışlarını tutmak ve özel timleri helikopterle zirvelere indirip süpürme yaptırmak şeklinde olacağını söyleyebilirim.

ATAMA DAYATMASI

Gerilla harekâtı uzmanı emekli albay, son Kara Kuvvetleri Komutanı atamasını da yorumladı. Doğan Güreş'in Komutanlığa getirilmesi Özal'a Silahlı Kuvvetler ve Çankaya köşkü tarafından dayatılmış. Bunun bir kanıtı olarak kararnameyi imzalatmaya bir tuğgeneralin gönderilmesini gösteriyor. Bu, teamüllere çok aykırı ve tehdit içeren bir davranış olarak değerlendiriliyor.

Yetkililer: "Bölge halkı PKK'ya destek vermeye başladı"

Güneydoğu'da endişe

Tercüman

Üst seviyedeki güvenlik yetkilileri, bölgedeki Jandarma Kuvvetleri Komutanlığı'na, geçen nisan ayında getirilen Korgeneral İsmail Selen'in, başarısız olduğu ... pasif göreve olmadığını, bölge kalkınmasından sorumlu Devlet Bakanı İnan'ın da yalnız bırakıldığını ileri sürdüler

Batılı askeri uzmanların iddiası

"Cudi'de Vietnam tünelleri

TAN

20 TEMMUZ 1989

Cudi Dağı kuşatıldı... Hedef: PKK anabirliği ile sıcak temas

Haine, "Yumruk" geliyor

GÜNAYDIN

...DA YAYILAN 70 PKK MİLİTANI ELE GEÇİRİLDİ

Bölücü ağı çökertildi

Başarısızlık tartışılıyor

Güneydoğu'da PKK ile mücadele eden güvenlik kuvvetlerinin son zamanlarda üstüste şehit vermesi, devletin üst kademelerinde "Neden böyle oluyor?" tartışmasına yol açtı.

Her seferinde "PKK'nın başı eziliyor, Eşkiya sarıldı, ...

Eşkıyanın, İran ve Suriye üzerinden bu ülkelerde barındıkları üslerden ... belirlendi. Güvenlik güçlerinin C... nin dağlarının çevresinde aldığı çemberi daraltıldı. Eşkıyaya erz...

SABAH

Yetkililer halkın PKK'ya destek verdiğini kabul ediyorlar.

Basından seçmeler. Hangisi doğru acaba?

Nitekim aynı ciddiyetsiz tutum yüzünden "kuşatıldı, vuruldu, kazındı, temizlendi" denen Cudi hakkında 180 derece zıt haberler ertesi günkü manşetlerinde yer alıyor. İşte birkaçı: "PKK'lılar bu dağlık alanda birdenbire yitip gidiyorlar" (*Cumhuriyet,* 20.7.89). "Köylüler Meraları Terketmiyor" (*Tercüman,* 20.7.89), "Batılı askeri uzmanların iddiası: Cudi'de Vietnam Tünelleri (*Tan* 20.7.89), "PKK, burada at oynatıyor" (*Hürriyet,* 1.7.89), "Başarısızlık tartışılıyor" (*Sabah* 30.7.89), "Güneydoğu'da Endişe (*Tercüman* 7.7.89). Anlaşılan Cudi'yi kuşatan devlet, basının zihnini de kuşatmıştı.

Dünya basını da bölgede. Reuter ajansı bilgi topluyor. BBC, bu ajansı kaynak göstererek, "Cudi'de PKK Türkiye Cumhuriyeti'ne meydan okuyor" dedi. BBC, bölgede petrol arayan firmaların, "tedirgin" olduğunu ve arama anlaşmalarından vazgeçeceklerini söyledi.

Bunlar da bazı alıntılar: "Bölge halkı PKK'ya destek vermeye başladı. Yetkililere göre eylemlerini tırmandıran PKK, çevreden yardım, destek veya hoşgörü görmedikleri takdirde asla muvaffak olamazlar. Ancak son zamanlarda bazı endişe verici işaretler görülüyor. Durum tozpembe gösterilerek bir yere varılmaz." (*Tercüman* 7.7.89). "Çok sayıda askerin şehit verilmesi 'Neden böyle oluyor?' tartışmasına yol açtı. PKK 'başı eziliyor, eşkiya sarıldı, sonları geldi' açıklamalarına rağmen, bölgede saldırıların sonu gelmiyor" (*Sabah* 30.7.89). "PKK militanlarının at oynattığı Cudi bölgesinde Amerikan Chevro şirketi 'can güvenliği" olmadığı gerekçesiyle petrol aramalarından vazgeçti." (Hürriyet, 13.7.89)... "Bir yetkili, Cudi'nin tümünde operasyon yapmak çok zor. Güvenlik güçlerinin ulaşım açısından kontrol edemediği bölgeler var." (*Hürriyet* 1.7.89)... "Bölgede yaşayanlar, bilerek ya da bilmeyerek, isteyerek veya istemeyerek PKK örgütüne lojistik destek sağlamakta." (*Hürriyet* 20.7.89).

Diyarbakır bölge temsilcilerinin en çok yakındığı nokta şuydu: "Bazı muhabirlerimizi, MİT çengeli, resmi ağlardan kurtarabildiğimiz ölçüde yansız haber yazabiliriz". Gene bir temsilci: "Haberlerimiz İstanbul'a gidene kadar içerik ve biçim açısından değişikliğe uğruyor. Bir bakıma devletleştirilip millileştiriliyor" *OR-HA* yazıyor: "Gazetelerin 'Cudi kuşatıldı', 'Bölücü örgüte son darbe' türünden verdikleri haberlerin asılsız olduğu bölge turunu tamamlayan SHP heyeti tarafından da kabul edildi."

'CAN ALAN GÜVENLİK'

Kuşkusuz basının asılsız haber üretmesi işin bir yanı. Önemli yan köylüler üzerinde estirilen şiddet ve baskı rüzgârıydı. Balveren köyü eski muhtarı 1985 yılında gördüğü işkence yüzünden evine döndükten 20 gün sonra ölmüştü. Cenazesi yıkanırken ayakları hâlâ paramparçaydı. Kaymakamın verdiği söze karşın, "Köy otlak ve mera sınırı genişletilmemiş güvenlik çemberi daraltılmamıştı. Dört köyden toplam 9 kişi gözaltına alınmış 10 gün

Köylülerin söylediğine göre, birçok karakol komutanı, erzaklarını PKK'lılarla bölüşüyor. Köylüler PKK'nın askere almasından korkuyorlar. Devletin ise can almasından..."

işkence edilmiş, aslında var olmayan, 'hayali' bir silah için ta Siirt'ten panzerler getirtilip çevrede arama - tarama yapılmıştı. Bazı mezralar ateşe verilmişti. Beytüşşebap köylüleri sürekli tutuklanıp silah almaya zorlanıyorlardı. Yaralı askeri taşıyan köy bekçisi tonlarca dayak yemiş, iki karakol çatışmasını haber vermek isteyen bir genç tutuklanmıştı.

Kozakçıoğlu, 1980'den bu yana bölgede toplam 200 kişinin gözaltına alındığını açıkladı. Gözaltına alınanlardan bazılarının ne oldukları bilinmiyordu. Yoncalı köyü olayı da tam bir skandaldı. Bu arada köylüler şaşkın durumdaydılar. PKK, asker üniformasıyla köylerde dolaşırken, vurucu tim ve MİT elemanları PKK militanı kıyafetiyle geziyorlardı. Köylülerin yolunu kesip "Heval" (Kürtçe yoldaş, arkadaş demek) diyorlar. Köylü selamı alırsa vay haline almazsa gene yandı. *Yeni Nesil,* "... Bazı muvazzafların Çelikhan gibi bazı kazalarda, ora

halkının mahalli kıyafetleri olan şalvarına, poturuna karıştığı, giyenlere kötü muameleler yaptığını'' yazıyor (7.7.89).

PKK'nın neyinden korkuyorsunuz? Köylüler cevaplıyor: ''Askere götürmelerinden. Yoksa onlar can almazlar. Devlet ise can alıyor.'' Korku korkusuzluğa dönüşmüş.

Korku duvarını aşmış birçok köyün insanı. ''Artık bizi öldürseler kimyasal silah atsalar da umurumuzda değil. Çünkü bundan ötesi sadece ölüm. Yaşadıkça daha çok zulüm görüyoruz''. Peki ne olacak? Ya göç, ya direniş! Ancak direniş için Batı'dan, solculardan, Ankara'dan, AT ve Avrupa'dan hiç destek ve ses yok. 'Gelsinler birlikte yürüyelim' diyenlerin sayısı az değil. Fazla bir şey istemiyoruz, bize ikinci sınıf insan demesinler yeter. Hor görmesinler bizi. Eşit haklar tanısınlar bize.''

Şikâyetler iletilmiş SHP'ye. Ne ki, birçok köylü, ''beyaz kedi, siyah kedi'' benzetmesi yaparak SHP'den umutvar değil. Çünkü parti kulislerinden, ilçelerden söylentiler uzanıyor ta Cudi tepelerine. Örneğin, Fuat Atalay Diyarbakır toplantısında konuşan Silvanlı bir partiliyi Kürtçülük yapmakla suçlamış. Şırnak'a geliş nedeni iki şeye bağlanıyor: Bir, Siirt'teki Baykalcılar lehine kulis yapmak. İki, yeni taktiğe göre bölgede Baykalcılığın makyajını tazelemek. Aynı kanıyı Diyarbakır'daki SHP'liler de paylaşıyor. Onlara göre Baykal, Turgut - Fuat Atalay kardeşleri bölgedeki etkisinin yayılması için mızrak başı olarak kullanıyor. Hatta özel toplantılarda Baykal adına şunlar sık sık fısıldanıyor: ''Kürtleri kazanmak için radikal çıkışlar yapmalıyız. Ayrıca gerekirse özerklikten öte bir hak sorunu da ele alınabilir. Zamanı ve zemini gerek.''

İşbu radikalizmden olacak Halil Akyüz, geçen aylarda Beytüşşebap Kaymakamı'na şunları söyleyivermiş: ''Kaymakam bey artık zamanıdır, iyi dinleyin. Bir gün gelir Şıvan'ın heykeli dikilir. Yüksekova'ya ve bölgeye Kürtçe yayın yapılır.'' Durmuş kaymakam, bu sözlerden sonra ivedilikle başka yere atanır.

AKSU: ''BOTAN NERESİ?''

Askeri açıdan Botan bölgesinde ''pat'' durumu yaşanmakta. Koşulların yer yer PKK lehine olduğu bile söylenebilir. Askeri açıdan hızlı ve bastığı yeri iyi biliyor. *Tercüman* ve *Hürriyet* gibi gazetelerin de belirttiği gibi, yerel halkın çeşitli nedenlerle ve önemli ölçüde desteğine sahipler. Bir süre önce ordu tarafından temizlendi denilen yerde, PKK militanları rahatlıkla gövde gösterisi yapabiliyorlar. *Hürriyet, Berxvedan*'dan alıntı yapıyor: ''Bahar atılımı bizi bir parça özgür vatan toprağı yaratma hedefine yakınlaştırmıştır.'' (13.7.1989).

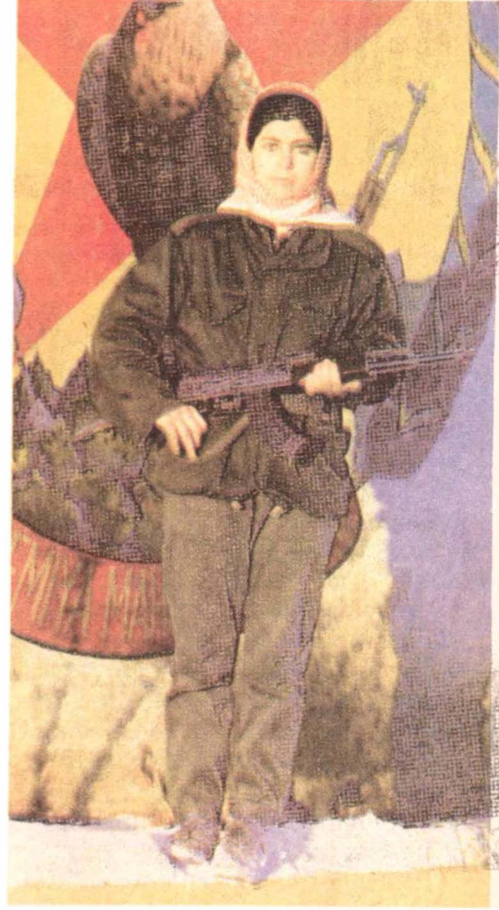
''Kozakçıoğlu yaralı mı?'' ''Selen vurulmuş mu?'' bölgede en çok sorulan soru bu. PKK psikolojik savaş taktiklerini de uyguluyor. Kimse bu sorulara olumsuz cevap almak istemiyor gibi.

Önemli konulardan biri de yönetim safındaki huzursuzluklar. Kozakçıoğlu'nun burnunun büyüdüğünden söz ediyor deneyimli bir muhabir. Başka bir temsilci İçişleri Bakanı - Kozakçıoğlu çatışmasına değindi. Kaynağa göre Abdülkadir Aksu, kendisine verilen ilk brifingte ''Botan'' bölgesinin neresi olduğunu sormuş. Ogün bugündür Kozakçıoğlu'yla araları iyi değilmiş. Hatta yerine Saffet Arıkan Bedük getirilmek istenmiş. Ancak bu sonuncusu görevi kabul etmemiş. Her durumda Kozakçıoğlu'na gidici gözüyle bakanlar çoğunlukta. Bu arada süper valinin, bölgede ağa çocuğu olup 1974 Kürt siyasi hareketlerinin önemli önderlerinden biriyle ''özerklik meselesini'' sık sık görüştüğü söylentisi de Diyarbakır aydınları arasında çok yaygın.

Askeri açıdan Botan bölgesinde ''pat'' durumu yaşanmakta. Koşulların yer yer PKK lehine olduğu bile söylenebilir''..

Gerek Safa Giray'ın ''Orduya başarısızlık sözünü yakıştıramaması'' gerekse yeni asayiş komutanı Korgeneral Hikmet Köksal'ın ''İşimiz çok zor'' demesi bölge düzeyinde ve resmi çevrelerde bu konuda bir bunalımın ipuçları sayılabilir.

PKK'yla mücadelesinde mekanize birlikleri kullanarak bir üst aşamaya geçen askerler kimyasal silah kullanırlar mı? Bölgedeki ilk soru bu. Cevat Korkmaz'ın ulaştığı yaşlı bir aşiret reisinin söyledikleri çok önemli: ''Böyle olacağı belliydi. Güvenlik güçlerinin baskısından bıkan herkes, kendileriyle yakından görüşebilen PKK'ya ilgi duymaya başladı. Bu işin güvenlik önlemleriyle çözülemeyeceği açık. Devlet bunun farkında değil mi? Yoksa bizim bilmediğimiz bir oyun mu tezgâhlanıyor. Açık söyleyeyim. Bu baskılara toplu bir tepki gösterilirse, devlet çıkacak olayları önlemekte güçlük çeker. O zaman da herhalde askeri yönetim gelir. Kimyasal silah kullanılacaksa bunun bir gerekçesi olmalı. Acaba gerekçe mi yaratılmaya çalışılıyor. Tahminime göre PKK önümüzdeki birkaç yıl içinde bölgede etkinliğini daha da arttıracak.''

BİNEVŞ AGAL, gerçek efsaneye karışınca dertli kadınların ''Telli Ana''sı oluvermiş Cizre'de.

Kasımlo taraftarı Uludereli bir Kürt'ün sözleri, yaygın bir değerlendirmeyi yansıtıyor: ''Kasımlo şehit oldu. Barzani köşesine çekildi. Bu ihale Abdullah efendiye kaldı her halde.''

PKK'nın Botan hattında güçlü olmasının bir nedeni de çift yönlü ideoloji. Köylülükten gelen küçük efsane ve kahramanlıklar. Örneğin Cizre'de geçen şubat öldürülen Binevş Agal'ın (Berivan) mezarı, çocuğu olmayan ya da dertli kadınların ziyareti haline gelmiş. İkincisi, kendi örgütlenmesine ilişkin siyaseti, ideolojisi. Oysa bunlara karşı mücadele eden özel timin gücü nişancılığında. Başarı buna bağlı. Bir de ideolojik olarak ''bu devleti yıktırmayız'' telkinine canı gönülden sarılmışlar.

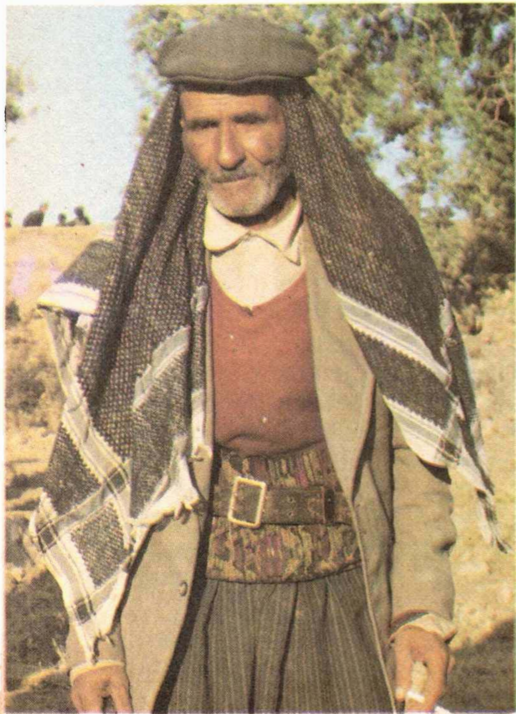
ABD KONSOLOSUNUN CUDİ TURU

Cudi'de kimyasal silah kullanılır mı sorusu hâlâ büyük bilmece. Deneyimli bir gazeteci, 'Kozakçıoğlu giderse, kullanılabilir' görüşünde. Özel Tim yetkililerinden biriyle görüşen devlet memuru şu karşılığı verdi: "Özel Tim'e kalsa dünden kullanacak. Ancak araya giren, çelme takan, engelleyenler var hâlâ." Sağdaki bir gazetenin ünlü bayan yazarıyla görüşen Kozakçıoğlu, "Cudi'deki 25 köyü boşaltma kararının kesinlikle uygulanacağını, başarılı olunursa diğer köyleri de boşaltacaklarını" belirtmiş.

Kuşkusuz olasılıklar yabana atılır gibi değil. Özellikle üçüncü aşamada bu mümkün. Ancak bir kaç günlük ivedi konu değil. Gene Milli Savunma Bakanı Safa Giray'ın sözleri son derece uyarıcı: "İlle de başarılı olmak diye bir görev verilseydi orduya, gereken eğitimi de şunu da bunu da yani tüm değişiklikler yapılarak onu da yapardı." (*Cumhuriyet* 31.7.89).

PKK'nın da bir aydır kimyasal silah kullanılabileceği olasılığını ciddiye aldığı haberleri geliyor. Nitekim bu konuda militanlarını eğittiği belirtiliyor. Cudi eteklerinde bir köylü şunları anlattı: "Yaklaşık bir buçuk ay evvel PKK'lılar köyümüze geldiler. Bize şöyle öğüt verdiler: 'Asker eğer geri çekilir, buraları boşaltırsa, siz de çoluk çocuğunuzu alın ve askerin peşinden gidin. Eğer bombalamadan sonra herhangi bir yabancı koku hissederseniz, hemen ıslak bir mendille yüzünüzü kapatın ve yüzükoyun yere yatın."

"Kürt deyip hor görmesinler, eşit muamele etsinler yeter"

KOZAKÇIOĞLU'NUN AÇIKLAMASI

"Kimyasal silah kullanılmadı, kullanılmayacak"

Derginizde iddia edildiği şekil ve sayıda köy ve mezraların boşaltılması söz konusu olmadığı gibi, bugüne kadar boşaltılan herhangi bir köy veya mezra bulunmamaktadır.

Yine derginizin 8'nci sahifesinde "NBC ÖRNEK EMRİ HAZIR: CUDİ'DE KİMYASAL SİLAH MI?" başlığı altında, askerlerin halkı kimyasal silah kullanmakla tehdit ettikleri, Diyarbakır İli Hani İlçe'sine bağlı Serdi Köyü yakınlarında 30 TEMMUZ 1988 günü teröristlerle girilen silahlı çatışmada güvenlik kuvvetlerinin kimyasal silah kullandıkları iddia edilmektedir.

Güvenlik kuvvetlerimiz, yaptığı her görevin, her icraatın sorumluluğunu taşıyacak bilinç ve güçtedir.

O nedenle devletimizin imza koyduğu uluslararası anlaşma ve protokollara sadakatta kusur edebileceği düşünülemez.

Diyarbakır İli Hani İlçe'sine bağlı Serdi Köyü yakınlarında 30 TEMMUZ 1988 günü teröristlerle girilen çatışma ile bugüne kadar gerçekleştirilen operasyonların hiç birinde kimyasal silah kullanılmamış olup, bundan sonra yapılacak operasyonlarda da kullanılması söz konusu değildir.

Lice'li bir grup asker tarafından gönderildiği iddia edilen konu ile ilgili mektup asılsız ve mesnetsizdir.

2000'e Doğru'nun "Cudi dağında kimyasal silah mı" haberinden sonra ABD Adana Konsolosu'nun birden bölgeye gelmesi dikkat çekti. ABD Konsolosu gezisine Bingöl'den başladı. Neden Bingöl? Yorumcular MİT Bölge Müdürlüğü'nün Diyarbakır'dan Bingöl'e taşınmış olmasına gönderme yapıyorlar. Konsolos Muş, Siirt, Mardin ve Van'a da geldi.

TATBİKAT VE APO'YA SUİKAST

Cudi ile ilgili son gelişmeleri Van'dan Günay Aslan şöyle özetledi:

2-3 Temmuz gecesi Cudi operasyonu yapıldı. Sabah 6.00'da başlayan hava komando ve özel tim taarruzları öğleden sonra 16.00'da tamamlandı. Plana göre Cudi, Gabar, Kadot, Cilo ve Gare dağları önce yoğun bombardımana tutuluyor, ardından karadan gelen hamleyle sağ kalanlar tamamlanıyor. Malatya, Diyarbakır, Eskişehir ve Ankara'dan kalkan uçaklar, Güney-Kuzey-Batı yönünde üçgen çizerek aynı saatlerde, ayrı doğrultularda yol alıyorlardı. Yedişer uçaktan oluşan 21'lik filo, dönüş turunu salimen Cudi üzerinde tamamlayarak 11.00 sularında üslerine dönüyorlar. Aynı gün Şırnak Komando Tugay'ı misafir komando, piyade ve özel tim birlikleri "yıldırım" harekâtıyla Cudi'ye tırmanıyor. Van 120. Seyyar Jandarma Tugayı ve takviye birlikler Kadot dağına yönelir. Van, Gürpınar-Çatak yöresinden seçilen 180 kadar "kılavuz korucu"da operasyona katılıyor ve 13 dakikada dağa hakim olunuyor. Irak'tan kuşatılan Gare, Yüksekova Komando Alayı'na verilen Cilo, Siirt Komando Tugayı sevkedilen 800 kadar komandoya havale edilen Gabar dağları da *Büyük Cudi Operasyonu* içine girecektir. Yapılan planın tatbikatında mağaralara zehirli gazlar atılacak. Beklenen ölü militan sayısı ise 200 olacak.

Bu arada Şam'dan alınan önbilgilere bakılırsa 300 kadar Peşmerge giysili Özel Harekât Tim'i Lübnan'ın Bekaa Vadisi'nde üslenen PKK lideri APO'ya suikast girişiminde bulunmak üzere sınırı geçmiş. Gene Kızıltepe 'Mülteci Kampı'ndan İran'a geçenler arasında PKK kamplarına saldırı düzenlemekle görevli Özel Gerilla Birliği Tim'i de bulunuyor. Bir başka haberde ise Yoncalı köyünde cesetleri yakan Binbaşı Ahmet Korkmaz'ı hedefleyen roket saldırısı düzenlendi Hakkari'de.

Cudi dağı artık dünyanın çeşitli yerlerinden görülüyor, bir ilgi odağı haline geldi. □

FAİK BULUT/SELAMİ İNCE

CEMAL SÜREYA

Kanun kuvvetinde aşağılama

— Büyük Millet Meclisi'nde şu kadar milletvekili var... Yüzdeler, oranlamalar... yüzde 21, yüzde 15..

— Özal bu oranın yüzde 12'ye düşmesini bekliyor. O zaman ayılacak... Hatta, yüzde 11'e, yani 12 Eylül öncesine. Ancak o zaman erken seçime razı olabilir.

— Bu yüzdeleri ve oranlamaları ayrıca ikiye bölmelisin.

— Neden?

— Kanun kuvvetinde kararnamelerden ötürü. Bu tür kararnamelerle Özal, Meclisin görüntüsünü, doğrudan halk temsilcisi imgesini, bir yerde gücünü ve saygınlığını yok etmiş, hiç değilse gölgelemiştir. Bugün, sözgelimi, Cumhurbaşkanlığı seçimi konusunda Meclisin ağırlığından söz ediyor. Ama olan kadarıyla da, o ağırlığı almış, ortadan kaldırmış.

— Şöyle özetleyebilir miyiz: eskiden parlamento dışı muhalefetten söz edilirdi. Özal büyük bir yenilik getirdi, parlamento dışı iktidar şey'ini getirdi.

— Neyini?

— Şey'ini işte canım, canavarını... Özal kanun kuvvetinde kararname hastalığıyla (evet, bir hastalık bu) ANAP'ın meclis grubunu sıfıra indirdi. Şimdi de o gruba dayanarak cumhurbaşkanı olmak ya da birini oraya getirmek istiyor. Bu kadar milletvekili olan, üstelik hepsi her konuda gözünün içine bakan bir mecliste kanun kuvvetinde kararname anlayışı ancak bireysel çılgınlıkla, benbencilikle, yanında yöresinde yer alan kişileri aşağılama tavrıyla açıklanabilir. Kusurları çok Turgut Özal'ın; ama bunların en ağırlarından biri, en yakın çevresinin dışındaki yakınlarını sonsuz aşağılamış olmasıdır. Bunun için, arkasına atı atıverdiği taşlar artık yolunu fena kesmeye başladı onun.

— Münkir'ini hemen oracıkta kazıklayan Nekir gibi...

— Halkı da Şeytan saydı

geçende...

— Nasıl yani?

— Basını Şeytanın avukatı olarak gösterdi. N'olsa, basın bugün halkın çıkarlarını da savunuyor.

— Özal bir açıdan da ülkemizde kültürsüzlüğün söz sahibi olduğu gerçeğini ortaya koyuyor.

— Alt kültürler var...

— Hayır doğrudan klasik anlamda kültürsüzlük. Ve bir kültürsüzlük propagandası... Bu da bir kültürdür elbet... Balzac'taki "kişilik uçurumu" kavramını düşün. "Toplum uçurumu" arıyor Özal. Kişiselliğinin açmazlarını oradan sıyırtıp geçerek. O yönüyle sıcak ve roman kişisi.

— Çağı atlayan adam, çağ atladım diyor.

— Bir Nasrettin Hoca tadı da yok değil...

— Nasrettin Hoca hiçbir zaman reisülküttap olmak istemedi.

— Fonlarla bütçeyi fena geldi.

— Çadırkentlerle Anadolu'nun "kavimler kapısı" niteliğini yeniden güncelleştirdi.

— Bunun iyi mi kötü mü olduğu bugünden söylenemez. Sen yine fonlardan söz et. Fonlar dehşet! Fak-fuk-fon bile var.

— Okus-pokus gibi bir şey. Halkın ekmeğine el koyarsın.

— Boşver bunları şimdi, Evita'dan söz et. Evita deyince aklına ilk gelen adı söyle.

— Haldun Dormen.

— Mirabeau?

— Köprüsü mü, kendisi mi?

— Kendisi.

— Ölümünden yüz yıl sonra kemikleri gömüldüğü yerden çıkarılıp atıldı.

— Turgut Özal ilerde dekoratör olarak anılacak. Ve anıları tek sözcüğüne inanılmadan okunacak.

(CEMAL SÜREYA perdeyi hafifce yoklayarak içeri girer, fazla ilerlemez ve şu iki dizeyi seyircilere atarak kaybolur:

"Kürtler yalan söylemek zorunda,
Arnavutlar, doğru."

AJDA PEKKAN, ilerler ve ağzını açar:

"Makyaj bir iletişim aracıdır. Herkesi birbirine benzetir."

SEMRA ÖZAL, vizon içinde:

"Atatürk de Latife Hanımı bakanlar kurulu kararıyla boşamıştı. Erken seçim yok.")

— Çok sıcak bir ad söyle.

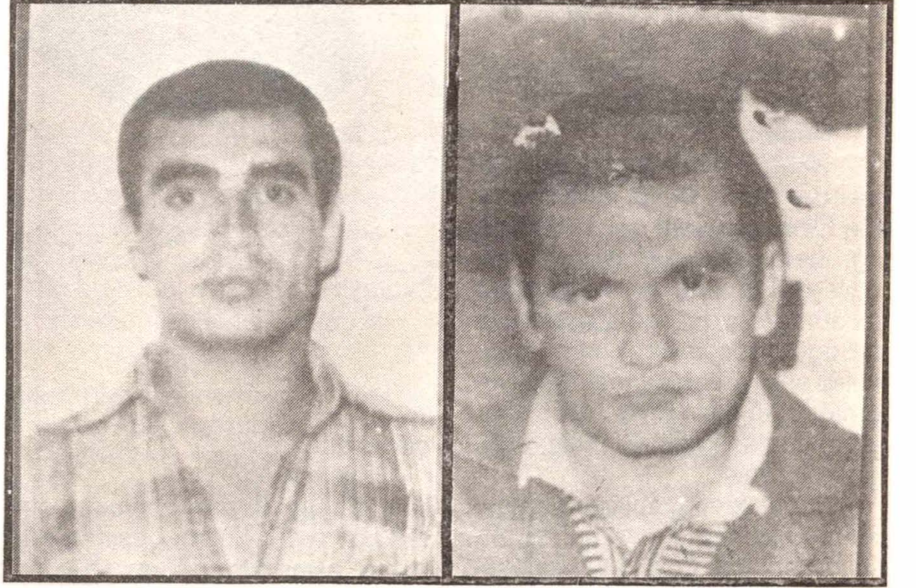
— Özker Özgür.

■

ÖLÜMÜNE DİRENİŞ

Dayatan çare: Genel af!

Ölümün nedeni, ne su kaybıdır, ne de darp! Neden, 12 Eylül'dür. ANAP iktidarıdır. Topluma yerleştirilmek istenen korku rejiminin adaletsizliği yatıyor temelde. Mehmet ve Hüseyin 12 Eylül'ün halka karşı açtığı savaşın kurbanlarıdır. Boşuna ölmemişlerdir. Demokrasi mücadelesi kayıpsız yürümüyor.

HÜSEYİN HÜSNÜ ERDOĞAN – MEHMET YALÇINKAYA
Ölümüne direnişte canlarını verdiler.

Katil kim?

Eskişehir Özel Tip Cezaevi'nde cinayet işlendiğini bütün basın, herkes görüyor, biliyor, söylüyor. Böyle olacağı günlerdir belliydi. Ölüm bağıra bağıra geldi. İktidar, anaların, babaların, eşlerin, çocukların, kardeşlerin çığlıkları arasında sahneledi ölümü. Sosyalist Parti dışındaki muhalefet partilerinin gözleri önünde. SHP'nin kayıtsız bakışları altında.

GENELGE SUÇLUYU ELE VERİYOR

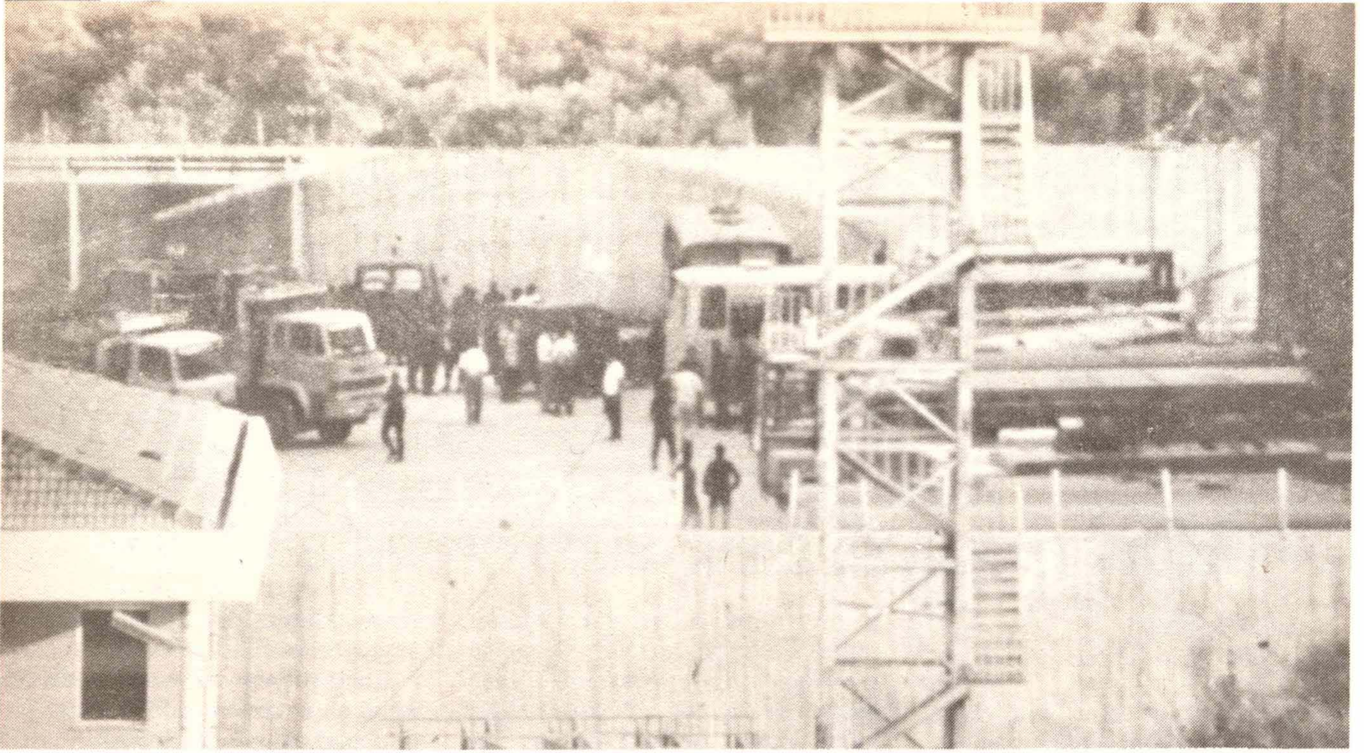
Olay yerinde inceleme yapmaya, otopsi raporu okumaya, tanık dinlemeye gerek yok. Adalet Bakanlığı'nın 3 Ağustos tarihli açıklaması suçluyu ele veriyor. Açıklama, "anarşi ve terör suçlarından hükümlü ve tutuklu" diye başlıyor. "Anarşi ve terör" sözcüklerini durmaksızın tekrarlıyor. Yaşamını yitiren Mehmet Yalçınkaya, "idama hükümlü PKK üyesi" diye tanıtılıyor. Hüseyin Hüsnü Eroğlu'nun sıfatı ise şöyle: "PKK örgütü üyesi olup, adam öldürmek suçundan tutuklu." Öldürülenleri suçlayarak kendini aklama çabası sırıtıyor adeta. Hakkında kesin hüküm olmayan insanın suçlu ilan edilemeyeceğini Bakan Sungurlu da Müsteşar Arif Yüksel de bal gibi bilirler. Kaldı ki, hükümlü de olsa o insan Türkiye Cumhuriyeti'nin vatandaşı değil mi? Ona da yasaları uygulamak zorunda değil misin? Bu insanları hangi yetkine dayanarak can güvenliğinin sınırları dışına çıkarıyorsun? Size, ölenler hangi örgütün üyesiydi, neler yapmışlardı diye sorulmuyor. Niçin, ne hakla öldürdünüz? Bakana, müsteşara, ANAP'a, bütün rejime sorulan budur.

Tutuklu ve hükümlü aileleri Bakan'la görüşmeye geldiler, gözaltına alındılar.

(Fotoğraf: NİLGÜN ERSÖZ)

35 gündür açlık grevi yapan 259 insanı çelikten tabutlara doldurup 40 derece sıcaklığın altında 15 saat sürecek bir yolculuğa çıkarıyorsunuz. Evet, arkasında tek küçük penceresi olan o zırhlı askeri araçların tabuttan başka adı olamaz. Kollarda ve ayaklarda sevk zinciri. Ve damla su vermeksizin. Cinayetten sonra, "sevke mani hal olmadığına" ilişkin doktor raporu aldığınızdan dem vuruyorsunuz. Ambulanslardan, savcılık araştırmaların-

AYDIN CEZAEVİ ÖNÜ. MAHKÛMLAR ARABALARDAN İNDİRİLİYOR. 2 AĞUSTOS 1989 GECESİ. SAAT 21.30 Bir tek ses duyuluyor. Zincir şıkırtıları. Çevre halkı kadınlı erkekli toplanmış. Mahkûmlar slogan atıyor: "Yaşasın haklı direnişimiz".

dan, otopsi sonuçlarından söz ediyorsunuz.

MIZRAK ÇUVALA SIĞMIYOR

Bütün bunlar toplumla, gerçekle alay etmektir. O raporların, o açıklamaların ne anlama geldiğini kamuoyu biliyor artık. Çünkü, işkence ekiplerinde yer almış doktorları, dünyanın önünde işkenceyi savunan profesörleri tanıyor. Mehmet ve Hüseyin'in ölümleri, "aşırı su kaybına" bağlıymış. Ölüm nedeni darp değilmiş. Peki darp var mı ölülerin vücudunda? Söyledik ya kardeşim, darp değilmiş ölüm nedeni.

İşkence ile lime lime edilmiş vücutlar, parçalanmış beyinler üzerinde otopsi yapıldıktan sonra, ölümün "böbrek yetmezliğine", "kalp hastalığına" bağlı olduğunu yazan doktor ve heyet raporlarını ben şu gözlerimle okudum. Hem de onlarcasını. İşkenceciler hakkında, böyle raporlara dayandırılarak verilmiş beraat kararlarını da.

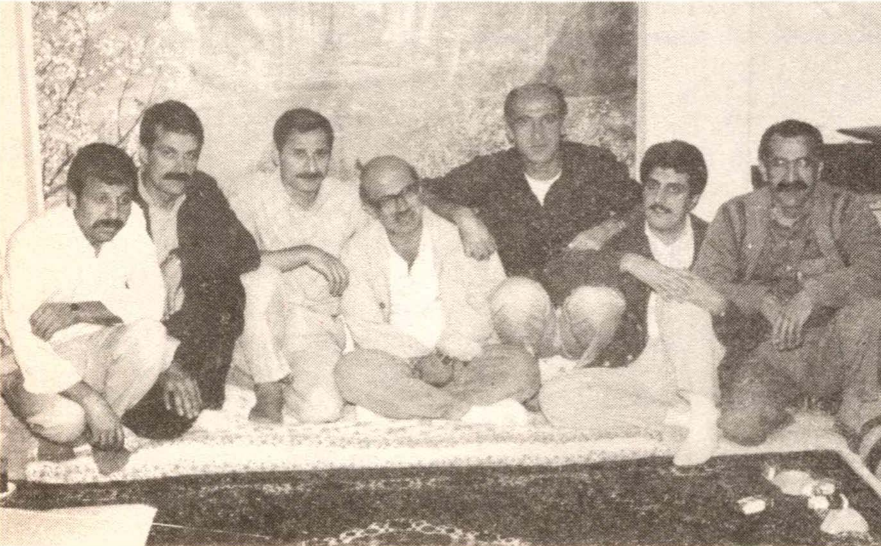

İZMİR'DE GÖZALTINA ALINAN BİR GRUP

Yetkililer, hem Aydın cezaevindeki yerleştirme sırasında çatışma olmadığını söylüyorlar, hem de iki güvenlik görevlisinin yaralandığını. Bu senaryo da ezbere biliniyor. Sevkedilenler sopadan geçirilecek, ezilecek; sonra da isyan ettiler, görevlileri yaraladılar diye mahkemeye çıkarılacaklardı. Tutukluları öldüresiye dövdürttükten sonra, "teğmenimin kulağını ısıracaklardı" diye dava açan cezaevi müdürleri yaşadı bu Türkiye'de. Yaşıyor. Ama ölümler, bu senaryoyu yatırdı. "Ölümler darpla olmadı" oyunu sahneye konuyor.

Bırakalım masalı. Mızrak çuvala sığmıyor. Açıklık, demokrasi, insan hakları bugünkü rejime dar geliyor. ANAP'ı sıkıyor. Düzen, yalanın toz dumanında, zulümle yaratılacağı sanılan suskunlukta huzur arıyor.

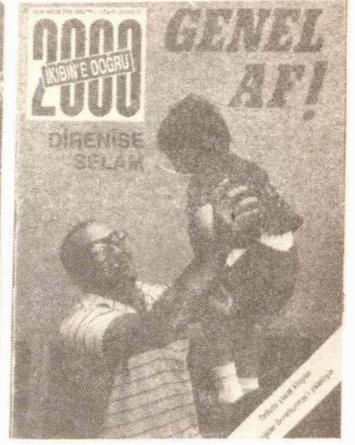
AVUKAT SERHAT BUCAK, ESKİŞEHİR CEZAEVİNDE, NAKLEDİLMEDEN ÖNCE TUTUKLULARLA BİRLİKTE

EMİRLER AYRI
ÜZÜNTÜLER AYRI

SHP üzüntülerini bildiriyor. Ölümlerden sonra, dudağının ucuyla. Bakan Sungurlu, Müsteşar Arif Yüksel de bildirdi üzüntüsünü. Gizli emirler, genelgeler ayrı, üzüntüler ayrı tabii. ''Açlık grevlerine bulaşmayın'' diyen, açlık grevcilerini desteklemeyin diyen genelgesi var SHP'nin, örgütüne. Kendilerine başvuran tutuklu yakınlarını kapı dışarı etmişlikleri var. Olmadı, polis çağırmışlıkları var. Cezaevleriyle ilgilenirlerse oylarının azalacağı korkusu içinde yaşıyorlar, SHP yöneticileri. ''Af''tan söz ediyorlar tabii, ama kapı aralarında, tabanlarının af istemediğini bunu kamuoyu yoklamasıyla saptadıklarını da söylüyorlar. SHP gerçekten demokrasi mi istiyor, yoksa, iki yüzlü politik yöntemlerin kendisine de gerekli olacağını mı düşünüyor? İnsan hakları mı önemli kendisi için, yoksa, yarın başına geçmeyi umduğu

MİTİNGE ÇAĞRI

OLANLARA SESSİZ KALMAK İNSANLIK SUÇUDUR

Açlık grevinin 37. gününde ölüm sınırına gelen direnişçilerden 2 kişi öldürüldü. Ölenler halkımızın özgürlüğü için öldüler.

Eskişehir Cezaevi Hitler Almanya'sında bile görülmeyen yöntemlerle Türkiye kamuoyundan, basından gizlenerek korku ve telaşla boşaltıldı.

Cinayetlerin hesabı sorulmalıdır.

Tüm demokrat kamuoyunu, siyasi partileri, kitle örgütlerini, sosyalistleri cezaevlerindeki baskı, işkence ve cinayetleri protesto etmek için **ANKARA'DA DÜZENLENEN MİTİNGE KATILMAYA ÇAĞIRIYORUZ.**

TARİH VE YER: 6 Ağustos Pazar Saat: 15.00 ANKARA Etlik Kasalar Meydanı.

NOT: 5 Ağustos Cumartesi günü saat 11.00'de İzmir'den Ankara'ya hareket Hasan Tahsin Anıtı önünden yürünerek başlayıp, şehir dışlarında otobüslerle gidilecektir.

ÇAĞRIYI DESTEKLEYENLER:

Ayhan Y[illegible] (Sosyalist Parti İzmir İl Bşk.), Alpaslan Berktay (İ.H.D. İzmir Şb. Bşk.), Mansur Bergücü (Petrol-İş Aliağa Şb Bşk.), Kasım Yorulmazbaş (Belediye İş 1 Nolu Şb. Bşk.), Haşim Candan (Belediye İş 6 Nolu Şb. Bşk.), Basri Çavuşoğlu (Belediye İş 2 Nolu Şb Bşk.), [illegible] Kaplan (Belediye İş 4 Nolu Şb. Bşk.), Talat Öndemir (Belediye İş 1 Nolu Şb. Sekr), Y.Savaş [illegible] (Yeşiller Partisi İzmir İl Başkanı), Mehmet Karaca (Haber-İş İzmir Şb Bşk.), Arif Kaya (Otomobil İş İzmir Şb Bşk.), Müslüm Ocak (Selüloz-İş İzmir Şb. Bşk), Mehmet Balaban (S.S. Aliağa Yolcu taşıyıcılar Koop. Bşk.), İzzettin Demir (Petrol-İş Aliağa Şb. Yönetim Kurulu Üyesi), Ali Yıldırım (Selüloz-İş Tesk. Uzmanı), Mehmet Bozlar (Karşıyaka Halkevi Şb. Sekr.), Ali Karaleyas (SP MKK Üyesi), İsmail Duran (SP MKK Üyesi), Adil Arslan (SP MKK Üyesi), Mustafa Güleç (Denizli SP İl Bşk.), Melih Ergen (Yeşiller Partisi MYK Üyesi), Korkmaz Tuzcuoğlu (SP Balıkesir İl Bşk.), Vahit [illegible] Muğla İl Bşk.), M. [illegible] Güleç (SP [illegible] Sekr.), Hüseyin Korkankorkmaz (SP

SP'den protesto ve genel af mitingi

Sosyalist Parti, genel merkez ve çeşitli örgütler düzeyinde yürüttüğü protesto eylemlerini pazar günü Ankara'da düzenlediği bir mitingle sürdürüyor. Cezaevleri sorununun ancak bir genel afla çözüleceğini vurgulayan SP genel merkezi, çalışmalarını ve eylemlerini bu noktada yoğunlaştıracak.

İzmir'de aralarında SP ve Yeşiller Partisi yöneticilerinin de bulunduğu 37 sendika ve demokratik örgüt yöneticisi gazetelere ortak bir ilan vererek Ankara'daki mitinge katılma çağrısında bulundular. Mitinge gidecekler İzmir şehir içinde bir yürüyüşle yola çıkacaklar. Diğer illerden de mitinge katılım aynı eylem biçimiyle başlayacak.

SP Eskişehir il örgütü, açlık grevlerinin ölüm noktasına gelmesine rağmen yetkililerin duyarsızlığını protesto için geçen hafta açlık grevine gitmişti. İstanbul'da Halkevleri Kartal Şubesi'nin SP Kartal ilçesinde başlattığı açlık grevine parti üyeleri de katıldılar. Karar Kurulu üyesi Adil Aslan , Denizli İl Başkanı Mustafa Güleç ve bir grup arkadaşı, Eskişehir'den Nazilli ve Aydın'a hükümlü taşıyan sevk konvoyunu Denizli'de karşıladılar, Aydın Cezaevi'ne kadar izlediler. Boşaltma sırasında hükümlülerin dövülme ve saldırıya uğramalarına tanık oldular. Genel Sekreter Yalçın Büyükdağlı, daha ölüm noktasına gelmeden Eskişehir'de açlık grevini yürüten hükümlülerle, Eskişehir Savcısı'yla ve Adalet Bakanı Sungurlu ile görüştü. Grevcilerin haklı istemlerinin kabul edilerek bir an önce grevin sona erdirilmesini istedi.

CEZAEVLERİNDEKİ
DİRENİŞ SÜRÜYOR

Nazilli E Tipi Cezaevi, Mardin Yarı Açık Cezaevi, Kahramanmaraş E Tipi, Malatya E Tipi, Ceyhan Özel Tip, Bursa Özel Tip, Mamak Askeri Cezaevi, Çanakkale Cezaevi, Ergani, Buca, İskenderun cezaevleriyle daha birçok ceza ve tutukevinde Eskişehir Cezaevi'ndeki olayları protesto için girişilen açlık grevleri sürüyor.

bakanlıkların, güvenlik güçlerinin, mahkemelerin itibarı mı? Bu kurumları şimdiki gibi koruyup kullanacak mı, kullanmayacak mı? Ölümle biten son olayda SHP ne yaptı? Bir ay sustu. ANAP, SHP'nin suskunluğu zemininde uyguladı politikasını. Bakan Sungurlu'dan tam not aldı SHP. Bu sebeple SHP'yi değil, haberi yazan basını suçladı, "kışkırtıcılıkla". Şimdi üzüntüler bildiriliyor. Neye yarar? SHP sorumludur.

Saniyede yasaların çıkarıldığı, yüzlerce yıllık milyarlarca liralık cezaların bir çırpıda silinip atıldığı bir ülke Türkiye. Yeter ki, suç "büyükler" tarafından işlenmiş olsun. Devletin tepesindekiler, Anglo-Sakson sermayesinin uzantıları, yeraltı dünyasının kodamanları, hayali ihracat trilyonerleri... Oralarda, yukarılarda MİT raporları, mahkeme kararları buruşturulup atılacak kâğıtlardır sadece; soruşturmaları kendinden uzak tutmak, yüzündeki sineği kovalamaktan kolaydır. Hukukun incelikleri, adaletin yumuşaklığı oralar içindir. Yukarıda görmezden gelinen suçların ağırlığı aşağıda, halk söz konusu olunca, zulüm biçiminde ortaya çıkar. Genelgeler Allah kelamı olur, yasalar aşılmaz dağlar gibi dikilir, insan yaşamının, insan haklarının karşısına. İşte 1 Ağustos Genelgesi, işte 141-142!

Ama, "ne yapalım yasalar böyle", "ne yapalım genelge böyle söylüyor"un ötesine geçmiştir sorun.

BU KAFA HÜKÜM SÜREMEZ

Ölümün nedeni, ne su kaybıdır, ne de darp! Neden, 12 Eylül'dür. Anap iktidarıdır. Topluma yerleştirilmek istenen korku rejiminin adaletsizliği yatıyor temelde. Mehmet ve Hüseyin 12 Eylül'ün halka karşı açtığı savaşın kurbanlarıdır. Boşuna ölmemişlerdir. Demokrasi mücadelesi kayıpsız yürümüyor.

İSTANBUL ŞİŞLİ'DE 2 TUTUKLUNUN ÖLDÜRÜLMESİNİ PROTESTO EDEN GENÇLER

Mehmet ve Hüseyin'in uğrunda ölüme gittikleri hak artık, cezaevinde havalandırmaya çıkma hakkı değildir. İnsan gibi yaşama hakkıdır.

Yüzbinlerin sokağa döküldüğü, özgürlük ve eşitlik talebinin bu kadar yükseldiği, Türkiye'de cezaevleri böyle olamaz. Oltan Sungurluların, Arif Yüksellerin kafası hüküm süremez. Demagojinin ötesine geçecek bir demokratlaşmayı yaşamak istiyor toplum. 12 Eylül'ün bütün tezgâhları boşa çıkmıştır. Cezaevlerinden yükselen sese kulak verme zamanıdır! □

HASAN YALÇIN

CEZAEVLERİNDE BASKILARA SON

İNSANCA YAŞAM MİTİNG VE YÜRÜYÜŞÜ

SOSYALİST PARTİ Ankara İl Örgütü

Yer: Etlik Kasalar Mevkii
Gün: 6 Ağustos 1989
Saat: 16.00

SEYİR DEFTERİ

Psikolojik Danışma Merkezi

Çankaya Belediyesi, haziran ayında bir "Psikolojik Danışma Merkezi" kurdu. 1.5 ayda toplam 250 kişi başvurdu. Merkezin Başkanı Faruk Güçlü ilk çalışmalarla ilgili şu bilgiyi verdi: "10 dolayında boşanma olayı var. Başvuranlardan 86 kişi daha önce intihara teşebbüs etmiş. 10 kişi de intihar etmeyi düşünüyor." Kuruluş, şimdilik Çankaya Belediye sınırları içinde hizmet verecek. Ancak faaliyetlerini daha da genişletmek istiyorlar.

Başvurular 135 51 30/244 numaralı telefona yapılabilir. Güçlü'den bir ilk değerlendirme: Gençler, telefonla konuşmayı, yaşlılar ise yüzyüze görüşmeyi tercih ediyor.

Merkezin hedefleri şöyle açıklanıyor: "Çankaya'da haftada ya da ayda ne kadar intihar olayı oluyor? Kaç cinayet işleniyor, fuhuş ne durumda? Bu soruların yanıtlarını almak istiyoruz. Ağustos ayında bir anket yapacağız. Halkla diyalog kurmak şart."

Ayrıca merkezin açtığı ilaç kampanyasında 71 milyon tutarında ilaç toplandı. Bu ilaçlar, merkeze fakirlik belgesi ve reçete ile başvuranlara dağıtılıyor... □

Astsubay çeker silahını!

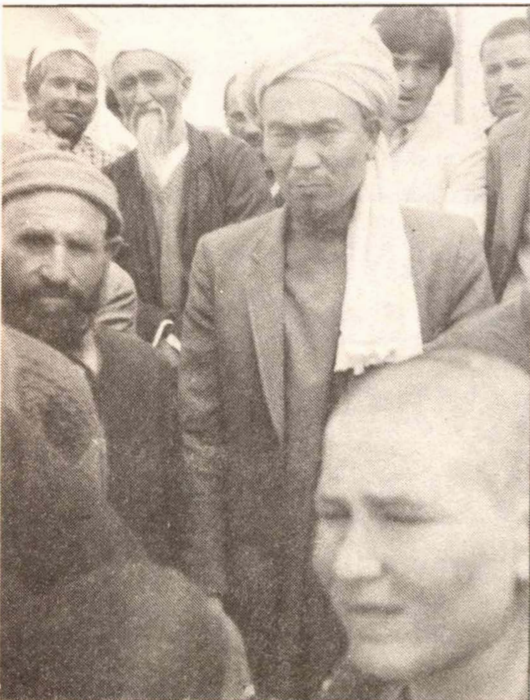
Piyade üstçavuş Muzaffer İnsel ev yıktırdı. Olmadı silahını ateşledi.

İkitelli Ziya Gökalp Mahallesi'nde oturan Hasan Yıldız, geçen hafta işten döndüğünde, evinin yerle bir olduğunu görür. Öğrenir ki, astsubay Muzaffer İnsel, jandarmalara, zabıtalara yıktırmış, üç yıldır oturduğu tapulu evi...

Yıkımdan iki gün sonra astsubay İnsel arkadaşlarıyla enkazı kaldırmaya gelir. Hasan Yıldız'a derhal orayı terketmesini, yerin kendisine ait olduğunu söyler. Yıldız itiraz edince, astsubay İnsel, çeker silahını ateş eder. Sonra biner arabasına uzaklaşır. Yara almadan kurtulan Yıldız ailesi, Küçükçekmece savcılığına başvurur. Ancak Muzaffer İnsel serbest bırakılır. Yıldız, "Kime başvuracağımı şaşırdım. Tapulu evimin yıkılmasına mı, silah çekilmesine mi, yoksa verilen karara mı?" diyor.

Perşembe günü, Küçükçekmece Savcılığı, Hasan Yıldız'ın oğlu Cengiz Yıldız'ı tutukladı. Suçu, yazdığı pankart. Savcılık, pankartın siyasi amaçla kullanıldığı iddiasında. Cengiz Yıldız, Metris cezaevinde şimdi. □

Afgan göçmenlerine beş ülke yasak

Afgan göçmenlerinin bugünlerde önemli bir sorunu var. Beş ülke kendilerine pasaport yasağı koydu. Afganistan, Pakistan, İran, Çin ve Sovyetler Birliği... Göçmenler, "Bu ülkelerde akrabalarımız var. Yasağın kalkmasını istiyoruz. Konuyu Cumhurbaşkanına ilettik ama sonuç alamadık" diyorlar.

Afganlılar, 1980 sonrasında Türkiye'ye getirilen ilk göçmenler. Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in isteği üzerine 1982'de 214 aile Ceylanpınar'a yerleştirilmişti. Her aileye iki katlı ev, işletme arazisinden 20'şer dönüm sulu arazi verildi. Yerleşim birimine "Evrenpaşa Mahallesi" denildi. Mahallenin okul, cami, PTT, elektrik, su ve kanalizasyon şebekesi daha başından sağlandı. Göçmenler, tarımcılığın yanısıra deri işletmeciliği yapıyorlar. □

Kürdistanlı Kadınlar Birliği kuruldu

Federal Almanya ve Batı Berlin'de yaşayan Kürt kadınlar, 6-7 Mayıs'ta bir araya geldiler. 10 yıldır süren çalışmalar sonucunda KOMJIN'i kurdular KOMJIN'in hedefleri arasında şunlar var:

Federal Almanya ve Batı Berlin'de yaşayan Kürt kadınları örgütlemek ve birlik-dayanışmayı geliştirmek. Onların sorunlarını çözümlemek. Özelde Kürt kadınları üzerindeki baskı ve ayrımcılığa karşı mücadele etmek ve toplumsal yaşamın her alanında eşit haklara kavuşmaları için çalışmalar yürütmek.

Yabancı düşmanlığına ve her türlü ayırımcılığa, ırkçılığa karşı halklar arası dostluk ve dayanışmayı savunmak. □

İLKER DEMİR

Kızını görecekti, işkence gördü

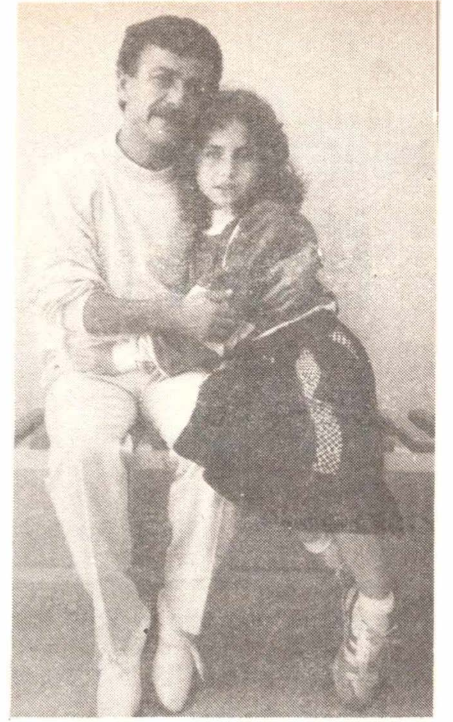
1974'de yayımlanan *İlke* ve *Kitle* dergilerinin yazıişleri müdürlüğünü yapan İlker Demir, 6 yıldır çeşitli cezaevlerinde yatıyor. Şu anda Nazilli E Tipi Cezaevi'nde bulunan Demir'in 48 yıl kesinleşmiş mahkumiyeti var.

Eşi Güllühan Demir, geçtiğimiz kurban bayramı kızıyla birlikte ziyarete gitti. Bir tutam açık görüşün tadını çıkaracaklarını umuyorlardı... Ancak, başgardiyan o güne kadar uygulanmamış bir "kural"ı hatırlamış olacak ki, 12 yaşındaki kızının nüfus kağıdının olmaması nedeniyle, babasıyla görüşemeyeceğini bildirdi. Arkasından Başsavcı Şeref Mollaoğlu tekrarladı bu "hükmü". Aynı gün, nüfus kağıdı bulunmayan daha büyük çocukların yakınlarıyla görüşebildiğini, uygulamanın İlker Demir'e yönelik bir baskı taşıdığını belirtiyor Güllühan Demir.

Açık görüşün bitimine 1 saat kala tek başına içeri giren Güllühan Demir, kendisinin ve kocasının sürekli hakarete uğradığını anlatıyor. Görüşten sonra da İlker Demir, hücreye kapatılıyor ve saçları kesiliyor.

İşkence görüyor... "Verdiğin dilekçeleri sana yedireceğiz" diyerek saldırıyor görevliler. Demir'in avukatı Dursun Sakıncı da, müvekkilinin toplam 10 gün hücrede tutulduğunu, astımlı olmasına rağmen çok kötü koşullarda baskıya maruz kaldığını anlatıyor. "Yüzündeki darp izleri benimle görüşürken hâlâ belli oluyordu. Bana kanlı gömleğini sakladığını anlattı. Müvekkilim her an aynı uygulamayla karşılaşabilir" diyor. Nazilli Sağlık Ocağı'ndaki görevli doktor da verdiği raporda işkence izlerinin sabit olduğunu yazıyor.

Olaydan sonra Uluslararası Af Örgütü'nden, Başbakan Turgut Özal'a yollanan bir bildiri ile Nazilli E Tipi Cezaevi'ndeki baskı ve kötü koşullar protesto edilerek, İlker Demir'in hastalığının tedavi edilmesi istendi. ☐

İLKER DEMİR KIZIYLA. Daha önceki bir açık görüşte...

Sosyalist Parti'ye polis ve belediye engeli

Sosyalist Parti Adana İl örgütü, "İstenmeyen adam M.Abramowitz"e karşı protesto eylemini sürdürüyor. ABD Konsolosluğuna siyah çelenk koyan SP il Başkanı Vahdet Şimşek gözaltına alındı...

SP Antalya İl örgütü de Başkanlık Kurulu kararıyla başlatılan "Abramowitz'e Hayır" kampanyasında belediye ve polisin engellemeleriyle karşılaştı. "Komplocu Abramowitz'e Hayır, Yaşasın Bağımsız Demokratik Türkiye" yazılı afişler, polis ve belediye mensupları tarafından geceleyin yırtılıp karalanarak tahrip edildi. Protesto içeren bildirilerin dağıtılması polisce engellendi. SP Antalya İl Başkanı Çetin Çağlayan, Merkez İlçe Başkanı Ahmet Turan Kul ve üye Cafer Alkan gözaltına alındılar.

SP Antalya İl örgütünün Abramowitz'e karşı başlattığı imza kampanyası sürüyor. "Büyükelçi Abramowitz'e hayır" diyenlerin imzalarını gönderecekleri adres: SP Antalya İl Örgütü Deniz Mah. Anafartalar (Güllük) Cad. No: 35/5 ☐

Hastaya 142 km.'lik yolculuk

Şanlıurfa'nın Ceylanpınar ilçesinde halkın sağlığı Allah'a emanet! 70 bin nüfuslu ilçede sağlık hizmetleri 25 yıldır tek bir sağlık ocağıyla sürdürülüyor, öte yandan yapımına 5 yıl önce başlanan 50 yataklı devlet hastanesi hâlâ bitirilmedi. İnşaat, "Tasarruf Önlemleri"ne takılıyor. Vatandaşlar, en küçük hastalıklarda bile 142 km. uzaklıktaki Şanlıurfa Devlet Hastanesi'ne gidiyorlar. Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in 9 Haziran '88 tarihinde ilçede yaptığı konuşmada hastanenin yapılmasının zorunlu olduğunu söyledi. Ama o günden bugüne değişen bir şey yok.

MEHMET EYMÜR'ÜN BÜYÜK SUÇLAMASI

"Ebu Firas tarafından kullanıldınız"

MİT Kaçakçılık Dairesi eski Başkanı Eymür, Hiram Abas ve kendisini *2000'e Doğru*'nun mağdur ettiğini söylüyor. Asil Nadir konusunda devletin suskunluğunu açıklayamıyor. "MIT bugüne kadar kaç Amerikan casusu yakaladı" sorusunu Eymür yanıtlayamıyor.

Mehmet Eymür'le silahlarımızı karşılıklı çektik. "Silah" dediğim teyp. Ateşli silah değil. Bunun eğitimini görmüş biriyle düello yapacak değilim. Cesaret gösterip benim alanımda savaşmayı kendisi kabul etti. Eymür *2000'e Doğru*'ya yolladığı tekziplerde dergiyi "milli kuruluşlara ve milli menfaatlere karşı yabancılarla işbirliği" yapmakla suçlamış, yayını sürdürürse bunları, hem de *2000'e Doğru*'ya yazacağını bildirmişti. Ben bu meydan okumaya, "ne biliyorsan açıkla, sayfalarımız açık" yanıtını vermiş, "*2000'e Doğru*, bu şahısların kimlerle, hangi yabancı güçlerle birlikte Türkiye'nin ve halkın çıkarları aleyhine neler yaptıklarını, hangi çevrelerle içli dışlı, hangi skandalların aktörü, piyonu olduklarını ortaya çıkardı" diye yazmıştım. Eymür, tatilde olduğu için 2 Temmuz günlü 27. sayımızdaki bu yazıyı yeni okumuş. Beni telefonla aradı. Herkesin ne demek istediğini açıkladığı ikibuçuk saatlik bir görüşme yaptık. Karşılıklı teyplerimizi çalıştırdık. Eymür'ün teybi AIWA markaydı, benimki Sony.

Ayrılırken özellikle Firas'la ilgili sözlerini aslına uygun yazmamı istedi.

Bir de Eymür'ün teybi kapatmamı isteyerek söyledikleri oldu. Bunları yazmıyorum tabii.

— *Buyurun yapın açıklamanızı.*

— Sizin bir cevabınız var dergiden. Çok ağır ithamlar yer aldı benimle ilgili. Ben kendimi hiçbir güçle birlikte görmüyorum, yabancı güçlerle. Ben bir Türk milliyetçisiyim. Bunu, sağcılık anlamında almayın. Renksiz bir adamım diyebilirsiniz, bir yerde. Yani sadece devlet çıkarlarını düşündüm.

— *Birçok yayınımız oldu. MİT-CIA-MOSSAD ilişkisi konularında. Bu arada bazı bilgileri kamuoyuna yansıttık, bazı değerlendirmeler yaptık. Sizin adınız bu olaylarda Hiram Abas kadar geçmiyor. Ama Hiram Abas'la çok teşriki mesainiz var. Bütün bu konularda sizin kritik bir sözünüz var. "Bazen kendi kendime, kime hizmet ettiğimi soruyorum" diyorsunuz.*

— Birlikte çalışmakla, işbirliği arasında fark var. Zaten müttefik devletler dediğimiz NATO ve diğer Batı devletleri ile bir işbirliği var. Bu işbirliği sadece istihbarat dalında değil.

— *Kıl payı bir fark var.*

— Biraz daha, kıl payını aşar yani.

— *12 Eylül darbesi yapıldığında CIA uzmanlarından istasyon şefi Paul Henze, "Bizim çocuklar işi bitirdi" demişti. Biz burda ne kadar münakaşa etsek Amerika ile Türkiye arasındaki ilişkilerin sıkı fıkılığını ortadan kaldıramayız. Böyle bir gerçek var.*

— Ama bu söylediğiniz sıkı fıkılıkta MİT'in rolü belki tahmininizin altında, düşüktür. Devletin etkili çevrelerine sadece MİT olarak bakmayın.

— *Siz MİT'i ayırıyorsunuz ama, MİT bu devletin önemli bir parçasıdır.*

— Çünkü ben, ihtisasım olan konudanbahsetmekistiyorum. Dışına fazla çıktığım zaman hatalar yapabilirim.

— *MİT'in CIA ile nasıl kaynaştığı konularında kitaplar var. Son olarak Cüneyt Arcayürek'in kitabı...*

— Cüneyt Bey'in kendimle ilgili konularda o kadar çok yanlışları var ki, diğerlerine de çok sağlıklı bakmak yanlış olur.

— *Sizi, kendi bilincinizle Amerika'ya hizmet ettiğiniz biçimde eleştiremem. Ancak bu tür örgütlerde öyle mekanizmalar işliyor ki, sizin o "kime hizmet ettiğimi bilmiyorum" sözünüz uluslararası işlerde daha da geçerlidir.*

— Dayandığınız temel çürük diyorum. Bu yazdıklarınızın temelinin pek sağlam olmadığını düşünüyorum.

— *Aramızdaki görüş ayrılığı o. Dün siz telefonda bana dediniz ki, "yazdıklarınızın hepsinin yanlış olduğunu söylemiyorum."*

— Söylemiyorum, söylemiyorum. Ama diyorum ki, benim ismimi kullanarak birtakım yerlere mesaj vermenize karşıyım. Ben cesaretsiz, korkak bir adam değilim ki, ben kendim de yazarım bunları. Mülakat yaparım, kendim söylerim.

— *Konuya dönersek?*

— Benim söylemek istediğim şu: Bir özeleştiri yaparak geçmişte hatalar yaptığınızı yazdınız. (Saçak'taki geçmiş muhasebesine değiniyor). Acaba yarın gene bir özeleştiri yapıp, bugünkü şeyleriniz için de, hata yaptık diyebilir misiniz?

— *Hata yapmamak mümkün değil. Bunu yaşamınızın son yıllarında siz de gördünüz. Meziyet, hataları görüp düzeltmektir. Sizinle ilgili bir hata yaptığımızı görürsek, bunu da düzeltiriz. Bizim hedefimiz kişiler değildir.*

— Ama ben sizin sayfalarınızı çok süsledim. Olmayacak şeyler çıktı hakkımda, eskiden Aydınlık'ta.

— *Bizim Hiram Abas'la ilgili son yayınımız, şöyle biter: "Bizim Hiram Abas'la işimiz bitmiştir artık." Çünkü bir işlev yapıyorsa, o işlev halka zarar veriyorsa o insan işlevi*

dolayısıyla konumuz olur.

Şu polemik olmasaydı keşke. Benim için Mehmet Eymür, oturup analiz yapabileceğimiz bir insandır artık.

— Mağdur duruma düşmüşsek sayenizde derim. *2000'e Doğru*'nun sayesinde derim.

— *Yapılan iş nedir? İşkence var dedik, Hiram Abas şunu yaptı dedik.*

— İnanın işkenceye sizin kadar ben de karşıyım, ama ister inanırsınız, ister inanmazsınız.

— *İnanmak isterim.*

— Ben sadizme, kendi ruhsal problemlerini başkaları üzerinde tatmin eden insanlara karşıyım.

DOĞU PERİNÇEK VE FKÖ SİYASİ BÜRO BAŞKANI FARUK KADDUMİ. Böyle işbirliğine can kurban.

— *Basının alet olması meselesine gelince bu işlerle uğraşan herkes birileri tarafından kullanılmak istenir. Ama kim az kullanılır, kim çok kullanılır? Bizim bu konudaki ölçümüz şudur: Yaptığımız iş halka zarar vermişse, kullanılmışızdır.*

— Bir devlete istihbarat teşkilatı, ordu, polis lazım mıdır?

— *Tabii.*

— Ama siz devrede bunları bombardımana tuttunuz. Bu örgütlerin mensubu olarak bizim size sıcak bakmamız mümkün değildir.

— *Halka bir şey yaptığınızda karşınıza çıktık.*

— İdefiksler var. Yaygın bunlar. Şimdi Türkiye'de çok yaygın bu. Düşünün, bir MİT mensubu olmak, MİT'e hizmet eden bir adam olmak adeta vatan haini olmak konumuna geldi.

— *MİT de bunu yapıyor. Solcu olmak vatan haini olmak diyor.*

— Bunun dışında düşünen arkadaşlar da var. Bu, haksızlık olur kanaatindeyim.

— *2000'e Doğru'nun bu güvenilirliği nereden geliyor? Bir şey yazdık mı işte siz de rahatsız oluyorsunuz?*

— Hayır güvenilirlik açısından demiyorum. Özellikle belirteyim, bazen çok da yanlış yaptığınız kanaatindeyim. Bildiğim konulardan bahsediyorum.

— *Ona gelelim o zaman?*

— Şimdi bir Sati olayını alalım. CIA ve MİT ilişkisi olduğunu söylemişsiniz.

— *Filistin'e karşı.*

— Sati olayının şeyleri kimlerdir? İtham edilenler kimlerdi? Suriye ve Ebu Nidal'di. O tarihlerde Suriye ve Ebu Nidal zaten FKÖ ile düşman halindeydi. Nasıl olur da böyle bir yargıya varılabilir, FKÖ'ye karşı faaliyettir, diye.

— *Firas Ebu Nidal'ci mi?*

— Ebu Firas Mısır Sefaret baskınında daha önce gelip, başarısız olarak geri dönüp, sonra verilen politik sözlerden dolayı burada temsilciliğe gelmiş. Eski bir teröristtir. Yapı itibariyle bombalı mektup konularında uzman olan, benim bildiğim kadarıyla uzman bir kişidir. Sati olayı sırasında sizlerle yoğun bir trafik içinde. Görüşmeleriniz var. Neler konuştuğunuzu, neler programladığınızı biliyorum. Siz gittiniz, Doğu Perinçek tercüman Faik Bulut'la gitti. Onun görüşmesi var. Sizin, Halil Berktay'la birkaç görüşmeniz var.

— *Neler programladık?*

— Nasıl Ebu Firas ortaya çıkarılmadan yayın yapılmasının nasıl tarafınızdan şeyedildiğini biliyorum. Peki şimdi soruyorum size, bir tarafta milli bir şeyimiz var, öbür tarafta da yabancı bir unsur var. Siz bunun doğru olduğuna kanaat getiriyor musunuz? En azından Ebu Firas'ın sizi kişisel hırsları için kullanmadığını söyleyebilir misiniz?

— *Bir kere güvenlik güçlerinin bu konuşmaların mealini bilecek kadar işin içinde olması doğru mu? Örneğin ben FKÖ binasında Ebu-Firas'la görüştüm. Buna hakkım var, gazeteci olarak.*

— Ama bizim de istihbarat teşkilatı olarak birçok kişiyi birçok yerde, yani eleman kullanmaya hakkımız var. Siz de aynı işleri yapmıyor musunuz gazeteci olarak?

— *Sizinki gibi değil. Ben de gittim Firas'la görüştüm. Bunlar tamamen gazetecilik çerçevesinde, herkesle yaptığımız görüşmeler gibi bir görüşme. Burada biz merak ettiğimiz konuları soruyoruz. Sizinle de görüşme yaptık, adınızı yazmamızı istemediniz. Yazmadık. Her haber kaynağı gibi yani. Biz hakkında haber yazacağımızda Hiram Abas'la da görüşmek istedik. MİT'teyken daha. Görüşmedi.*

— Görüşmez. Verdiğim sebeplerle görüşmez. Onun yerine kendinizi koyun. Hakkınızda CIA ajanı, işkenceci yazsalar, siz görüşür müsünüz?

— *Ben görüşürüm. Demirel, kendisine karşı yazanlarla daha çok görüşür örneğin.*

— Demirel açık bir insan. Konumlar farklı.

— *Şimdi Firas'la ilgili söyleyeyim. Firas Türkiye'nin dostu olan, üstelik Türkiye'nin dostu kabul ettiği bir devletin temsilcisi.*

— FKÖ ile Firas'ı ayırmak gerekir. Dikkat ettiyseniz Türkiye'nin Dışişleri de kendisini ikaz etti. Protokol dışı bir iş yapıyor diye. Bu, yeni değildir. Biz Ebu Firas'ın çıkışlarını o tarihlerde yanlış açılardan da değerlendirebilirdik. Bir Ebu Nidal faaliyetine neden sahip çıkıyor gibi.

— *Zaten öyle yaptınız.*

— Bu doğal değil mi? Olay FKÖ'ye yönelik değil, Ebu Nidal'e yönelik değil. Sati olayı, Sinagog baskını tahkikatlarının bir devamıdır. Bir araştırma yapılmasaydı güvenlik güçleri sorumlu olmaz mıydı?

— Araştırma yapılmasına kimse bir şey demiyor. Ben de bir şey demem. Burada çok çapraşık meseleler var...

— Ben de çapraşık şeyler olduğu kanaatindeyim. Çünkü acaba Ürdün'ün kendi içişleriyle ilgili bir konu mu vardı? Sati olayında başka şeyler var mıydı?

— Olayda bizim ilgimizi çeken Avukatların savunması oldu aslında. Firas'ın veya bir başkasının gayrete getirmesi değil.

— Evet okudum, MİT-MOSSAD-CIA filan.

— Evet o cümle bizim kafamızda bir ışık yaktı, araştırmaya giriştik. Firas'la görüşmeden Güneş gazetelerini vb. inceledik. İlginç yayınları var Güneş'in. Ebu Nidal faaliyetini FKÖ'ye maletmeye çalışan ve Firas'a vuran...

— Bir iddianız var, tahminim Firas'tan çıkan bir iddia, Mehmet Barlas'la Hiram Bey'in yakın arkadaşlığı...

— Onu başka yerlerden doğruladık biz...

— Hiram Bey'in yakınında biri olarak ben böyle bir şey bilmiyorum. Hiram Bey, Mehmet Barlas'a oturup şunu bunu anlatacak yapıda değildir.

— Güneş gazetesinin o dönemdeki yayını var. Sizin operasyonla paralel. FKÖ'ye saldırıyor, terör merör diyerek...

— Zaten resmi olarak işin ağırlığını götüren emniyettir, yani. Biz yardımcı unsuruz.

— Biz ne yapmışızdır. Örneğin Şaban olayını merak etmişizdir. Araştırmışızdır, Avustralya'ya gitmesi vb. Filistinli olduğu için Firas'a danışmışızdır.

— Tabii Filistinli. Şimdi, Abu Nidalciler de Filistinli. Ya Suriyeli, ya Filistinli.

— Türkiye devleti yakın zamana kadar Filistin'e çok daha sıcak bakıyordu. Firas meselesi değil, Firas'a uyarı yapıldığı gibi bir şey söylediniz de.

"FİRAS'A SICAK BAKMIYORDUK"

— Firas'ın yanlış yaptığı şey şu: Burada kalabilmek için her şeyi yapmıştır, size gelip bir şey yazdırmıştır, öteki tarafa gidip bir şey yazdırmıştır...

— Peki bunu ispat etmenin yolu nedir? Mesela Sati davasını baştan sona inceleriz...

— Ben FKÖ ile hiçbir ilgisinin olmadığını, FKÖ aleyhine olmasının mümkün olmadığını söylüyorum.

— Zaten bu soruyu biz attık ortaya. FKÖ'ye karşı olan Ebu Nidal içinde nasıl gösteriliyor Firas? Sati olayı neden Firas'a yıkılmak istendi?

— Yıkılmadı. O kendi kendine, bazı akrabaları da işin içine dolaylı olarak girdikleri için, bir de Filistinlilere sahip çıkıyorum diye birtakım oyunlara girdi. Nedenlerini bilemiyorum.

— Güneş gazetesi sürekli manşet attı. Bu adam gitsin, terörist filan diye.

— Sıcak bakmıyorduk yani, adama. Çünkü devamlı sağı solu, bizim aleyhimize kışkırtan, devletin aleyhine kışkırtan yabancı bir temsilci olursa, Türkiye'nin işlerine bu kadar karışmaya yeltenirse ona kimse sıcak bakmaz.

— Siz yani Firas'la bizim aramızda bir işbirliği görüyorsunuz?

— Hatta bu işbirliği daha sonra da devam etti. Sizin bir yazınız vardı. "Şeytan üçgeni: CIA-MOSSAD-MİT ilişkisi" diye. İçinde Hirem Bey'le ilgili bir şey yok ama, gene siz içine yorum olarak Hiram Bey'i katmışsınız. Hiram Bey'i yıpratma kampanyasına Ebu Firas'la girdiğinizi söyleyebiliriz.

Asil Nadir olayı çok geniş açıdan bakılması gereken bir durum. Büyük işadamları yanlarına belirli yerlerde kuvvet kazanmış kimseleri topluyorsa, onun nedenlerini araştırmak lazım.

— Şimdi siz bizi, daha doğrusu şuna indirgenmiş oluyor, Firas'la işbirliğiyle suçluyorsunuz. Yabancı güç dediğiniz Firas oluyor yani.

— Tabii. Benim için yabancı güçtür. Bir devleti temsil eden bir adam. En azından daha çok kendi organizasyonunun menfaatlerini koruyacaktır.

— Bakın şöyle bir yönü var işin, onu söyleyeyim: Biz Amerika'ya karşı Vietnam'ı koruruz; SB'ye karşı Afganistan halkını koruruz; Amerika'ya karşı Türkiye'yi koruruz; Amerika ve İsrail'e karşı Filistin'i koruruz, onlar arasında çelişme çatışma olursa. Çünkü Filistin mazlum bir ülke, mazlum bir halk. Zaten Türkiye de Filistin'i destekliyor.

— Zaten ben de diyorum ki, Türkiye'nin genel politikasında FKÖ'ye sıcak bakılıyor. Geçmiş yıllarda birçok teröristin eğitilmesine rağmen.

— Şimdi siz, yabancı bir güçle işbirliği derken, bir Amerika ile işbirliği, bir Sovyetler Birliği ile işbirliği gibi bir şey...

— Değil. Ama bir yabancı güçle işbirliği diyorum. Ebu Firas'ın da amacı Hiram Abas'ı mevkiinden attırtmak.

— Hiram Abbas da onu attırtmak istiyor.

— Çeşitli girişimlerden dolayı.

— Firas'a yöneltilen o tehditler doğru mu?

— Bir kere belli bir makam sahibine yakışacak laflar değil bunlar. Ebu Firas Başbakan'a gitmiş ve Hiram Bey'i şikâyet etmiş bu Sati olayından sonra. Bütün yabancı misyon elçilerini kapı kapı dolaşıp propagandasını yapmıştır. Tabii MİT-MOSSAD-CIA ilişkisi fikrine yakın olan kişilerin kapısını çalmıştır. Bu arada aynı çizgide sizin de hareket ettiğinizi görüyoruz. Bu da sizin içinizden bize intikal eden şeyler de, Hiram Abas'a bin bir darbe vurulup bir an önce görevinden alınmasını sağlamak gibi bir amacınızın olduğu haberini alıyoruz.

— Yani biz, Hiram Abas'a bir darbe indirip onu göndermek istiyoruz.

— Evet. Yani ben bunda bir yanlış görüyorum.

— Onu göndereceğiz de kim gelecek?

— İşte bir ara Rüşdü Naiboğlu gelir diye düşünüyordunuz.

— Bunu da bize, bana gazeteciler söylemiştir mutlaka. Meraklı konular olduğu için hep konuşulur bunlar. Naiboğlu'nu biz mi getirtecek mişiz?

— Hayır, hayır. Onun geleceği düşünülüyordu. Bir istihbarat teşkilatının sizin içinizden de haber alma imkanları vardır. Küçük bir organizasyon olarak almayın. Amacı budur.

— Korkmayız bundan. Çünkü Türkiye aleyhine bir şey yapmıyoruz.

— Hayır. Korkmayın. Ama demin bana söylediğiniz o kullanılma hikâyesine siz de girmiş vaziyettesiniz.

— Her haberde belki kullanılabiliriz. Bakın ben buraya bir marj bırakıyorum, ama ben şundan da eminim, kendi yazdığım yazılardan

biliyorum, birkaç yerden doğrulatmadan yazmayız. Bakın sizin de kapınızı çok çaldık biz.

— Ben o kadar çok gündeme geldim ki, benimli ilgili çıkan haberlerden rahatsız oluyorum. Çünkü benim bir beklentim yok. Eski görevime tekrar dönme gibi bir şey düşünmüyorum. ...Türkiye'de çıkar çevrelerine karşı, hepsinin hışmına uğramış bir adamım.

ASİL NADİR KONUSUNDA SUSANLAR

— *Türkiye'ye hizmet edin. Bakın şimdi Asil Nadir olayı var. Sizin bu konuda hem bilgileriniz, hem de tahlilleriniz var. Biz bunu "Türkiye'nin güvenlik sorunudur" diye getirdik. Siz bu meselenin "güvenlik sorunu" olduğunu söylüyorsunuz ama susuyorsunuz. Bense yazıyorum, açıklıyorum.*

— Benim bazı fikri ayrılıklarım var eski arkadaşlarımla. Ben istihbaratın, kullanılmadığı sürece, sadece insanları tatmin eden bir araç olmasına karşıyım. Yani o alsın okusun, bu alsın imzalasın, elden ele dolaşıp sonra arşive girsin. O bilgi hiçbir işe yaramasın. Ben buna karşıyım. İstihbarat bir aksiyona yönelik olmalı. Bunda biraz yavaş kalındığı kanısındayım.

— *Asil Nadir için mi?*

— Genelde söylüyorum.

— *Bakın onu bile söylemiyorsunuz. Sizi biraz tahrik etmek istiyorum.*

— Asil Nadir konusunda çok fazla bilgi sahibi değilim. Bu olay benim emekliliğimden sonradır.

— *Ama MİT'in Asil Nadir'in gelişinden endişe duyması sizin döneminizde...*

— İnanın bilmiyorum. Her şeyi bir adamın bilmesi mümkün değil...

— *İlginizi çekmiyor mu? Erkan Gürvit'in Cumhurbaşkanlığı arşivindeki bilgileri oraya götüreceği çok açık değil mi?*

— Geçende gazeteler de yazdı. Gürvit'in elindeki bilgilerin 80 sonrası itibariyle çok enteresan, çok geniş olduğu kanaatindeyim.

— *MİT'ten daha geniş?*

— Tabii.

— *Ve Gürvit bunları bir yabancı sermayedara aktaracak...*

— Evet Cumhurbaşkanlığı arşivinde bir ayıklama yapılıyor. Neden? Bir şey mi gizleniyor, yeni gelecek Cumhurbaşkanından? Devlet hizmetlerinde bir devamlılık vardır.

— *Bunlara karşı çıkmanız gerekmez mi?*

— Size açık açık fikirlerimi söylüyorum.

— *Şu görülüyor, 2000'e Doğru Asil Nadir konusunda yurtsever tutum almış oluyor. Katılır mısınız buna?*

— Yanlışlarınız olmasa tabii katılırım.

— *Olabilir. Biz de şunu söylüyoruz. Buyurun siz bu yanlışları düzeltin.*

— Asil Nadir olayı çok geniş açıdan bakılması gereken bir durum. Büyük işadamları yanlarına belirli yerlerde kuvvet kazanmış kimseleri topluyorsa onun nedenlerini araştırmak lazım.

— *Bizim yayınımızın nereleri yanlış, sizin araştırmalarınıza göre?*

— Daha iyi incelenilebilir, daha çok kaynak kullanılabilirdi.

■ ■

Gürvit'in elindeki bilgilerin 80 sonrası itibariyle çok enteresan, çok geniş olduğu kanaatindeyim. Cumhurbaşkanlığı arşivinde bir ayıklama yapılıyor. Neden? Bir şey mi gizleniyor yeni gelecek cumhurbaşkanından?

■ ■

— *Savaşman olayında Aydınlık'ın yazdıklarından hareketle bize Amerikancılık bulaştırmaya çalıştınız. Ama Amerika ve İngiltere'nin Türkiye'ye sokmaya çalıştığı Asil Nadir konusunda susuluyor değil mi?*

— Şimdi Savaşman olayı Teşkilat içinde bile problem yaratmış bir olay. Birçok kimse olayın kapatılmasını, üzerine gidilmemesini istemişlerdir. Bir kısım kimseler ise bizim asli görevimiz casus yakalamaktır demişlerdir.

— *Bir tane yakaladınız şimdiye kadar değil mi?*

— Evet. Yalnız bir mücadele mevzuu olmuştur teşkilat içinde. Savaşman doğal olarak kendini korumaya çalıştı. MİT'in zaten CIA ile ilgisi var, benim yaptığım ne olacak, dedi. Ama Kıbrıs'taki Türk konumu hakkında bilgi vermiştir, vs. Teşkilatla ilgili birçok bilgi vermiştir. Ama sizin gazetenizde olay gene bir tertipmiş gibi verildi.

— *O yorumun yapılmasına müsait bir durumu yok mu MİT'in?*

— Bu işin psikolojik savunmasını yapmakla görevli kişilerin belki bunu iyi empoze edememelerinden de kaynaklanıyordur.

Sonra bir de Nusret Demiral'ın Kemal Horzum ve Adıgüzel olayını soruşturan adam olduğunu yazıyorsunuz. Sonra da benimle aynı operasyon içinde gösteriyorsunuz. Nusret Demiral'ı tanımam. Sempati ile baktığım bir adam da değil.

— *Demiral, Horzum'u onun elinden çekip aldı değil mi?*

— Bir de, Demiral, Horzum lehine yanlı birtakım kararlar verdi, onun için sempatiyle bakmam.

— *Hürriyet gazetesi Kartal'ı Horzum'un azmettirdiğini yazdı. Demiral ise polisin elinden çekip almış Horzum'u. Şimdi ne diyorsunuz?*

— Ben suikast olayına çok satıhta kaldığı, bir nevi kapandığı gibi bir gözle bakıyorum. Adıgüzel olayına da öyle bakıyorum. Yazdıklarınıza genelde katılıyorum ama, hep benimadımı kullandığınızzaman rahatsız oluyorum. Ben Başbakan'a yakın bir politikacıyla tesadüfen, bir gün oturdum. Tecrübeme de güvenerek Kartal Demirağ konusunda bir çalışma yaparsam bu işin arkasından başka şeyler çıkartacağımı söyledim. Başbakan'a mesaj da yolladım.

BAŞBAKAN ÇIKMAZLAR İÇİNDE

— *Herhalde o olayda Başbakan'ın da çekindiği şeyler var?*

— Etrafında birtakım adamlar var, özelliklerini biliyor. Atsa atılmaz, satsa satılmaz. Başbakan çıkmazlar içinde.

— *Koruma polisi olayına da sizin değişik bir bakışınız var.*

— Son derece ilginç. Koruma polisinin ilk görevi suçluyu canlı yakalamak, delilleri muhafaza etmektir. Polise ilk öğretilen budur. Orada kimse ne olduğunu bilmiyor, o adam gelip onu hemen teşhis ediyor ve vurmaya kalkıyor.

— *Bizimle ilgili olarak başka söyleyeceğiniz varsa buyrun söyleyin.*

— Yok. Benim zaten, size yolladığım kısa tekzipte yazıyorum, papatyalarla ilgili...

— *Papatyalar lafının size ait olduğu yazılmadı.*

— Ama okursanız, dışardaki insan öyle zannediyor. "Sen *2000'e Doğru*'ya açıklama mı yaptın" diyorlar.

□

HASAN YALÇIN

CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMİ

Gürkan, Uğur, Dülger ve Akarcalı ile fikir cimnastiği

Özal aday olmayacak. Özal'ın Çankaya'ya çıkması yeni bunalımın başlangıcı olarak görülüyor. Evren beklemede. SHP'nin ANAP'a açtığı yollar. DYP uzun vadeli oynuyor. Darbe olasılığı yok. Parlamento çaresiz. Erken seçim dışında itibar koruyacak formül görünmüyor.

2000'e Doğru, Cumhurbaşkanı seçimi teması etrafında piyasaya sürülmüş senaryoları, partilerin taktiklerini, önümüzdeki dönemin olası gelişmelerini grubu bulunan partilerin ünlü politikacılarıyla tartıştı. SHP'den Necdet Uğur ve Aydın Gürkan; ANAP'tan Bülent Akarcalı, DYP'den Mehmet Dülger. Necdet Uğur sorularımızı yazılı yanıtladı, ayrıca teybimize konuştu. Gürkan, Akarcalı ve Dülger ise, bir fikir cimnastiği çerçevesinde, demeç vermeksizin konuştular. Görüşleri çarpıştırarak, büyük sorunlar labirentinde hangi yolun çıkışa götürdüğünü araştırmak *2000'e Doğru*'ya kaldı.

NİÇİN OLMASIN?

Özal'ın Çankaya'ya çıkmasını öncelikle ANAP istiyor görüşü var. Nedenleri belli, bu isteğin. Bir kere mevkiler, başbakanlık, bakanlıklar vb. yeniden dağıtılacak. Daha önemlisi, ANAP'ın Özal'la gidemeyeceğinin anlaşılması.

Özal'ın, "Devlet Partisi" diye adlandırılan güçlerce bir biçimde engellenmesi, örneğin Milli Güvenlik Kurulu'nda istenmediğinin hissettirilmesi olasılığı... İşte eski bir asker, Askeri Şura toplantısından bir fotoğrafa dikkat çekiyor. Özal'la tokalaşan yeni Kara Kuvvetleri Komutanı Doğan Güreş'in bir eli arkasında. "Yarın Cumhurbaşkanı olacağını düşündüğü insanın önünde böyle durmaz Doğan Paşa" diyor.

Hayır, diyor tartışmacılardan biri. Ordu'dan böyle bir etkileme beklememek gerekir. Ordu demokrasi dejenere ediliyor diye müdahale etmez. Halk hareketinin bastırılması gerektiğinde davranışa geçer.

BUNALIM DERİNDE

DYP'nin politikaları başından beri köşeli. Konu Özal değil, arkasındaki destek bu kadar zayıflamış bir ANAP Grubu kimseyi Cumhurbaşkanı seçemez, diyorlar. SHP milletvekillerinin ortak imzasıyla yapılan açıklama onları doyurmadı. Ama olsun, gene bir ilerleme diye düşünüyorlar. Demirel Özal'ın frenlenmesi için bunun bile önemli bir ağırlık oluşturacağını düşünüyor olmalı. "Sonu bunalım olur" diyor DYP.

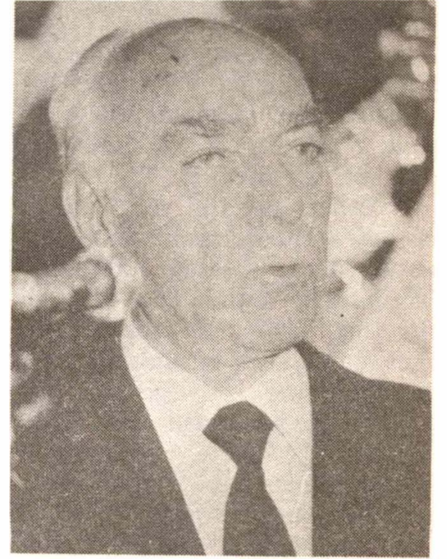
İnönü de sözetti bunalımdan. Ama "nedir bu bunalım" sorusunu berrak yanıtlamadı. "Rejim bunalımı çıkmaz" diyerek hatta epeyce rahatlattı ANAP'ı. Şöyle veya böyle her iki muhalefet partisi de bir bunalım bekliyor ANAP'ın Cumhurbaşkanı seçmesinin sonucunda.

ÖZAL ADAY OLMAYACAK

Necdet Uğur ise "bunalımı daha derinlerde arıyor: Eğitimiyle, ekonomisiyle, yasal düzeniyle, bütün kurumları içine alan bir bunalım. Bu koşullarda ANAP'ın erken seçimden başka çaresi olmadığını düşünüyor. ANAP yüzde 21,75 yüzünden değil, bu düşüşün nedenleri yüzünden erken seçime gidecek. Başlangıçta birleştirdiği dört eğilimin dağılmış olmasını, ortadireği yıkıma uğratmış olmasını, bürokrasinin tepkisinin öfkeye dönüşmekte olmasını, özel kesimin bile gittikçe uzaklaşmaya başlamasını, özetle inandırıcılığını yitirmesini sayıyor, nedenler denince.

Necdet Uğur, Özal'ın Cumhurbaşkanlığı'na aday olmayacağını söylüyor. Kaçınılmaz bir erken seçimin sonunda bir koalisyon ortamının doğacağını tahmin ediyor. Büyük sorunların ise, bir "büyük koalisyonla" çözülebileceğine inanıyor.

Bülent Akarcalı konu gündeme

NECDET UĞUR • Erken seçim ve büyük koalisyondan başka çare yok.

gelir gelmez söylemiş: "Turgut Bey topu sahaya attı, şimdi keyifle topun peşinden koşanları seyrediyor." Turgut Özal'ın politik yaşamı incelendiğinde, ciddi konularda problemli çözümler üretmediği görülüyor. İşte Genelkurmay Başkanı atamasında, hatta son olarak Kara Kuvvetleri Komutanı atamasında da bu görüldü.

Zaten ne diyor Özal? Çankaya'ya adayım mı diyor? Hayır. "Adaylığımı koyarsam seçilirim" diyo. Yani grubum beni destekler, partim birlik bütünlük içinde mesajını veriyor, o kadar. Bir de tabii gündemi tutmak sorunu var.

AÇIKLIK İHTİYACI

Özal daha derindeki bunalım etkenlerinin tartışılmasını gündemden uzak tutmak, geri plana itmek için konuyu sıcak tutuyor olamaz mı? Gürkan politikada bir kurgusuzluk, bir boşta dönme, bir rastlantısallık yaşandığını söylüyor.

Muhalefet partilerinin konuyu

sürekli tartışmaları ANAP'ın teşekkürünü hakediyor olmalı. Cumhurbaşkanı meselesi biraz da onlar sayesinde bir numaralı mesele haline geldi. Özal bunu Meclis'ten itiraz edilmeyecek bir ANAP'lı ile sonuca bağlayınca en birinci meseleyi de çözmüş olacak. DYP önümüzdeki günlerde bu ciddiyetsizliğe son verilmesini Özal'ın niyetini net bir şekilde açıklamasını isteyecek.

SHP'nin taktiğinde boşluklar var. Bütün milletvekillerinin imzaladığı bildiriye rağmen, bir erken seçimi istemediği görüşü yaygınlığını koruyor. İmza koyan milletvekillerinden bir kısmı, "bunalım olup da darbe ortamı doğacağına Özal seçilsin" diye açık açık söylüyorlar. Hatta Parti'nin de bu taktiği izlemekte olduğuna kuvvetle inanarak.

BÜLENT AKARCALI • Özal inisiyatifi elinde tutuyormuş.

Haksızlar mı? Ne diyor SHP: "Bu Meclis Cumhurbaşkanını seçer." Özal'ın nesi eksik peki? Bütün ölçüleri tutuyor. Anayasa'nın aradığı özellikleri taşıyor. İlkesel bir sorun yok kısacası. Olsa olsa politik bir tartışma konusu. Bunalım? Bunalım istemiyor SHP, o zaman bunalımın aşılması için elinden geleni yapar, yeni Cumhurbaşkanı'nı kutlamaya da gider. Özal'ın ayağına gitmeyecek ki! Orası bir makam. Hem de yüce bir makam.

Özal veya tek başına ANAP'ın belirleyeceği bir isim Çankaya'ya çıkarsa SHP hangi taktiği izleyecek. Yapılacak ilk seçimde iktidara gelmeyi bekleyecek. Sonra Anayasa'yı değiştirip cumhurbaşkanı seçimlerini yenileme yolunu arayacak. İnönü Köşke, Baykal Konut'a.

Ciddi olabilir mi? Pek akıllıca görünmüyor ama, Özal'ın Cumhurbaşkanlığının ciddi olarak tartışıldığı bir Türkiye'de yaşadığımıza göre, plan yapmakla hayal kurmak birbirine karışıyor.

TAKTİĞE KARŞI TAKTİK

Bu kez DYP'yi unutmuş olduk. Bir SHP-ANAP uzlaşması halinde devre dışı kalıyor gibi görünüyor. Hatta "uzlaşmaz parti", "bunalım kışkırtıcısı" damgalarını da yemiş olarak.

DYP, kendi genel merkezinin bulunduğu Kızılay çukurundan, Çankaya tepesinin ötesini görmeye çalışıyor. ANAP'ın erimesinin kendilerini ezici bir üstünlüğe ulaştıracağını düşünüyorlar. İlk seçimde SHP için de epeyce bomba depoladıkları hissediliyor. Yani SHP-ANAP uzlaşmasının bu iki partiyi birlikte dibe çekeceği hesabıyla hazırlanıyorlar, erken veya geç yapılacak seçime.

Ama ANAP düştüğü yüzde 10'lar kuyusundan çıkmaya çalışacak. Sorun iki-üç yılı kazanmak değil. Şimdi, "uçağın kumandası bizde, ne yaparlarsa yapsınlar, en sonunda hangi alana ineceğimize biz, bizim grubumuz karar verir" demek, gerçeği değiştirmiyor. Gerçek: ANAP'ın erimekte olduğu. Bir canlanma işaretine şiddetle ihtiyaç var. Özal'ı seçtirmek son barutun da atılması anlamına gelecek.

Şimdilerde pek konuşulmayan şu referandum taktiği gündeme gelemez mi? Bir görüşe göre, işleyiş buna uygun değil. Yani işte Anayasa'yı değiştirmek, sonra seçim takvimini işletmek filan. Bunlar aşıldı diyelim, referandum konusu ne olacak. Öyle bir konu bulunmalı ki, ANAP'ın yeralacağı tarafın şansı olsun. Evren!

SUSKUNLUĞUN ÇAĞRISI

Çankaya şu anda boş değil ki! Evren'in son zamanlardaki suskunluğu tedirginlik verici. Suskunluk, bir bekleyiş, işlerin düğümlendiği noktada başvurulmayı bekleyen bir son çare görüntüsüyle orada duruyor. ANAP'ın Evren'i yeniden Çankaya'da görmek istediğine pek olasılık tanınmıyor. Ancak Evren'in görev süresinin uzatılmasına dayandırılmış bir referandum, ANAP'a, niçin gerekli çıkışı yapabileceği yol gibi görünmesin. Bunalımla korkutulmuş oyların yüzde 50'lerin üstüne çıkabileceği hesabı çok mu yanlış?

Demirel ve İnönü Evren'in süresinin uzatılması yolunu şimdiden reddetmiş bulunuyorlar. ANAP için ise, 12 Eylül'ün partisi olduğunu bir kez daha kanıtlama fırsatı var.

DARBE YOK

Tartışmacılardan hiçbiri önümüzdeki yakın dönemde bir darbe olasılığı görmüyor. Ordunun çare olmadığının kanıtlanmış olduğu görüşü ortak. Siyasi gerçeği askerlerin elinde tuttuğu anlayışının artık tarihe gömülmesi gerektiği inancı da. Necdet Uğur, "'askeri yönetimlerle, atılım için yerinde duramayan genç toplumumuzu eski düzeni sürdürmeye zorlamanın çıkar yol olmadığını" deneylerin ortaya koyduğunu vurguluyor. Toplumda bir kurtarıcı beklemenin tam tersi bir ruh hali var. Şimdi darbe yapan ordu, kendisine darbe yapar.

O zaman, bunalım derinleşir ordu gelir, ordu geleceğine Özal Cumhurbaşkanı olsun biçiminde özetlenen, demokratik görünüşlü fikirlerin bir temeli yok. Evren'in süresinin uzatılması formülünün altına yerleştirilmek istenecek bir darbe korkusu da saçma. Sonra yağmurdan kaçarken doluya yakalanmak değil mi bu? Partilerin hepsinin üzerinde birleşebileceği bir aday formülü de hiç gündemde bulunmadığına göre, Parlamento için hangi çıkış yolu var ortada? Erken seçim.

PARLAMENTO PARLAMENTOYA KARŞI

Özal gerçeği kaba bir dille söyledi. Bu Meclis'ten erken seçim kararı çıkmaz dedi ve milletvekili maaşlarının hesabını yaptı. Necdet Uğur, daha incelikli yaklaşıyor soruna. Milletvekillerinin Batı'dan farklı olarak bizde düzenlerini bozarak Ankara'ya geldiklerini, kendilerine yeni bir yaşam kurduklarını anlatıyor. Tabii bir de girilecek yeni seçimin faturası var. Seçilememek var sonra.

Tarihin öyle anları oluyor ki, küçük bir insan topluluğunun bireysel çıkarları belirleyici roller oynuyor. Parlamento kurumunun itibarı ile, mevcut parlamenterlerin çıkarları karşı karşıya.

Düzen şiddetli bir yönetim bunalımına giriyor. Bir süredir yaşanmakta olan toplumsal krize ek olarak. □

HASAN YALÇIN
HÜSEYİN KARANLIK

RÜZGÂRGÜLÜ

Türkiye'yi idare etmek bir şey mi?

Daha çok Ankaralı siyasilerin kaldığı bir otelin yöneticisi her cumartesi gibi ordan oraya koşup duruyordu. Konuklardan biri haline acıdı: "İşiniz ne kadar zor, beyfendi!" Yönetici gerçekten dertli. Tüccarı, patronu, Rum'u, Musevişi çeşit çeşit müşterisi vardı. Onlar kolaydı da, "Türkiye'yi idare edenleri, idare etmek çok zor"du.

Evita'da bir generaliçe

Evita müzikalinin galası en sonunda yapıldı. Renk renk, her telden bir protokol izleyicisi vardı. Kimi uzun parlak tuvaletler giymişti, kimi kot pantalon. Ada vapuru gibi çanta koyup yer tutmalar, ufak tefek tartışmalar arasında oyunun başlamasını beklerken bir bayanın sesi çevresindekilerin dikkatini çekti. Başında peruğu, parlak tayyörlü, boyalı dudağı kalemle çevrilmiş bayan yanındaki tümsekte oturana çıkışıyordu: "Ne münasebet bir erkek yanıma otursun, beni sıkıntı basar!" Genç izleyici durumu anlatmaya çalışırken yanıt acele geldi: "Ben bir Orgeneral eşiyim, benimle nasıl böyle konuşursunuz!"

Çıkışta izlenimler daha da ilginçti:

— Nasıl buldun?

— Nasıl bulduğumu söyleyeceğim ama, önce bir bakalım kimler gelmiş.

....

— Che'nin kemikleri sızlayacak duysa...

— Niye? Cihan Ünal gayet başarılıydı.

....

— Che bile bir fahişenin iş başına gelemeyeceğini söylüyor, gördün mü?

— Che ile Evita'nın bir araya geldikleri sahnede Zuhal Olcay'ın mikrofonunun sesi kısılmasaydı, niçin iş başına geldiğini anlardın.

— Sen anladın mı?

— Ne söylediğini duyamadım ki...

....

— Çok başarılı değildi, değil mi?

— Yo çok beğendim... Sen halk olmadığın için beğenmezsin, tabii!

....

— Çok sloganvariydi.

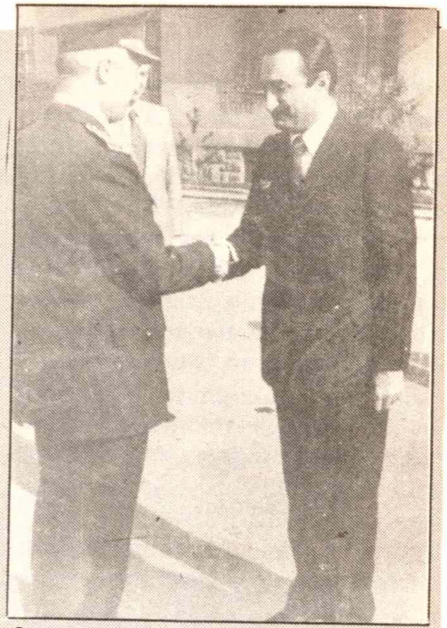
— Ben de niçin ikide bir ürperiyorum böyle diyordum!

....

— Ya, Cihan Ünal'ın yürüyüşü Che'den çok, Osmanlı padişahlarını andırıyordu sanki!

ÖZAL ve Org. DOĞAN GÜREŞ

Org. EVREN VE ECEVİT

Cumhurbaşkanlığı falı

Bu işlerden anlayan bir yetkili 2 Ağustos günlü Cumhuriyet'te yayımlanan fotoğrafı gösterdi. Son derece kendine güvenli şu yorumu yaptı: "Özal'ın cumhurbaşkanı olamayacağının resmidir." Fotoğrafta gördüğünüz gibi, Askeri Şûra öncesi Özal ve Doğan Güreş el sıkışıyorlar. Doğan Güreş'in eli arkasında. Özal cumhurbaşkanı olacak olsa imiş, yani komutanlar bunu benimsiyor olsalarmış Genelkurmay Başkanı adayı Güreş'in kesinlikle esas duruşa geçmesi beklenirmiş. Kendisi de zaten öyle bir kişiymiş. Arşivimizi karıştırırken başka bir fotoğraf bulduk. Başbakan Ecevit ve Genel Kurmay Başkanı Evren el sıkışıyorlar. Ecevit hazırolda.

BİR NOKTA

Bir zamanların ünlü eleştirmeni Fahir Onger (1920-1971) söyler:

"Bugünedek çok kitap okudum diyebilirim. Ama kitaplar aldattı beni. Yaşama, o açıdan bakmak hoşuma gidiyor, sonunda aldanıyorum. Çoğun yalan söylüyor kitaplar. En iyisi, okumaktan daha çok, düşünmesini öğrenmek gerek. Hocalarımın, arkadaşlarımın, sevgililerimin hiçbiri bana düşünmesini öğretmediler. Ben de, başıboş günlerimde, sırt üstü yatıp, göğün sonsuz maviliklerine gözlerimi dikerek düşünmeye alışırdım."

AKILDA KALANLAR

Geçtiğimiz hafta Özal, gazetecileri "Şeytanın Avukatları" olarak nitelendirmişti. Şeytanın Avukatları size kimi çağrıştırıyor?

FERİT İLSEVER: Sizi, derginizi. Özal'ın şeytanı ve meleği yer değiştirmiş. Halkı ve özgürlükleri savunan tüm yayın organları aynı "damgayı" yedi. Özal'ın gözünde melek olmaktansa, şeytan olmak bin kere evlâdır.

YILDIRIM AKTUNA: İyi işler yapmayan, bir kişiyi, bir kurumu, kuruluşu koruyan, haksızken onları haklı çıkartmaya çalışan kişileri.

SELMİ ANDAK: Mc Carthy ile Arthur Miller'in Cadı Kazanı adlı eserini.

ARİF SAĞ: Bana da Özal' hatırlatıyor.

DÜNDAR KILIÇ: o kadar çok ki, kimi söyleyeyim!..

KELAMA SELAM

"Kadınlar çok akıllı ve güçlü yaratılmışlar. Ama doğa güzelliğini erkeğe vermiş."

CEMİL İPEKÇİ

Batı Trakya'da Sıkıyönetim

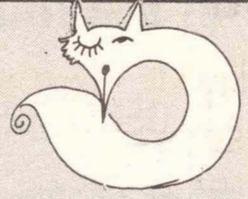
Yeni Batı Trakya dergisi, Asil Nadir'e yöneltilen "iftiraların" perde arkasını yazdı. Dergiye göre gerçek şuydu: Asil Nadir her zaman KKTC'nin kalkınması için çalışmış ve KKCT'nin bağımsızlığı için mücadele etmişti. Bu yüzden uluslararası Rum-Yunan lobilerinin ve yardakçılarının hücumlarına maruz kalmıştı. Asil Nadir'e Rumların saldırması doğaldı da, *2000'e Doğru* ekibinin saldırmasına ne demeliydi? "KKTC'nin başarılı işadamı ve yatırım uzmanı" olarak nitelendirilen Asil Nadir için yazılan diğer noktalar, *Nokta* dergisindeki "Konuk Yazar"'ın anlattıklarının bir tekrarıydı.

"Acaba kim yayınlıyor bu milliyetperver dergiyi" diye künyesine baktık. "Genel Yayın Koordinatörü Süleyman Takkeci (Emekli Hakim Albay)".

12 Eylül'ün İstanbul'daki ünlü sıkıyönetim savcısı Süleyman Takkeci'nin Barış Harekâtı yıllarında Kıbrıs'ta görev yaptığını bilenler Asil'in avukatlığına soyunmasını yadırgamıyorlar.

SELİM USLU

"Bırak bu işleri"

Annem bana karşı mücadelesinde hep bu sloganı kullandı: "Bırak bu işleri." Kendimi bildim bileli söyler. Sanırım, ders dışı kitaplar okumamı engellemek isterken keşfetti. "Çık gez biraz. Bak arkadaşlarına. Bırak bu işleri." Öyle çok söylerdi ki, söylemediğinde de duyar oldum sloganı. Bir kere söyleyip boşluğa asmış da, sık sık ona dokunuyormuşum gibi. Liseyi okumak için kasabadan ayrıldım. Annem sloganını mektupların başına, ortasına, sonuna yazıyordu artık. Bırakmanın konusu da kitap okumayı giderek aştı. Gençlik hareketleri, düpedüz politika olup çıktı. Ne öngörülü insan annem! Devlete olan eğilimimi çocukluğumda saptamış. Belki karnındayken daha.

Sloganın anneme özgü olmadığını üniversite yıllarında anladım. Babam, özellikle para yolladığı günlerde, "bırak bu işleri" derdi mektuplarında. Bazen de para kâğıdının "not" kısmına yazardı. Tabii bende büyük bir anlayışsızlık, bir dikkafalılık. Devletin cazibesine kapılmış gidiyorum. Hoşlanıyorum resmen onunla ilgili işlerden. Devlet de bizden hoşlanıyordu. Zaman zaman gözaltına alıp, "nasılsınız çocuklar" diye sorardı. Özellikle Amerikan 6. Filosu geldiğinde.

Arkadaşlarımdan biri okulu bitirip gitti. Ben biraz düşünerek bitirdim sonradan. İşe girişinin üstünden onbeş gün geçti geçmedi mektubunu aldım. "Sevgili Selim" diye başlayan bir mektup. Özetle ve tabii sözcük sözcük, diyor ki: Bırak bu işleri. Annem mi rica etti yazmasını yoksa, diye kuşkulandım. Tanımazdı çocuğu, yoksa yaptırırdı kesin. Ablama, enişteme, amcama, yengeme yaptırdığına göre. Bu bir şey değil, ilkokulda Kur'an dersi aldığım hocaya bile söyletti. Zavallı anneciğimin aleyhine ne çok atıp tuttum. Oysa, basit bir yanılgı işte. Devleti çivili topuz sanıyor, oğulcuğunu korumak istiyor. Üniversite bitirmiş arkadaşım bile, şöyle böyle diye, sayıkladıktan sonra... "Devlet sessiz sessiz durur, sonra aniden saldırırmış" filan. Bunu söyleyen sadece arkadaşım da değil. Yayınladığımız bildirileri bize doğru sallayan yargıç da aynı kanıda, "bırakın bu işleri." Bizi anlıyormuş, oğlu benim sınıf arkadaşımmış zaten.

Hapiste daha zor durumlarda kaldım. Babamla annem tek tek değil de, koro halinde söylemeye başladılar sloganı. Görüş yerinde, annemin iki gözü iki çeşme. Sonra her mektupta. Dışarda anladım da, içerde nasıl bırakacaksın bu işleri? Dışarı çıkınca demek istiyorlar, yorumunu yaptım tabii.

Şimdi de, babam olsun, annem olsun telefonu yeterli görmedikleri için, ayrıca mektup yazıp "bırak bu işleri" diyorlar. Unutmamdan korkuyorlarmış gibi bir halleri var. Bazen kendi kendime soruyorum, devlet annemin babamın bu yalvarıp yakarmalarına bakarak tehlikeli işler yapıyorum sanmasın, diye. Nitekim öyle olmuş olabilir, bir tür ihbar kabul ederek.

Annemle babam yazılarımı seviyorlar. Devletle ilgili sıcak sözlerimi okudukça, çabalarının boşa gitmemiş olduğunu görüp gurur bile duyuyorlar sanırım.

Geçenlerde kasabaya gidip, hayır dualarını aldık. Ayrılırken gene aynı veda sözleri: Bırak bu işleri! Karımla kızıma sıkı uyarılar: Bıraksın bu işleri!

Otobüse kasabanın dışından binen orta yaşlı bir bayın gözleri benim üstümde durdu. "Merhaba Selim!" Tamam, anımsadım, bizim Salih bu. Ortaokuldan arkadaşım. Polis oldu sonra. Hal hatır, çoluk çocuk. Çoluk çocuk Adapazarı'ndaymış. Orada polislik yapıyormuş iki senedir. Sohbeti noktalarken ağzımdan bir cümle döküldü: "Bırak bu işleri". Emin olun, farkında değilim. Yanına oturunca karım "ne dedin adama öyle?" diye sordu. "Adam mesleğini mi bıraksın?"

Omuzlarımda bir hafifleme, "oh" çekerek koltuğa yaslandım. Gülümsedim. □

TÜRK-İŞ GENEL KURULU

Uzlaşma mı, ilkeler mi?

Sol kanat iki tutum üzerinde tartışıyor: Kişiler temelinde mi, ilkeler temelinde mi birlik? Münir Ceylan, uzlaşmalara karşı. Durukan "Uzlaşmadan yönetime gelmek mümkün değil" diyor. Sağ kanat kan kaybediyor. Genel yorum, "Alışık olunmadık bir genel kurul yaşanacak."

"Türk-İş Genel Kurulu mu?!" Soruyla karşılaşan sendikacılar "nereden çıktı şimdi bu" dercesine, muhabirin yüzüne şaşkınlıkla bakıyorlar. "Daha genel kurulumuzu yapmadık", ortak bahane. Kimse boş durmuyor. Kulis faaliyetleri, söylentiler, toplantılar başladı bile. Herkesin bildiği ve söylediği, "herkes temkinli". Kimse yıpranmak istemiyor.

Genel kurula kadar, sol kanadın iki tutum üzerinde tartışacağı anlaşılıyor. Türk-İş'in değişmesi gerektiğini söyleyen sendikacılardan çoğu, bu değişimi, "yönetime kendilerinin gelmesi" olarak anlıyorlar. Geçen yıl olduğu gibi DYP ittifakı arayan sosyal demokratların başkan adayı Kenan Durukan, "uzlaşmadan Türk-İş yönetimine gelmek mümkün değil" diyor. Petrol-İş Sendikası Genel Başkanı Münir Ceylan ise, uzlaşmalara, ittifaklara karşı. "Sendikal ilkelerimizle ortaya çıkacağız ve ortalığı kasıp kavuracağız" diyor. Delege hesabı yapmıyor. Ceylan'a göre, Bahar Eylemleri, kongre delegeliklerine de büyük ölçüde yansıyor. "İşçiler 'gerçek bir sınıf örgütü', istiyor" diyor.

Münir Ceylan aday değil. "Genel

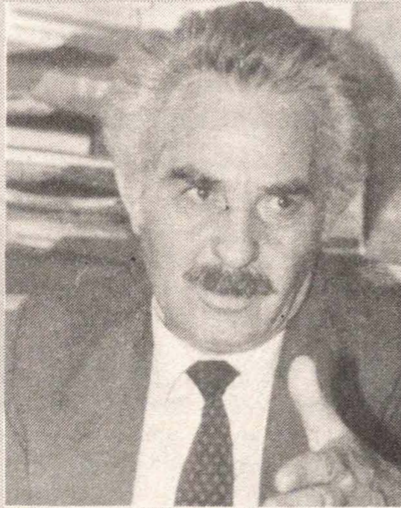
KENAN DURUKAN *(Harb-İş Genel Başkanı)*

Yukarıdan etkili olmak, işçilere yol açmak lazım

— Türk-İş'in tarihi uzlaşmaların, teslimiyetin tarihidir diyebilir miyiz?

— Türk-İş'in geçmişinde iyi günler, başarılı günler de vardır. Ama Türk-İş yönetimlerinde kararlılık, tavırda süreklilik yoktur. Bunun nedeni, Türk-İş'te işçi sınıfının çıkarları etrafında birleşmiş bilinçli bir kitlenin olmayışıdır. Türk-İş'in üst kadrolarının, siyasal iktidarların zorlamaları karşısında ödünler vermesi de bundandır. Adam sendikacıdır, ama bir partiden milletvekili adayı olmak istemektedir, hesabını ona göre yapar. İşçinin, sendikanın gündemini unutur.

Sınıf çıkarı etrafında ortak hareket kararlılığı gösteremiyor Türk-İş. Türk-İş'te sendikal bilinç, çalışanların haklarını koruma noktasında odaklanmamış. Sendikacıların CHP'li olması, Demokrat Partili olması gibi siyasi tavırlar önde gelmiş hep. 80 sonrasında siyasal iktidara karşı sendikacılar arasında bir ittifak oluştu. 89'da ANAP'a karşı birlikte hareket ettik. Yararını da gördük. Korkarım şimdi siyasal bölünmüşlük yeniden biçimlenecek. Aslında bir siyasi partiyi yakınlık, sendikanın gücünü azaltıyor. Parti, sendikayı oy deposu gibi görmeye başlıyor.

— 63 öncesi ustabaşı sendikacılar ekibi sendikalarda hâlâ mevcut ve çoğunda egemen. İşçi hareketinin nefes almasını tıkıyor bunlar. İnsanın genzindeki bir ayva parçası gibi. İşçi hareketinin tıksırması, bunları söküp atması gerekiyor.

— Peki ne değişecek? Şu ismin yerine bir başka ismin, örneğin Kenan Durukan'ın yönetime gelmesiyle. Sendikal anlayış aynı olduktan sonra.

— Mutlaka, işçiden gelen, tabandan gelen bir ortak çıkar bilincinin egemen olması gerekiyor. Ama yönetimde bir adam bile önemli.

— Siz 30 yıllık sendikacısınız. Sosyal-demokratım diyorsunuz. Peki niçin yerimi genç, dinamik unsurlara devredeyim demiyorsunuz?

— Ben, Karslı çiftçi bir ailenin çocuğuyum. Sülalemde okuyan tek kişi ben olabildim. Sanat enstitüsünü bitirdim. Eğitimcilik yaptım. Sonra Anatamire işçi olarak girdim. Gençlik yıllarımda cemiyetçilik yaptım. 1973'te kontenjandan, 1977'de önseçimle iki dönem CHP milletvekilliği yaptım. Ben, kendimi sürekli yenileyen bir insanım. Toplumun belki

TÜRK-İŞ YÖNETİM KURULU Orhan Balaban, Mustafa Başoğlu, Şevket Yılmaz, Emin Kul, Çetin Göçer (Soldan sağa)
Aşağıda kazan kaynıyor; yukarıya buhar çıkacak mı? (soldan sağa).

Kurulun şartları belirler bunu'' diyor. Sendikacılar arasında sevilen biri. Ama genç ve deneyimsiz olarak tanınıyor. ''1 Mayıs'taki tavrı, ona büyük puan kaybettirdi, kararsızlık gösterdi'' deniyor.

Başkan adaylığını açıklayan tek sendikacı Kenan Durukan'ın çağrısı üzerine, sosyal demokrat bilinen bazı sendikacılar, Temmuz başlarında Ankara'da toplandılar. Durukan'ın tesadüfen olduğunu söylediği toplantıya Şeker-İş Mali Sekreteri Aydın Kayabaş, Ağaç-İş Genel Başkanı Güral Erçakır, Basın-İş Genel Başkanıı Ali Ekber Güvenç, BASS Genel Başkanı Tamer Sonalp, Yol-İş Genel Başkan Yardımcısı Recai Emre, Tez Koop-İş Genel Başkanı Kenan Gürbüz, Çimse-İş Genel Sekreteri Mehmet

çok önünde değilim, ama gerisinde de kalmıyorum. Yenileşmeye açık bir yapımı var. Hâlâ, işçi hakları konusunda yapabileceğim şeyler var diye düşünüyorum.

— *Sosyal-demokratların adayı olarak mı çıkacaksınız?*

— Beş kişilik sosyal-demokrat liste. Bu yanlış. Geçmişte bunu yaptık. 5-0 özlemine delege sayısı yetmiyor. Uzlaşmadan Türk-İş yönetimine gelmek mümkün değil. 32 sendika aynı çatı altındayız, onlarla kader birliği içindeyiz. Ilımlı, demokrat kişilerle uzlaşmak gerekir.

— *Tabandan değil de, tepeden bir yol açılacak.*

— İşçi sınıfı içinde bilinçli işçi sayısının çok az olduğunu düşünüyorum. Türkiye'de oyların yüzde altmışı sağ partilere veriliyor.

— *İşçilerin % 60'ı sağ partilere oy vermiyor, son seçimlerde böyle olmadı.*

— ANAP kaybetti, ama SHP de kazanmadı. Ben henüz işçilerin çoğunluğunun sınıf bilincine eriştiği düşüncesinde değilim. Onun için, yukarıdan, konfederasyon düzeyinde etkili olmak ve işçiye bir yol açmak lazım. □

MÜNİR CEYLAN *(Petrol—İş Sendikası Genel Başkanı)*

Ortalığı kasıp kavuracağız!

— *Türk-İş Genel Kurulu yaklaşırken soralım: Nasıl bir sendika?*

— Türk-İş'in yönetim anlayışı değişmeli. Niye? Türk-İş, yıllardan beri laf üretti. Aksaklıkların çözümü ile ilgili müeyyidesi olmayan bir sendika anlayışı. Sorunların çözümüyle ilgili demokratik uzlaşma yoluna elbette ki gidilmeli. Ama çözümüyle ilgili müeyyidesini ortaya koyabilmeli.

— *Bir takım hesaplardan, uzlaşmalardan, ittifaklardan söz ediliyor...*

— Herkes buna bizi zorluyor. ''Aday mısınız?'', ''Adaysanız kiminle birliktesiniz?''... soruları geliyor. Biz SHP-DYP ittifakının dışında oluruz. Birçok insanı tatmin edemiyorum. Ya aday, ya biriyle birlikte. Petrol-İş olarak biz bunun yanlış olduğunu tespit ettik. İşçinin çoğunluğu anlayış değişikliği istiyor. Masabaşında çözüm yoksa, sınıf birliği içinde üretimden gelen gücümüzü kullanan bir sendika. Bu anlayışı benimseyen delegasyonla ortalığı kasıp kavuracağız. Bu genel kurul Ahmetin-Mehmetin, şu siyasetin bu siyasetin yarış yeri olmayacak.

— *Adaylar belli mi? Siz aday gösterilirseniz kabul edecek misiniz?*

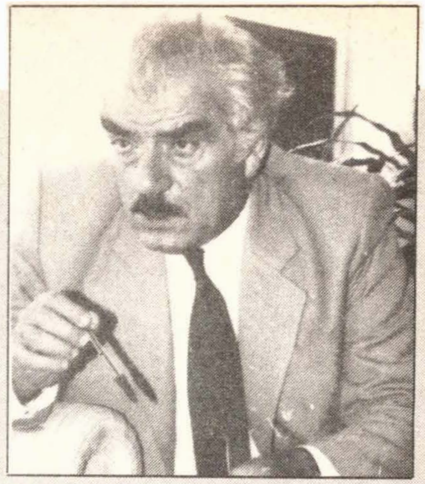
— Biz adaylarımızla değil, sendikal anlayışımızla mücadele edeceğiz. Adayımız da o şartlarda çıkar. Adaylık konusunda şimdiden bir şey söylemem çok yanlış olur.

— *Bu anlayışlar taraftar buluyor mu?*

— Bu anlayışa sahip çok sayıda delege olacağına inanıyorum. Delege hesabı yapmıyoruz. Bunu bir kenara atmak da olmaz. Ama bu hesap, genel kurula yakın bir zamanda ortaya çıkar.

ŞEVKET YILMAZ: *(Türk-İş Genel Başkanı)*

Bu sendikanın adı işçi, soyadı işçi

— Sayın Yılmaz, Türk-İş'in Amerikan tipi sendikacılık yaptığı söyleniyor. "Partilerüstü" denilen politikanın gerçekte işçi sınıfının çıkarlarını gözetmemek olduğu biçiminde de bir eleştiri var. Ne dersiniz?

— Herkesin ağzını tıkayacak değilim, eğer gerçek demokrasi varsa herkes tabii çeşitli eleştirilerde bulunmak hakkına sahiptir. Ancak Türk-İş statüsüyle, temel hükümleriyle partilere karşı bağımsızlığını koruma kararını her an için sürdürmektedir. Bizim Amerikan tipi denilen sendikacılıkla da ilişkimiz yoktur. Ancak Türk-İş'in kuruluşu sırasında Amerika sendikası AFCA'nın bir yetkilisi Türkiye'ye gelerek istişarelerde bulunmuştur. Bu Amerikan sendikacılığını benimsiyoruz anlamını taşımaz. Türk-İş'in partilere karşı bağımsızlığının da bana göre büyük ölçüde yararı vardır, zararı da yoktur. Elbette herkesin bir siyasi kanaati vardır, buna da hürmet ederiz. Ayrıca iktidarların tüm çalışanlara reva gördükleri yanlış politakalara karşı çıkmayı sürdürmeye de özen göstermişizdir, bu konuda da bir yanlışlığımız yoktur.

Elbette her çalışan insanın bir noksan tarafı vardır, her kuruluşun bir noksan tarafı olabilir ama, bize göre Türk çalışanının en iyi şekilde müdafaa edebilmesi için her türlü yol denenmektedir ve bunda başarılı da olunmaktadır.

— Efendim, 89 Bahar eylemlerini yaşadık. Türk-İş'in tabanı büyük bir hareketlilik içinde, çoğu, sendikasının yönetimine muhalefet ediyor. Ama bir noktaya geliniyor, muhalefetin yolu tıkanıyor, yönetimi etkileyecek konuma gelemiyor. Sizce neden böyle oluyor?

— Bu yıl içinde Türk-İş'e bağlı sendikalar 834 tane şube kongresi yapacak. Türk-İş'e bağlı teşkilatlar nasıl seçilir. İşyerinde gizli oy ve açık tasnife dayanan delege seçimlerinden oluşan kişilerce seçilir. Şunu altını çizerek söyleyeyim. Tabanla ilişkisi bulunmayan kişi tabanın reyi ile kongre yapamaz. Bir yerde tıkanıyor diyorsunuz. Tıkandığı yer yok. Efendim işçi öne geçti deniyor. Hayır. Son eylemler gösterdi ki, işçi yöneticilerini dinleyerek disiplin içinde eylemlerini sürdürmüş ve başarılı olmuşlardır.

— Tam tersi söyleniyor Sayın Yılmaz. İşçi hareketi öylesine gelişti ki, sendikalar bunun kendilerini de aşacağını anlayınca sahiplenmek zorunda kaldılar.

— Herkesin bir görüşü vardır. Kimsenin ağzını kapatmaya da hakkımız yoktur. Ama teşkilatın ismine olan sevgiye göre, sevgi varsa iyi, sevgi yoksa kötü şeklinde değerlendirmek herhalde aklın, mantığın işi değildir.

— Türk-İş tüzüğünde, "işçi sınıfı" sözü bile geçmiyor. Türk-İş "işçi sınıfı" demeye bile çekiniyor.

— Bunun adı, sendikaların adı nedir kardeşim. İşçi sendikası değil mi?

— İşçi sınıfının çıkarları etrafında birleşmiş bir sendika anlayışı var mıdır Türk-İş'te?

— Yoktur diyenlere soruyorum şimdi. Bütün bu çalışmalar, işçilerin daha iyi bir yaşamını temin etmek için değil midir? Bana göre işçi hareketi Türkiye'de bir bütün olmalı, işçiler sendikaların etrafında bir bütün olarak teşkilatlanmalı, bu çatı altında faaliyetlerini sürdürmelidirler. Adı işçi, soyadı işçi bu sendikanın.

— Türk-İş denince, kamuoyunda, işçinin haklarını direnerek, kararlı bir mücadele ile alan bir örgüt değil de, uzlaşmaya yatkın, işverenin ve devletin baskılarına fazla direnemeyen bir örgüt akla geliyor.

— O zaman unutkanız biraz. Son yapılan eylemler, yasal çerçeveyi aşmış olan eylemler değil midir? Meseleyi başka taraflara kanalize etmeyelim. Şahıslar geçicidir. Asl olan, şemsiyenin altındaki insanları, ıslanmadan haklarını almalarını sağlamaktır.

— 'Şahıslar geçici' diyorsunuz ama, bazı sendikaların yöneticilerine bakıyorsunuz, pek 'geçici' görünmüyor. Bu kadar ısrar niye?

— Efendim bu ısrarın daha çok şahıslardan, yöneticilerden geldiğini sanmak doğru değildir. Bu ısrar daha alt kademelerden gelmektedir. Kolay yetişmiyor bir sendikacı. Hükümet tayin etmiyor bunları, mahkeme de tayin etmiyor. Bu kişiler buraya seçimle geliyorlar. Sendika başkanlığından ayrılmak isteyen kişi, bu teşkilatın başkanları, yöneticileri tarafından 'hayır, gidemezsin' sözüyle karşılaşınca, onlar da bugüne kadarki hizmetlerini elbette devam ettirmek istiyorlar.

— Ama, işçi hareketinin başına benim yerime daha genç, dinamik, aktif insanlar gelsin diyen sendikacı da pek çıkmıyor.

— Kendiliğinden gitmek isteyeni bile teşkilatı bırakmıyorsa, kişinin ille de o göreve talip olduğu anlamı çıkmamalı. İşçi seçerse durur, seçmezse durmaz. Yeter ki, işin içinde hile olmasın, dürüstlük olsun, sağlıklı seçim olsun. □

Selçuk katıldılar. Bir başka toplantı, Durukan, Ali Ekber Güvenç ve Münir Ceylan arasında oldu. Münir Ceylan, "olmadı" dedi.

Kenan Durukan DYP'liler arasından destek arıyor. Ancak Durukan için sol oylar "çantada keklik" değil. Geçtiğimiz iki dönem genel sekreterliğe aday olan Durukan'ın Petrol-İş'te, Yol-İş'te, Deri-İş'te fazla kredisi olmadığı söyleniyor. "Özbek takımına karşı Şevket Yılmaz'la anlaşma yoluna gidebilir" deniyor.

"Bu yönetimin gitmesi için ne gerekirse yapacağını" söyleyen ve Şevket Yılmaz'a sürekli ağır eleştirilerde bulunan Türk-Metal Genel Başkanı Mustafa Özbek, kendi ekibini koruyor. Özbek'in Orhan Balta'yı aday göstereceği söyleniyor. Ancak sağ kanadın Tek Gıda-İş ve Belediye-İş'teki desteğini önemli ölçüde yitirmesi bekleniyor. Son kongrelerde şube yönetimlerine gelen sosyalist önderlerin iki sendikanın genel kurullarında yapacağı etki, kulislerde tartışılıyor. Bu iki sendika, Türk-İş Genel Kurul delegelerinin yüzde 16'sına sahip.

Bu iki sendika dışında, '89 Baharında meydanları dolduran işçilerin genel kurullarında anti demokratik seçimlere rağmen neler yapacağı merak konusu. Sürprizler bekleniyor. "Bir Türk-İş Genel Kuruluna ilişkin en sık rastlanan yorum ise şu: Genel kurulda Türk-İş'in yapısı tamamiyle değişmez ama hiçbir şey eskisi gibi olmayacak. Alışık olunmadık bir genel kurul yaşanacak."

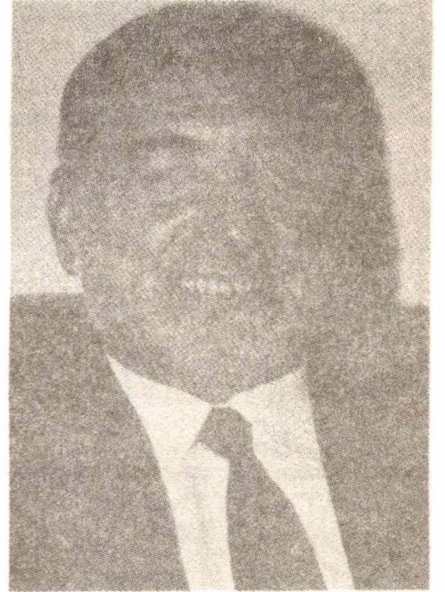
HİKMET ÇİÇEK

SURİYE MÜSLÜMAN KARDEŞLERİNİN LİDERİ

"İslamcılar FKÖ'nün alternatifi olamaz"

"Suriye yönetimine karşı silahlı mücadeleden vazgeçmedik. Düzenin komplosuna sürüklendik ve çok kayıp verdik. Programımız hem çağdaşlaşmaya hem de İslami hayata açık. Filistin'deki İslamcı hareket FKÖ'ye karşı çıkmakla aceleci davranmıştır. İslamcılar karmaşık ilişkileri çözecek yetenekte değil. Vesayetten kurtarmak için Kâbil hükümetiyle Mücahitlerin görüşmesini sağladık."

Suriyeli Müslüman Kardeşler 1920'li yıllardan beri Mısır'da kök salmaya başlayan yandaşlarının çevresinde toparlanmış, gerekli ideolojik ve örgütsel yetkinliği kazandıktan sonra ülkelerinde faaliyete başlamış, Mısır'dakinden sonra Ortadoğu'nun en güçlü Müslüman Kardeşler Örgütü olarak bilinir. Ancak Kahire yönetimiyle uzlaşan, Suudi Arabistan siyasetleri paralelinde yürüyen şiddet yoluyla yönetime gelme fikrinden vazgeçmiş görünen Mısırlı kardeşlerinin tersine, Suriyeli İslamcılar yönetimle çatışma halindeler. Dahası, ünlü "Hama isyanının" başlatıcısı olarak bilinirler. Şam'la araları hiç iyi değil. Dahası Suriyeli Müslüman Kardeşler Örgütü çağa ayak uydurma yönünde en çok çaba harcamış, ülkenin iç siyasetine ve muhalefet hareketine damgasını vurmuş. İran devriminden esinlenmiş, ama Tahran-Şam ittifakı yüzünden Mollalara küsmüş. Suudi Arabistan'a sıcak bakmayan bir hareket. Bu hareketin Türkiye'yle ilintisi olduğu da sır değil artık. Özellikle Ankara-Bağdat-Müslüman Kardeşler İttifakı, Şam-Kürt ittifakına karşıdır. Örgütün sertlik yanlısı lideri Adnan Saadeddin'in, 10 Nisan tarihli *El Yom El Sabiu* adlı Fransa'da Arapça yayımlanan dergisinde çıkan söyleşisini kısaltarak aşağıya alıyoruz:

ADNAN SAADEDDİN: Ulemanın yöneteceği bir düzene karşıyız. İran'la aramızdaki fark budur."

— *Suriye yönetimine karşı silahla direnen ve başkaldıran bir hareket olarak uzun süreden beri sesiniz soluğunuz kesilmiş durumda. Neredesiniz?*

— Dünyadaki devrimlere ve hareketlere baktığımızda, etkinlikler, yükselişler ve düşüşler olduğunu görürüz. Filistin devriminde de düz çizgi yok; iniş çıkışlar var. Kuşkusuz biz durgunluk dönemine girdik. Nedenleri? Dünyada eşi benzeri olmayan bir rejimle karşı karşıyayız. Bir çocuğu gözünü kırpmadan, vicdanı sızlamadan öldürebilir. Bin tutukluyu 20 dakika gibi kısa bir sürede katledebilir. Kalanını da diri diri mezara gömebilir. Bu konuda örnek bir olay Tedemınur Cezaevi'n de yaşandı. Cinayet konusunda "Mafia"nın bile yarışamadığı bir sistem karşısında ilginç bir durumla yüz yüze geldik. Düzenle çatışmanın acısı sadece bize değil, masum halkımıza da yansıdı. Dünya çapında da koşullar değişti. Tabii Suriye'nin rolü de. ABD, bu yönetimi birçok yolla desteklemekte. Şam'ın FKÖ ve Lübnan'daki güçleri tasfiye planları da henüz sona ermiş değil. Gene de düzenle çatışmamızda çok büyük kayıplar verdiğimizi açıklamak zorundayım.

— *Silahlı mücadele deneyinizi gözden geçirdiniz mi? Düzenin bir tuzağı olabilir mi?*

— Komplo olasılığı var elbet. Bunu doğrulayacak olaylar da var. Aslında silahlı mücadele için bizim acelemiz yoktu. Bir bakıma hükümet bizi bu aşamaya sürükledi. Silaha davranmak bir ilke meselesiydi ve bu düzeni devirmenin gereğiydi. O kadar ki, yenilgiye rağmen yönetime karşı silaha sarılma düşüncesine yöneldik.

Burda açıklamam gerek: Milli İttifak hareketiyle ayrılma nedenimiz de bu. Çünkü "silahlı mücadele" kavramını silmişlerdi programdan. Yine de belirtiyoruz: Söz hakkımız ve özgürlüğümüz verildiği takdirde silaha başvurmayacağız. Taraftarlarımız İspanya, Batı Almanya, Yu-

"FKÖ'nün intifada ve önderlikteki rolü büyük"

goslavya ve Basra Körfezi ülkelerinde öldürüldü. Yine de misillemede bulunmadık. Çünkü düzenin oyununa sürüklenmek istemedik. Şimdi soruyorum: Halep bomba yağmuruna tutulup, Hama kenti orduca kuşatılınca halk ne yapabilirdi ki? Doğal olarak direnecekti. Bu arada yanlışlar yaptığımızı da belirtelim.

"BEKLENEN MEHDİ YOK"

— 1980 yılında çağdaşlaşmaya daha fazla açık, bütünlükçü alternatif iktidar programı sundunuz. Bugünkü görüşünüz ne? Suriye'deki İslamcıların geleceğini nasıl görüyorsunuz?

— Her şeyden önce Sovyetler Birliği'nde süregelen Gorbaçov reformlarının incelenmesini istiyorum. *Perestroyka* adlı kitapta geçmişin özeleştirisi toplumsal yozlaşma ve zaaflardan söz edildikten sonra varılan sonuç şu: Daha fazla demokrasi ve sosyalizm.

Buna dayanarak programımız siyasi çoğulculuğu, başkalarının söz hakkına saygıyı da içeriyor. İkinci konumuz da parlamenter yaşam özgürlüğü (ki Arap ülkelerinde uygulamaya geçiliyor). Bunu istiyoruz. Suriye'deki İslamcıların geleceğine ilişkin şunları söylemek olası: Her türlü değişim göz önüne alınmalı ki, İslamcı programda hem çağdaş dışa açıklık ve değişimlere ayak uydurma, hem de İslamın gereklerini yerine getirme yönünde çözümler var. Gelecekte Suriye'deki İslamcı akım görmezden gelinemez. Pasif ya da silahlı mücadelede yerini alacak, iktidar hesaplarında üzeri çizilemeyecektir. Biz, ulemanın ve hurafeci güçlerin değil, halkın seçtiği sivil bir yönetimden yanayız. Bu da Humeyni'yle aramızdaki farklardan biri. Bizde "kayıp bir İmam" ya da "beklenen Mehdi' yok.

— Müslüman Kardeşler olarak bölünmenizin nedeni?

— Uzun erimde iki ayrı siyaset ve düşünce yönteminden söz edilebilir. Anlaşmazlığımızın birinci nedeni bu. Günlük uygulamalarda siyasi tutumlar ayrılık nedeni. Her taraf kendi görüş ve tutumlarına sımsıkı sarıldı; bırakmadı. Bizim temsil ettiğimiz görüşe göre, bu düzen kanser olmuştur. Hiçbir biçimde uzlaşılacak gibi değildir. Tek çare işi söküp atmak. Karşıt görüşü temsil eden Şeyh Abdulfettah Abu Ğede ise "Daha fazla sabır, bekleme vb..." telkin ediyor. Karşı taraf, düzenle aynı masaya oturup görüşmeyi kabul etti, biz reddettik. Çünkü şimdiki yönetim mezhepçilik tohumları ekiyordu; biz buna karşıydık.

SOVYET-MÜCAHİT GÖRÜŞMESİNİ BİZ AYARLADIK

— Filistin'deki İslamcı HAMAS (İslamcı Direniş Hareketi) hakkındaki görüşleriniz?

— Bazı FKÖ önderleriyle ilişkim çok iyi. HAMAS'ın FKÖ'ye karşı tutumu konusunda bazı çekincelerim var. Bana göre HAMAS temiz ve özverili bir hareket. Ancak siyasi olgunluğa ulaşmış değil. Birçok konuda aceleci davranıyor. Örneğin FKÖ'yü eleştiri yağmuruna tuttu, yer yer saldırgan bir dil kullandı. Anlıyorum, ama onaylamıyorum. Beri yanda HAMAS mensupları da, onu etkileyenler de, FKÖ'yle olası bir çatışmayı önlemek için eleştirileri sınırlama yoluna gittiler. Zararlı gelişmeyi durdurmaya çabalıyorlar.

HAMAS'ın anlaması gereken şu: FKÖ'nün intifada ve önderlikteki rolü büyük. FKÖ'nün alternatifi yok. HAMAS, FKÖ'nün öncü görevini üstlenip götüremez. İçerde de, dışarda da öncülük yapamaz. Bir kasetimde "FKÖ olmasaydı yeni bir FKÖ yaratırdım" dedim. Çünkü Filistin sorunu başka türlü çözülemez. Ülkede azınlıklar ve başka dinler var. Dünya çapında siyasi faaliyetler... Moskova'ya, Pekin'e, Afrika ve bağlantısız ülkelere gitmek İslamcı bir hareketin harcı değil. İlişkiler karmaşık. FKÖ'ye de öğüdüm, HAMAS'a tahammül edin, yaptıklarını hoş görün.

— Afgan Mücahitleriyle ilişkileriniz çok iyi. Bazıları bunu kendi çıkarları için kullanmak istediler. ABD'nin bu konuda size destek vaadettiği söylendi.

— Evet, Mücahitlerle ilişkilerimiz çok iyi. Bazı çevreler bu ilişkileri kullanarak Sovyetler Birliği'nin yeni bir Vietnam batağına saplandığını kanıtlamak istediler. Ancak belirtilmeli ki, Kâbil hükümeti de sadece ve sadece Moskova'nın ürünüdür. Afgan mücahitleriyle kaç kez görüştüm, aralarına girdim. Burada bir sır açıklayayım: Mücahitlerle Sovyetler Birliği arasındaki ilk ilişkiyi ben ve FKÖ kurduk. Moskova'dan dönen Filistinli bir heyeti kabul ettim ve Mücahit-Sovyet görüşmesi önerdim. Amacım, uluslararası çapta dolapları açığa çıkarmak ve Afganistan üzerinde oynanan oyunlara set çekmekti. Ayrıca Mücahitleri Ziyaül Hak'tan, Kâbil'i de Kremlin vesayetinden kurtarmak istemiştim. Dört görüşmeden sonra önerim kabul edildi. □

FARKLI FİKRİN BEDELİ

"Belleklerden silmek"

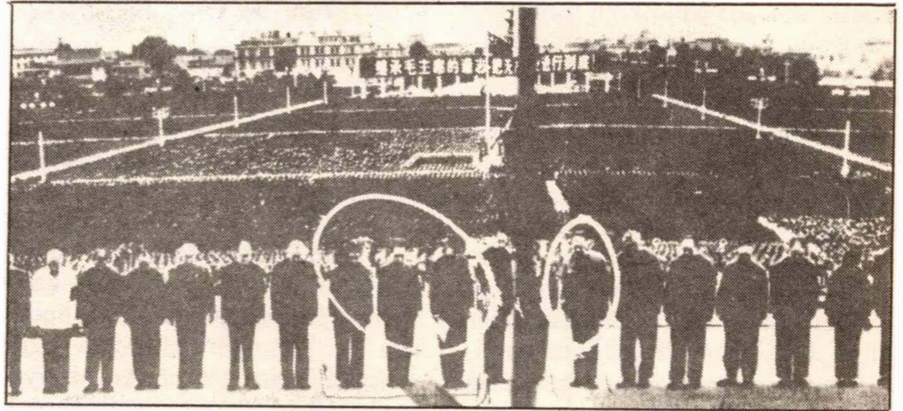
Lidere ve düzene karşı çıkan, hata yapan siyasi önderleri cezalandırma yöntemi hiç değişmedi. Zihinlerden silmek: Roma İmparatorluğu döneminde başlatılan bu uygulama günümüzde sürüyor. Cezalı önderin resimleri ve heykelleri kaldırılıyor, unutturulmaya çalışılıyor.

Mao sonrası Çin Komünist Partisi yöneticileri. Aradaki boşluklar "Dörtlü Çete" diye adlandırılan radikallerin yerleri.

"Symne birdenbire ortadan kayboldu. O, bir sabah işe gelmemişti. İlk gün dikkatsiz birkaç kişi iş yerinde olmadığını söyledi durdu. Ancak ertesi gün kimse onun hakkında konuşmuyordu artık. Winston üç gün sonra büyük salondaki ilan tahtasına bakmak için gittiğinde, Symne'nin de kayıtlı olduğu satranç grubu listesinin olduğu yerde durduğunu gördü -hiçbir satır çizilmemişti- ama liste bir satır kısalmıştı.

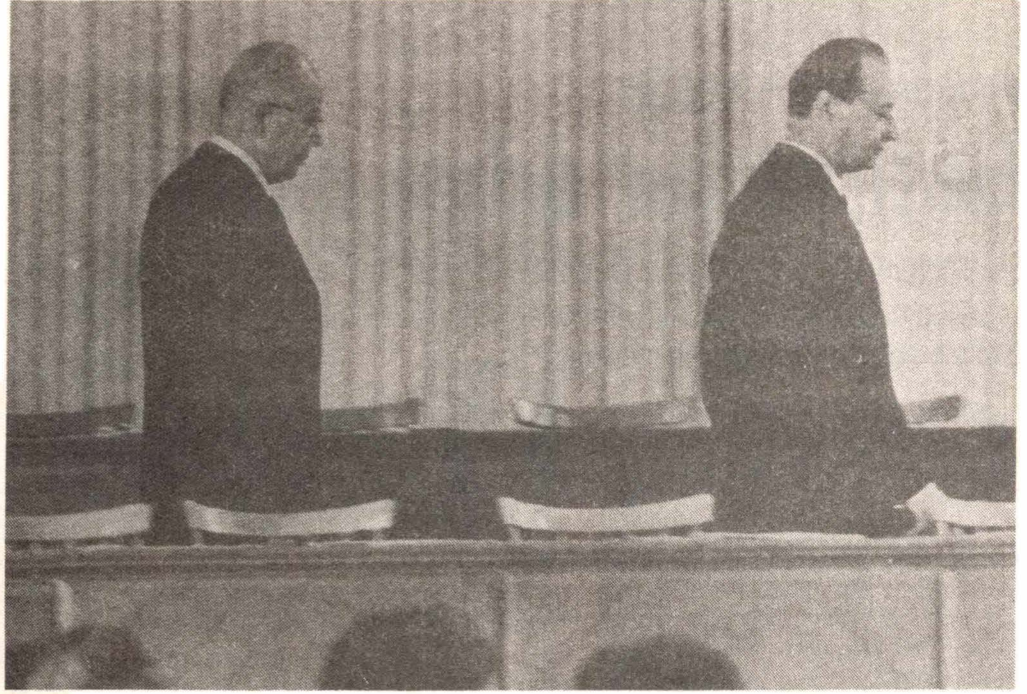
Symne yalnız ölmemiş, ortadan kaldırılmıştı; "varolmayan bir kişi"ye dönüştürülmüştü." (George Orwell: 1984).

Belki Romalılar bu kadar profesyonel değildiler, ama sanki yöntemlerini George Orwell'den almışlardı ya da George Orwell onlardan.

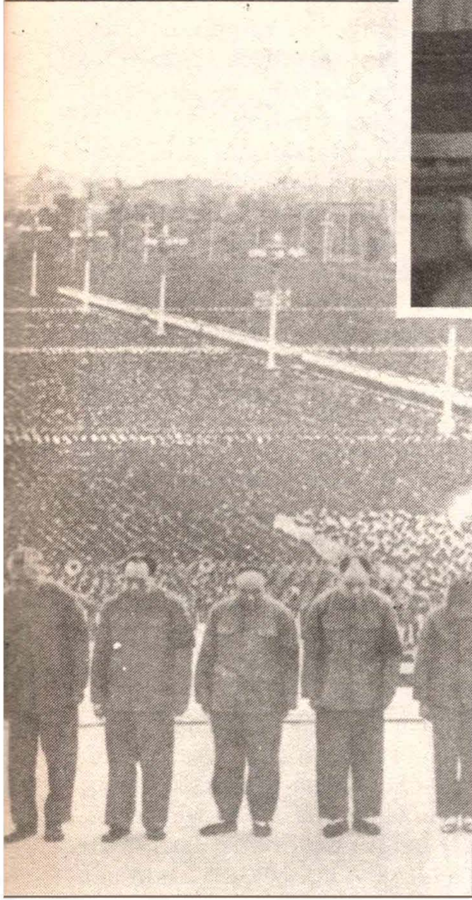

Roma yasalarına göre vatan hainliği (Purduellio) yapanlara ölüm cezası verilmişse, ya da dava ölümünden sonra açılmışsa, verilen ceza, sanığın malına mülküne el koyma yanında o 'hiç yaşamamışa' dönüştürülebiliyor.

Sözgelimi idama mahkûm edilmiş kişinin mezar hakkı kaldırılmakta ve yakınlarının yas tutması yasaklanmaktadır. Ceza, yalnız kısa vadeli bir dönemi kapsamakta, George Orwell'in 1984 romanında *Times* arşivlerinde düzeltildiği gibi, aynı zamanda cezayı alanı tarihten silmeyi amaçlamaktadır. Verilen ceza ge-

DUBÇEK ve HUSAK. Bir süre sonra birinin fotoğrafları ortadan kalkacaktı.

reği mahkûmun bütün büstleri devrilmekte, resimleri kaldırılmakta, hatta ailesinin arşivlerinden bile silinmektedir. Bunun boyutu yalnız resmi belgelerle sınırlanmamakta. Aynı zamanda cezalı kişi resmi paralardan, onun imzaladığı mukavelelerden, özel mektuplarından bile silinmektedir.

Verilen bu ceza "damnatio memoriae", yani "zihinden silmek" sıradan insanlara yönelik olduğu gibi en büyük Roma İmparatorlarını da kapsamaktaydı. Hatta 12 yıl imparatorluk yapmış L. Aurelius Commodus'un ismi bu verilen cezayı çağrıştırmaktadır. Bunun yanı sıra Nero (m.s.68), Julian (193) ve Maximin (238) de cezadan nasibini alanlardan.

Tarihsel olgular bu cezanın Romalılardan günümüze kadar etkisinden bir şey kaybetmediğini gösteriyor. Mao'nun anısına yapılan törendeki tam fotoğraf, Kasım '76'da boşluklarıyla dikkat çekiyor. Mao'nun ölümünden sonra tasfiye edilen "Dörtler" fotoğraflardan amatörce silinmişti. Buradaki amatörlük 1970'lerin başında daha dikkatli yapılıyordu. Pekin Belediye Başkanı Peng Cen bir fotoğrafta Mao ile birlikte temel atarken, diğer bir aynı fotoğrafta sanki hiç orada yokmuş gibi rötuşlanmıştı. Bu da "damnatio memoriae"nin Çincesi.

Fotoğrafların rötuşlanması başarılı bir sanatın yanında bir siyasi tutumdur da. Bu uygulamaya halkın politize edildiği dönemlerde daha sık rastlanmakta; çünkü halkın tavrı hesaba katılıyor. Örneğin 1968 Çekoslovak işgalinden sonra Dubçek de böyle bir rötuştan nasibini almış. Fotoğraf öyle ustaca yapılmıştır ki hiçbir şey göze çarpmamakta. Ancak unutulan bir ayak, her şeyi ele vermektedir.

Bu yöntemle cezalandırılanların bir kısmı fiziksel olarak yok edilirken, bir kısmı da yalnız zihinlerden silinmektedir. Castro'nun arkadaşı Franqui, Troçki, daha sonra Stalin, Hitler'in propaganda Bakanı Goebels, eski silah arkadaşları Hess ve Röhm de bu yöntemin gazabına uğrayanlardan. "Damnatio memoriae" geçmişten bugüne dek çekiciliğinden bir şey kaybetmemişe benziyor. Yalnızca yöntemler gelişiyor! ☐

SADIK USTA/STUTTGART

İRAN/BAŞKANLIK SEÇİMİ

Batı'ya bir adım daha

Rafsancani ezici çoğunlukla Cumhurbaşkanı oldu. Yetkileri elinde topladı. Bu konudaki anayasanın onaylanması, İran'ın yeni bir döneme girmesinin başlangıcını oluşturuyor. Daha liberal ve Batı'ya daha yakın bir yönetim söz konusu.

Cuma, 28 Ağustos. İranlılar İslami Cumhuriyetlerinin 5. cumhurbaşkanını seçtiler. Meclis Başkanı Rafsancani ezici bir çoğunlukla ülkenin yeni cumhurbaşkanı oldu. Rafsancani'nin seçilişi İran'ın bir süredir ilerlemekte olduğu yolda önemli bir kilometre taşıdır. Özellikle gerçekleştirilen anayasa değişikliği ile birlikte düşünüldüğünde, bu seçim çok daha büyük bir anlam taşıyor. Bütün yetkileri elinde toplayan Rafsancani, İran'ın Batı'yla bütünleşmesi önündeki engelleri temizleyecektir.

Rafsancani, geçmişte Batılılara güven verecek adımları atmıştı. İslami rejimin önemli bir yerinde olduğu halde, ABD ve Suudi Arabistan'la ilişki kurulabileceğini açıkça söyleyen ilk oydu. Humeyni'nin "zehir içmekten zor" dediği ateşkes kararını almasının ardında da o vardı. Ateşkesin yürürlüğe girdiği 20 Ağustos'ta düzenlediği basın toplantısında 8 maddelik bir program önermişti. Liberal - radikal dengesinin açıkça yansıdığı programın bazı maddeleri Rafsancani kokuyordu. Uluslararası alanda tecrit zinciri kırılmalı ve İran yalnızlıktan kurtarılmalıydı, Batı ile ilişkiler düzeltilmeliydi. Devrim ihracı düşüncesi de artık geri plana itilmeliydi. Rafsancani o gün ilan ettiği programı hayata geçirebilmek için şimdi çok daha fazla şansa ve güce sahip.

Geçen yıl, Rafsancani ile ilgili en sert eleştiriyi İran'ın en büyük gazetesi *Ittalat*'ın Genel Yayın Yönetmenliğini yapan Ali Abbasi *2000'e Doğru*'ya yapmıştı. Ona göre, Rafsancani CIA ajanıydı. Bu açıklama abartılı sayılsa bile, onun şu cümlesi oldukça anlamlıydı: "İran devrimi Rafsancani köprüsünden geçirilerek ABD denetimine giriyor."

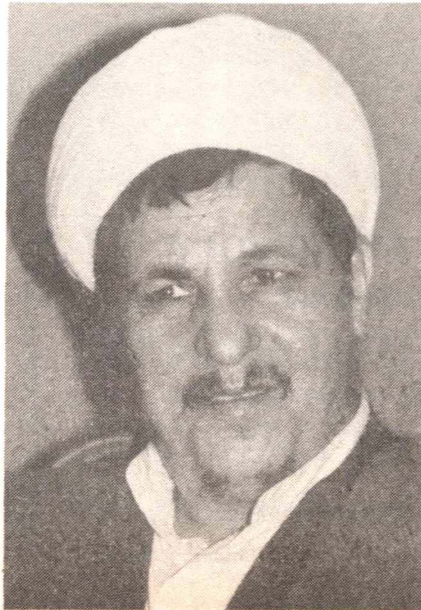
Rafsancani yönetimindeki İran'ın, Batı'ya çok daha kolay yaklaşacağından Batılı ve Amerikalı yöneticilerin kuşkusu yok. Bu yakınlaşmanın hızını görebilmek için yeni cumhurbaşkanının yapacağı atamaları beklemek gerekiyor. Söylentilere bakılırsa, Dışişleri Bakanı Velayeti Devlet Başkan Yardımcısı olacak. Velayeti, İran'da Batı'ya en yakın siyaset adamı olarak tanınıyor.

Humeyni'den boşalan Velayet-i Fakih "postu"na eski cumhurbaşkanı Ali Hamaney oturmuştu. Velayet-i Fakihlik, dini ölçülerle, alınan tüm kararları denetleyecek, ülkeye "rehber"lik edecek bir din adamının bulunması gereken kurum. Ali Hamaney'in, ne dini rütbesi ne de bilgisi böyle bir makamı doldurmasına olanak tanımıyor. Dolayısıyla, yeni "rehber" ülkedeki gelişmelere pek fazla müdahale edemeyecek.

Öte yandan, İranlılar 5. cumhurbaşkanlarını seçerken 1979 Anayasası'nda yapılan değişikliği de onayladılar. Bundan böyle, ülkede bir başbakan olmayacak. Rafsancani, devlet başkanı olarak, gücü büyük ölçüde kendi elinde topluyor. Yine de bu, artık Batı'yla sorunsuz bir bütünleşme süreci yaşanacağı anlamına gelmiyor. Radikaller, yenik ve güç kaybetmiş bir durumda da olsalar, İran siyasetinde hâlâ varlar.

Ancak, Ortadoğu oldukça hareketli bir bölge. Ne zaman, nereden eseceği kestirilemeyen rüzgârlar, Rafsancani'nin işini, geçici olarak da olsa, güçleştirebilir.

HAŞİMİ RAFSANCANİ Batı'ya yaklaşmasının önünde radikal kanatla İsrail engeli var sadece.

Örneğin, Rafsancani seçilirken İsrail komandolarının Hizbullah liderlerinden Şeyh Abdülkerim Ubeyd'i kaçırması, İran-Batı ilişkilerini olumsuz etkileyecek rüzgârlar yarattı. Radikal İçişleri Bakanı Muhteşemi'nin "ABD ve İsrail'in bu kaçırmanın bedelini ödeyeceğini" açıklaması önemli bir göstergedir. Bölgede ve ülkede bu tür olaylar yaşanırken Rafsancani'nin Batı ile ilişkileri geliştirmeye yönelik adımlar atması kolay olmaz.

Başkan Bush'un olaydan hemen sonra İsrail'i suçlayan bir açıklama yapması, Amerikalıların Rafsancani'den ne denli umutlu olduklarını gösteren bir başka gelişme. Bugüne değin, bölgedeki birçok terörist eyleminden sonra Washington İsrail'e tepki göstermemişti. Oysa bu son olayda, Hizbullah'ın elindeki bir subayını öldürmüş olmasına rağmen, ABD İsrail'i eleştiriyor. İran'la gireceği ilişkiyi kolaylaştırıcı adımlar atmaya çabalıyor.

Seçimlerin hemen ardından, Şevardnadze'nin Tahran'ı ziyaret etmesi de yalnızca ikili ilişkiler ve Afganistan konusunu görüşmek amacıyla değildi. Sovyetler, İran - ABD ilişkilerinin olası gelişmesini engellemek için hızla girişimlere başladılar.

ABD, İran'la ilişkilerini düzeltmek için, her türlü adımı atmaya hazır. Ne zamandır bu konuda nazlanan taraf İran'dı. Şimdi, tam İran'ın ABD'ye yakınlaşması önünde fazla bir engel kalmamışken, İsrail'in giriştiği eylem gelişmelere çomak sokmak oluyor.

Rafsancani'nin seçilmesi, önümüzdeki birkaç hafta içinde İran'ın Batı'yla olan sorunlarının çözülmesini sağlamasa da bu doğrultuda bir adım atıldığı anlamına geliyor. Hem de şimdiye kadar atılan en büyük adım! □

L. DOĞAN TILIÇ

FEDERAL ALMANYA

Kasımlo başka, birlik başka

Ünlü Kürt liderlerinden Abdurrahman Kasımlo'nun öldürülmesinden sonra çeşitli kuruluşlar olay ve gelişmeler hakkında görüş belirttiler. *2000'e Doğru*'dan Zeynel Perçem, Federal Almanya'daki Kürt örgütlerinden *TEVGER*'e bazı sorular yöneltti. "Kimlerin parmağı olabilir bu cinayette?" Yanıt: "Bu cinayeti düzenleyenler Kürt halkının başarıya ulaşmasını istemeyen düşmanlar. Sayıları da hayli çok. İKDP, cinayetten İran'ı sorumlu tuttu. Mevcut kanıtlar da bu yönde."

Kasımlo ve arkadaşlarının öldürülmesi İran Kürdistan halkı üzerinde olumsuz etkiler bırakabilir mi, sorusunun karşılığı da şöyleydi: "Dr. Kasımlo ve öteki iki Kürt yurtseverin katledilmeleri, Kürt halkı ve yurtsever güçleri arasında derin üzüntü yarattı. Çünkü Kasımlo, günümüz Kürt önderleri arasında saygın bir yere sahipti. Şahlığın yıkılmasından sonra Humeyni yönetiminin Kürtlerin haklarına saygı göstermemesi üzerine 1979'dan beri Kürt ayaklanmasının öncülüğünü yaptı. Uzun yıllara dayanan bir mücadele deneyimi vardı. Ancak katledilmesiyle birlikte mücadelenin durması ve beklemesini düşünmek yanlış. Çünkü mücadele halka mal olmuştur. Ya birlik? Kasımlo'nun öldürülmesi çeşitli Kürt örgütleri arasında birliğe katkıda bulunabilir miydi? Karşılık olumsuzdu TEVGER açısından. Çünkü mücadele eden Kürtler, bu hunharca katliamı değerlendiriyor, dersler çıkarıyorlar. Ancak örgütler arasındaki birliği hızlandırıcı bir etken olması için özel neden yok. "Çünkü birlik, bu türden olaylara bağlı değil" diyor TEVGER.

Avusturya polisi bu olayı Kürt örgütleri arasındaki çelişkilere bağlama eğiliminde. Olası mı? İşte TEVGER'in cevabı: Olaydan bir gün sonra böyle bir haber yayıldı. Kaynağı kesin belli değildi. Polisin resmi açıklamasına rastlamadık. Açıklama varsa kendi kararlarını çiğnemiş olurlar. Böyle bir haberin Kürt halkına düşman karanlık güçler eliyle -muhtemelen cinayeti işleyenler tarafından- yaygınlaştırılması en olasılık. Amaç Kürt yurtsever hareketinin itibarını sarsmak, moral bozmak, asıl suçluları gizlemek. Palme cinayeti sonrasındaki gelişmelere benzer bir durumla karşı karşıyayız.

- **Sovyetler Birliği** Halk Temsilciler Meclisi, hükümete hakaret etmeyi yasaklayan yasa maddesini iptal etti.
- **Çin**'in başkenti Pekin'de temmuz ortasında satılan kavun miktarı 340 milyon kilogramı buldu.
- **Afganistan** mücahitlerinin kurduğu geçici hükümet bölünme tehlikesi yaşıyor. Bağımsız 3 mücahit örgütü de İran destekli direnişçilere katıldı.
- **Nikaragua** 31 Ağustos'a kadar, ülke çapında askeri saldırı operasyonlarında bulunmama kararını 31 Ağustos'a kadar uzattı.

GÜNEY KORE

Kızıl kütüphane

Başkent Seul'de Kuzey Kore ve öbür sosyalist ülkeler hakkında yazılmış 10 bin kitabı kapsayan bir kütüphane açıldı. Kütüphanede ayrıca dönemsel olarak çıkan komünist ideolojiden söz eden çeşitli filmler, 4500 kitap, 50 dergi ve günlük gazete de bulunuyor. Kuzey Kore'yi tanıtan, belgeleyen 5 bin kadar kitapla yaklaşık 300 belgesel film özel bir bölümde yer alıyor. Ulusal Birleşme Heyeti sözcüsü, "ülkesiyle Doğu bloku ülkeleri arasında gelişen ekonomik ve ticari ilişkiler ışığında böyle bir şeye ihtiyaç duyulduğunu" belirtti.

Filipinler'de bulunan ve anlaşma süresi 1991'de bitecek olan Amerikan üslerinin kaldırılması için başkent Manila'da Gabriela Feminist grubu böyle gösteri yaptı.

"YOLCULUK POSTA ÇEKLERİ"NİN ÇEKTİRDİKLERİ

PTT'nin asla yanından geçmeyin!

PTT'nin "Yolculuk Posta Çekleri", bu güzide kurumumuzun, yurdun her yanına dağılmış postanelerinde paraya çevriliyor. A-nın-da! Deneyin de görün, Ağustos ayında Mart karını!

Yazıya giriş falan yapmayacağım. Mesele fazlasıyla basit. Tatile çıkıyorum, paraları çaldırmak var, yanıma provizyonsuz paraya dönüştürebileceğim bir çek falan alayım dedim.

Cin geçiniyoruz ya, bir bankayla iş görsen her gittiğin yarda banka olmayabilir, ama en ufak yerde PTT var. PTT'nin Yolculuk Çekleri anında paraya çevriliyor.

Kim aklıma soktuysa anımsamıyorum, Allahından bulsun. Belki de ben kendim akıl etmişimdir, beni de bilmem neler kovalasın.

Ankara'nın büyük postanesine gittim, Ulus'a. Saat 11.00. Gösterdikleri gişeye yanaşıp derdimi söyledim. Ufak tefek memure: *"Tabii efendim, ama biraz sürer"* dedi. Ne sürecek hemşire, en fazla iki yere tatbik imza atıp, alacağız. Gitti, şefine söylüyor. Şefi bana bir baktıktan sonra gitti, amirine söylüyor. Amir yanaşıyor:

HELÂ ÇEKİ

"Kaç paralık alacaksınız beyefendi?" Söylüyorum. *"Kaçar paralık küpürlerden olsun?"* Eh, 50 binlik veya 100 binlik olabilir. Adam kaşlarını kaldırıyor: "Bizdeki en yüksek kupür 10 bin liralıktır". Bir yanlışlık olmasın? Yokmuş. Kupürler 10 binden aşağı. 5 bin, 1000, 500, sıkı durun, 250 lira diye gidiyormuş. PTT vatandaşın küçük su dökmesini bile düşünmüş olacak.

Aslında, o zaman selam verip kaçmalıydım. Ama, Türkçede küçük su dökmek deyimi olduğu gibi, basireti bağlanmak diye bir deyim de var. Peki, dedik. 10 binliklerden 80 tane verin. Araba maraba bozulur, 12 yaşına geldi, kamyona yükleyip getirmeyelim. 10 binlikler veznede yokmuş, yukarıdan getirtiliyor. Memure uzun uzun sayıyor, tekrar baştan sayıyor, sonra bir şeyler yazmaya başlıyor. Döviz bozdurma da aynı gişeden, arkamda kuyruk birikti. Bakıyorum, çeklerin üzerine yazıyor. Size yardımcı olayım da çabuk bitsin, diyorum. Memnuniyetle uzatıyor ve *"Şunlar dolacak"* diyor. "Şunlar" dediği haneler şunlar: Adı, soyadı, tatbik imza, düzenlenme tarihi, son geçerlik tarihi, satış tarihi, satış merkezi no., satış merkezi adı. Bir de satış mührü yeri var.

Kardeşim, nüfus sayım kağıdında bile bu kadar hane olmaz, diyemiyorum tabii. Girdik bir kere girdaba. Adamlar şey edip yukarılardan getirtti. Seksen adet çeki başlıyorum teker teker doldurmaya. Elim dökülüyor, sakat belim ağrımaya başlıyor, gözüm karıncalanıyor, derken, gişenin arkasından bir ses: *"Beyefendi, bir kısmı seri numarası takip etmiyor galiba, yanlış gelmiş, bir verir misiniz?"*

BEKLENMEDİK BİR İKRAM

Hiç gözünüz karardı mı? Utanmasam yere oturacağım. Gişenin arkasından bir başka ses: *"Beyefendi, bankonun arkasına, bir yanıma gelir misiniz?"*. Birkaç yüz imza da bu attıracak, çünkü bir de satış bordrolarındansöz ediliyor. Bankonun girişini bulmak için tüm salonu tavaf ediyorum. Meğer gözüyle beni izlermiş, sesleniyor: *"Karşıdaki merdivenlerden çıkın, galeriyi dolaşıp buraya aşağı inin"*. Çıkıyorum, yukarıda bir merdiven bulup yöneliyorum. *"Beyim, nereye? Oradan geçilmez, yasak!"*. Eli belinde, üniformalı bir güvenlik görevlisi arkamdan koşuyor. Eh, patlar mısın, patlamaz mısın: *"Birader, paramızla rezil ettiniz! Memur kendisi çağırdı, ben keyfimden mi gidiyorum!"*.

Ben patlayınca, önüme düşüyor, iniyoruz. Çağıran amir camlı bir bölmeye giriyor, masanın arkasına geçip oturuyor, beni de oturmaya buyur ediyor, odacıyı çağırıp çay söylüyor. Meğer, sıfırı tükettiğimi görünce acıyıp, çay içirmeye çağırmamış mı! Hey yarabbi, bitmez tükenmez Anadolu, nelere kadirsin! Laf aramızda, çayın gelmesi de en az on dakika sürüyor, odacı yemeğe gitmiş, adam yollanıp aranıyor, bu vesileyle 12'yi bulduğunu, yani tam bir saattir PTT Yolculuk Çeki denilen belayla cebelleştiğimi öğreniyorum. Bana çay ısmarlayan amir (Bilal Özer, adını masasındaki plaketten okuyorum) *"Ulan, bir daha dünyaya gelirsem odacı olacağım!"* diyor bulunup getirilen odacıya. Başlıyoruz sohbete. Kırk yıl içmesem aklıma gelmeyecek şu çay mereti meğer lezzetli şeymiş. Bilal Bey, bir dokun bin ah dinle kâse-i fağfurdan, anlatıyor:

CENNET Mİ, CEHENNEM Mİ?

"Beyefendi, şuraya sekiz buçukta geliyorum, sözleşmeliyiz artık akşam dokuzdan önce çıkamıyorum. Vatandaşa hizmet vermeye hazırız, işini kolaylaştırmaya, ama personel aynı sayıda kalırken PTT'nin hizmetleri katlandı. Bakın, modem cihazı koyduk şuraya, telefon faturanızı kaybettiniz, veya ödemeye gelirken evde unuttunuz, şak, yeniden anında bulup çıkartıyoruz. Onlayn sistemi kurduk, bir saniyede havale yolluyoruz. Ama bir kişi birkaç işi birden yapıyor. Kimi kursa yollayacaksın?"

O sırada, hani o ufak tefek memure hanım vardı ya, çeklerimi getiriyor, vallahi utanıyorum, bordrolar da doldurulmuş, kaybeder veya çaldırırsam, "bir-iki aylık incelemeden sonra" param geri ödenecek. Bilal Bey'le ahbap olduk ya, gelme-

den önce telefonla sorup öğrendiğim hususları bir de kendisine doğrulattırıyorum. Zaten, çek karnemin kabında da yazıyor: *"Yolculuk çeklerini bütün PTT işyerlerinde, mesai saatleri içersinde havale gişelerinde, mesai saatleri dışında nöbetçi telgraf-telefon gişelerinde paraya çevirebilirsiniz?"*. Altında, daha da ötesi: *"Yolculuk çeklerini gezici PTT merkezlerinde de paraya çevirebilirsiniz"*. Helâl!

Biraz yorulduk ama, değdi doğrusu. Tatbik imzana uygun bir imza, şak, parayı çekiyorsun. Memnun mesut, Bilal Bey'e binlerce teşekkür, saat 12.20'de ayrılıyorum Ulus merkez PTT'den. Hem de, "onlayn ile gerçekten bir saniyede İzmir'e havale yollayarak. (Yalnız, bilgisayarı kullanan memure hanım, ne yapsın birader, bir saat mı ne eğitim görüyorlarmış, düğmeye basıp bir saniyede yollamadan önce, yazıp-silip-tekrar yazıp, gidecek adresin üstesinden yaklaşık on dakikada geliyor. Olsun varsın, babamızdan da onlayn mı gördük!).

KARAGÖZ'ÜN YALOVA MACERASI!

Yalova'da, hani şu İstanbul'un kazası, para lazım oluyor. Bu kadar cebelleşip aldığım çekleri vermeye hiç gönlüm razı değil ama, PTT'ye gidiyorum. 200 bin çekeceğim. Gişeye göğsümü gere gere uzatıyorum. *"Nedir o?"* diyor memur. Söylüyorum. Yolculuk çeki falan bilmezmiş. Zaten kasada 70.000 varmış. Öteki gişeye gidip soruyorum, cevap: *"Ben ilk defa görüyorum böyle bir şey"*.

Eh, patlar mısın, patlamaz mısın. Parayı alırken almayı biliyorsunuz, verirken vermeyi bilmiyorsunuz. Bakın bakalım ne yazıyor, bakın, okuyun, kendi PTT'nizin yazısı. Bu çek karşılığında 10 bin lira ödeyiniz, diyor.

Zılgıtı yiyince: *"Ben müdür böyle telefonda bir görüşeyim"* diyor. Uzatmayalım, 20 dakika kadar sonra, 17.30'da evine gitmiş olan PTT müdürü geliyor, Allah'tan Yalova ufak yer. Kataloglar açılıyor, sirküler çıkartılıyor, ben camın arkasından seyrediyorum, verevine "Değersiz Örnektir" damgalı yolculuk çeki örnekleri sayfası bulunuyor, benimkilerden bir tane yanına konup uzun uzun karşılaştırılıyor.

Arkasından, bütün çekler isteniyor ve "kazıntı-silinti" araştırılıyor. Sonunda tatmin olunuyor. Her birine ikinci imzalarımı atıyorum. İş parayı almaya kaldı, şükür. *"Satış bordrolarını rica edeyim"* diyor müdür bey. Haydaa, neden o? Arkasını imzalayıp mühürleyecekmiş. Birader, anlatamıyorsun ki, o satış bordrosu denilen şey, sadece ve sadece çekleri kaybeder veya çaldırırsan gerekli; ben söylemiyorum, çek karnesinde yazıyor!

Ama müdür bey PTT'nin parasını elin sakallısına kaptırmamaya kararlı. İşin yoksa otele dön, taa Termal'e tabii. O sırada arkadaşım bir de bakıyor ki, çantasına koymuş tesadüfen bordroları. Hadi gene, iyiyiz, iyiyiz. Alıveriyoruz paracıkları.

Ben sayarken müdür beyin arkadaşıma yakınması enfes: *"Geçenlerde birisi 200 liralık* (yazıyla yazıyorum, vallahi ikiyüz lira dedi) *bir çek bozdurdu, sahte imzaymış, mahkemelere çıktık, onun için dikkatli olmamızı mazur görün"*.

HANGİ ÜLKENİN ÇEKİ BU?

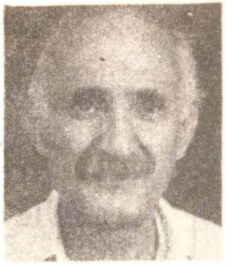
Hadi, bir de Ayvacık postanesini anlatıp bitireyim, bu sıcakta kurdeşen olmayın. Yolculuk çeklerini bozdurmaya geldim deyince, balık etindeki sevimli memure soruyor: *"Hangi ülkenin?"* Eh, çağ atlamak bu kadar olur. *"Türkiye'nin"* diyorum en sakin halimle, *"Sizin PTT'nin."* Konuşmayı duyan iki memure daha geliyor, gözlerini aça aça çekleri inceliyorlar. Hiç karışmadan bekliyorum. Büyük bir özenle kitaplar, kataloglar açılıyor, bu arada mahcup mahcup *"İlk defa görüyoruz da, ondan"* diyorlar.

Fatma Hanım (arkadaşları seslenince öğreniyorum) *"Dur"* diyor, *"şunları bir kaldırayım"*. Önündeki bankoda başka ne varsa bir kenara süpürüyor. Çeklerle ilgili materyali önüne çekiyor. *"İhsan abi, hani sen bi zamanlar bahsetmiştin bişeyden ya, galiba ondan geldi"* diye içeriye sesleniyor. Ben, PTT'nin son teknolojik harikalarını duvarlardan izliyorum. Kordonsuz telefon, 150 metre dahilinde konuşmanızı sağlar. Jeton yerine telefon kartı, 120 kontör atışı, konuşmanız kesilmiyor. Gişelerimizde standartlara uygun koli yollama kutuları satılmaktadır. Küçük boy 7, orta boy 100, büyük boy 130 bin. Çok pratik, şık ve kullanışlıdır. Posta kodunu yazmayı unutmayınız. İstiklal Marşı, Korkma Sönmez Bu Şafak Larda Yüzen Al Sancak. *"Buyurun efendim, ödeme yapalım"*. Aslan Fatma Hanım!

Siz şimdi, bunları okuyup da, yuh saftoron, başka yapacak iş kalmadı da gidip o kadar parayı PTT'ye mi yatırdın, diyorsunuz. Biz aptal mıyız? Sizlere yazı konusu çıksın diye yaptık; gözünüze dizinize dursun. □

BASKIN ORAN

TURAN DURSUN

Muhammed'in doktorluğu (II)

Muhammed'in doktorluğunun hadis kitaplarında "e't-Tıbbu'n-Nebevî (Peygamberce tıp ya da peygamberin tıbbı)" "Kitabu't-Tıbb (tıp bölümü)" başlıkları altında sunulduğunu geçen sayıda belirtmiş ve bu bölümden hadis aktararak "Muhammed'in hastalığa nasıl baktığı" üzerinde durmuştuk. Aktardığımız ve kesinlikle sağlam kabul edilen hadise göre Muhammed: "lâ advâ = hastalık bulaşması diye bir şey yok!" diyor. Şimdi Muhammed'in hastalıkları nasıl "tedavi" ettiğine ve ettirdiğine ilişkin hadislerden sunulacak:

TÜKÜRÜKLE TEDAVİ:

Muhammed'in birçoklarını "tükürük"le tedavi ettiği anlatılır. Böyle tedavi ettikleri arasında, damadı Ali de bulunmakta:

Muhammed— Ali nerede?

Sahâbe— Gözleri ağrıyor (hasta).

Muhammed— Bana gelsin!

Bu konuşmadan sonra Ali Muhammed'e gelir. Ve Muhammed, Ali'nin gözlerine tükürür; tedavi eder. Hadiste, aynen şu anlamdaki sözler yer alır:

"Peygamber Ali'nin gözlerine tükürdü ve gözler hemen orada iyileşti. Öylesine ki, gözlerde hiç ağrı bulunmamış gibiydi." (Bkz. Buhari, e's-Sahih, Kitabu'l-Cihad/102, 143; Tecrîd, hadis no: 1236; Müslim, e's-Sahih, Kitabu'l-Cihâd/ 132, hadis no: 1807 ve öteki hadis kitapları.)

ÜFÜRÜKLE TEDAVİ:

Hadislerde pek çok örnek verilir. Ve iki türü vardır: Tedavide tükürüksüz üfürük, tükürüklü üfürük.

TÜKÜRÜKSÜZ ÜFÜRÜK:

Hadislere göre Muhammed, bu yöntemle kırıkları, yaraları, kılıç yaralarını bile tedavi ediyordu. Yani okuyup üfürerek:

Ekva' Oğlu Seleme Hayber'de bacağından vurulur. Muhammed'e gelir. Muhammed "üç nefes" eder, yani okuyup "üç kez üfürür" Seleme'nin sorunu, ağrısı, acısı kalmamıştır. (Bkz. Buhari, e's-Sahih, Kitabu'l-Meğâzî/38; Tecrid, hadis no: 1611; Ebu Davud, Sünen, Kitabu't-Tıbb/19, hadis no: 3894 ve öteki hadis kitapları.)

TÜKÜRÜKLÜ ÜFÜRÜK:

Ali'nin gözlerinin tedavisinde görüldüğü gibi pek çok olayda bu yöntem uygulanırdı. İlkellerde de bu tedavi yöntemi çok geçerli ve yaygındır. Prof.Dr. Veyis Örnek şunları yazar:

"Tükürük (ilkellerde) hastalık tedavisinde kullanılır. Tüküren kimsenin mistik ve majik (büyüsel) gücünü, karşısındakine geçirdiğine inanılır. Ayrıca nazar inancının yaygın olduğu yerlerde, kötülüğü uzaklaştırıcı pratiklerde kullanılır." (Bkz. Örnek, Etnoloji Sözlüğü, Tükürük mad.)

ÜFÜRÜKLE TEDAVİNİN ALANINA GİREN HASTALIKLAR:

Yukarıda da belirtildiği gibi hadislerde, bu tedavi yönteminin pek çok olayda kullanıldığı anlatılır.

"NAZAR"A (GÖZ DEĞMESİNE) KARŞI ÜFÜRÜK:

Yüzünde *sarılık* belirtisi görülen bir kız görür Muhammed. Ve hemen buyurur.

— "Bu kızcağızı okutup üfletin. Çünkü buna göz değmiştir (nazar var)." (Bkz. Buhari, e's-Sahih, Kitabu't-Tıbb/35, Tecrid, hadis no: 1933; Müslim, e's-Sahih, Kitabu's-Selâm/59, hadis no: 2197 ve öteki hadis kitapları.)

Muhammed'in karılarından Âişe anlatıyor:

"Peygamber, göz değmesine karşı (tedavi için) okuyup üfürmeyi buyurmuştur." (Bkz. Buhari, e's-Sahih, Kitabu't-Tıbb/35; Tecrid, hadis no: 1932; Müslim, e's-Sahih, Kitabu's-Selâm/55-56, hadis no: 2195 ve öteki hadis ki.)

YILAN, AKREP, BÖCEK SOKMALARINDA ÜFÜRÜK:

Malik Oğlu Enes anlatıyor:

"Peygamber, böcek, akrep, yılan zehirlemelerinde ve kulak ağrısında tedavi için okuyup üflemeye izin verdi." (Bkz. Buhari, e's-Sahih, Kitabu't-Tıbb/26; Tecrid, hadis no: 1929; Müslim, Kitabu's-Selam/57-58, hadis no: 2196. ve öt.)

Aynı şeyi Âişe de anlatıyor. (Bkz. Buhari, e's-Sahih, Kitabu't-Tıbb/35; Tecrid, hadis no: 1934; Müslim e's-Sahih, Kitabu's-Selâm/52-53, hadis no: 2193.)

ÜFÜRÜKLE TEDAVİ ÜCRETİ VE MUHAMMED'İN PAYI:

Hadiste anlatıldığına göre:

Ebu Said ve Peygamberin öteki arkadaşlarından bir kalabalık, birkesim yeri elegeçirmek için yola çıkar. Yolları bir kabileye düşer. Kabile başkanını akrep sokmuştur. "Peygamberin arkadaşları"na başvurulur. Tedavi için birşey bilen olup olmadığı sorulur. Ebu Said Hudri atılıp, başkanı tedavi edebileceğini söyler. Ücret pazarlığından sonra tedaviye girişir. Fatiha suresini okuyup üfürür. Başkan kurtulmuştur. *Ücret: Bir sürü koyun.* Yani akrep zehirini okumayla, üfürükle tedavinin karşılığı. Bu arada, sürünün Ebu Said ve arkadaşları arasında bölüştürülmesi sözkonusu olunca sorun çıkar. Çözüm için "Peygamber"e götürülür konu. Olay ve tedavi anlatılır. Alınan ücret de... Bunun üzerine Muhammed'in verdiği karşılık şu olur:

— "Çok iyi etmişsiniz (bu tedavi ve ücret işinde.) Koyunları şimdi paylaştırın ve *benim payımı da ayırın...*" (Bkz. Buhari, e's-Sahih, Kitabu't-Tıbb/39; Tecrid, hadis no: 1031; Müslim, e's-Sahih, Kitabu's-Selâm/65-66, hadis no. 2201.)

■

LİVANELİ'YLE HER TELDEN

Bireysel bozgun, toplumsal umut

"Bir gün / çok bunalırsan / denizin dibinde yosunlara takılmış gibi / soluksuz / sakın unutma / gökyüzüne bakmayı / Gökyüzü senindir / gökyüzü herkesindir."

Şu sıralar, alnı ufuk çizgisine paralel Livaneli'nin. Gökyüzüne çevirmiş gözlerini. Ne görüyor orada? Neye bakıyor?

"Gökyüzü, mantıksal ya da ideolojik bir terminolojiyle değil de duygusal bir biçimde el yordamıyla yaklaşılırsa, daha iyi şeyler anlatıyor insana. Bireysel düşkırıklıkları, nostalji, toplumsal umutlar, deniz coşkusu ve step hüznünün sarılıp sarmalanmışlığı. Son yıllarda yaşadığımız karmaşadan, politikadan insan ilişkilerine kadar bir arabeskleşmeden rahatsız olan, bunalan, kurtulmak isteyenlere, herkesin olan gökyüzüne bakmaları çağrısı yapıyorum".

Zülfü Livaneli'de bir özgürlük, bir sıkışmışlıktan kurtuluş maviliği gökyüzü.

Gökyüzü Herkesindir, önümüzdeki günlerde piyasaya çıkacak olan yeni çalışmasının adı. Kaset ve compact-disc olarak yayımlanacak. Stüdyo Pan'ın kapısını çaldığımız saniyelerde, miksaj işlemi de bitmişti. Dumanı üstünde bir yeni ürünün heyecanı içindeyken aldık Livaneli'yi, ver elini Yıldız Park. Ali Hakan da yanımızda.

OTANTİK VE MODERN

— *Bildik bir Livaneli çalışması mı olacak?*

— Müzikalite olarak yenilikler içeriyor. 1973 yılında ilk plağımı yaptığımda, Anadolu'nun otantik bağlama çalma tarzını kullanıyordum. Daha sonra, *Eşkiya Dünyaya Hükümdar Olmaz*'da, bağlamanın yanına flüt ekledim. Ardından yaylı sazlar derken, yeni sesler oluşturma çabalarım sürdü gitti. Son olarak geldiğimiz nokta yani sazla ve arkasında Batı enstrümanlarıyla işlenen müzik tarzı çok yaygınlaştı, alışılmışlık yarattı. Ben, çok yapılan şeylerden sıkılırım. Bir değişiklik gerekiyordu. Sanatta, en otantik olanla en modern olan arasında çelişki bulunmadığını savunuyorum. Yani Picasco'nun resmiyle Afrika'daki testiler arasında bir çelişki yok. Ara kültürler çok ayrı düşüyor yalnızca. İşte *Gökyüzü Herkesindir*'de bu tezi sınadık. Ve, bugün dünyada en modern saz sayılan elektronik ses yapısıyla bizim otantik sazlarımızın son derece uyumlu birlikteliğini gördük...

ZÜLFÜ LİVANELİ. İstanbul Gülhane Parkı'ndaki son konserini 130 bin kişi izledi.

ÖZGÜN ÜSLUP, YARINA KALIYOR

Burada bir parantez açmak üzere soluklandık. Yarınlara kalan sanatçılar, kendilerini, kullandıkları aletler aynı olsa da benzer modlardan yola çıksa da öbürlerinden ayırabilen; gerek çalgıları gerek müzikal formu değişikliklere uğratan, kendine has bir çizgiye dönüştüren sanatçılardı. Livaneli bunu ne kadar başarmıştı?

"Mutlaka, her sanatçı kendine özgü bir üslup yaratmalı. Sanatın her dalında, sanatçılar, herkesin bildiği bir dili, kendilerine özgü bir prizmadan geçirerek kullanıyorlar. Faulkner'in Joyce'un dili bildiğiniz İngilizce değil, Yaşar Kemal'inki de bildiğiniz Türkçe değil. Bu, enstrümanlar için de böyle. Dinleyici, daha ilk dokunuşta, sazı benim çaldığımı anlar. Dinlediği bir parçanın benim bestem olup olmadığını ayırdedebilir..."

— *Zaten insan...*

— ...prizmanın değişik yönlerini de gösterse, hep aynı türküyü söylüyor aslında.

"İNSANLIK DURUMU" ÜZERİNE ŞARKILAR...

Yeniden plağa dönüyoruz. Sözlerin çoğu kendi imzasını taşıyor. "Her plağımda, o yılların üzerimde bıraktığı etkileri yansıtmaya çalışıyorum. Toplumun o anki eğilimi nedir, ne yaparsam beni dinlerler diye hiçbir zaman düşünmedim.

"Sözler çok geniş bir yelpazeye yayılıyor. Tienanmen Meydanı'ndan Mandela'ya, Türkiye'deki olaylardan aşka kadar... 'Bir gözü dalgın bakar / Bir omzu düşüktür' diye başlayan ve sokaktaki adamı anlatan 'İçimizden Biri' parçasında olduğu gibi, insan tipleri var..."

Sokaktaki adamın bir omzu düşük, gözü dalgın... Bu hale gelmesinin bir nedeni olmalı. Yeryüzünde bu hüznü yaratan, gökyüzüne kara bulutlar salan, yıldızlara silah taşıyanlar da geçmişin ve günümüzün insan tipleri...

— *Gökyüzü herkesindir demek, bazılarına hümanistçe bir paye vermek olmuyor mu? Ne işi var onların duru mavilikte? Gökyüzüne sığındığımız zaman, onların şerrinden uzaklaşmak, kurtulmak istemiyor muyuz zaten?*

— "İnanma ki şair sözü, elbet yalandır" derler, bilirsin. Ben gökyüzünde onları hiç görmüyorum. Temizliğine yakışmıyorlar. Benim gökyüzümde onlar yok. Bu, 6

Ağustos 1945'te Hiroşima'nın üzerindeki gökyüzü değil.

— *Sen de Nâzım'ın rubaisini bilirsin, "Körler onları görmese de yıldızlar vardır" diye biter. Biz görmek istemesek de maviliklere yakıştırmasak da onlar var, olanca kötülükleriyle. Gölgelerinin bulutlara vurmasını nasıl son vereceğiz?*

— Bu, Türkiye'de ve dünyada barışçı güçlerin seslerini daha fazla duyurması, daha etkin yerlere gelmesiyle mümkün. Çağımızda en korkunç mekanizma olan medyayla başedebilmenin yollarını bulmak gerek. Gerçeği bilmek, gerçeği söylemek yetmiyor, gerçeğin nasıl anlatıldığı gibi bir sorun da var. Örneğin, gazetelerin her manşeti doğruyu yansıtsa bile, "Kartaca gerçeği" deyimine uyabilir ancak. Çünkü, gerçek parçalanmıştır. 10 gazetede gördüğümüz 200 başlıktan oluşan bir gerçek var aslında.

Feodalizm döneminde toprak, sanayi devrimi döneminde fabrikaysa, bugün de en büyük mülkiyet biçimi enformasyon. Bu enformasyonun nasıl dağıldığını ve insanları nasıl kötü yönde koşullandırabildiğini yaşayarak görüyoruz. Bunu kırmak, zorlu bir mücadele gerektiriyor.

TEMSİL EDİLEMEYENLER, BİRLEŞİN!

— *Durum vahim yani...*

— Yok canım. Konserlerime gelen insanlarda gördüğüm coşku ve nitelik bu ülkede çok büyük işlerin başarılabileceği inancımı pekiştirdi. Bu temelsiz bir optimizm, bir direnmeyi ayakta tutma çabası değil. Milyonlarca insanın demokrasi ve barış özlemleri var. Kendilerini ifade edecek kanallar arıyorlar. Bunlar 21. yüzyılın insanları bence. Türkiye'nin en gelişmiş insanları. Eskimiş olan yapı, azgelişmişlik mekanizmaları önlerinde dikiliyor, fırsat vermiyor.

— *Birleşirlerse sesleri daha gür çıkar, değil mi, örgütlenme?*

— Bu benim gündemimdeki sorunlardan biri. Nasıl bir çatı altında buluşup sesleri duyurabilirler, diye düşünüyorum. Doğrudan politika yapan biri olmadığım için, parti falan gibi örgütlenme modelleri beni aşan şeyler. Sendikaların işlevi konusunu da pek bilemiyorum. Kendi alanımda, örneğin Joan Baez'in Humanitas, Theodorakis'in Lambrakis örgütü gibi, tüm dünyayla bağlantıları olan ve Türkiye'de 300-400 bin kişiyi kucaklayan bir fon kurulabilir mi acaba...

SOSYALİZM. AMA...

— *Peki, insanların özlemlerine temelden yanıt verebilecek bir yapı olarak, liberalizm mi, sosyalizm mi desem?*

— Bir karşılaştırma yapmayalım, derim. Çünkü, sistemleri enstrümanlara benzetirsek, enstrümanın nasıl bir melodiyi icra ettiği önemli. Komünizm diyelim, ama hangi komünizm sorusu gelecektir. Salt bir ideolojiyi savunmak yetmiyor, o ideolojinin uygulanışını belirleyen unsurlar da insanların özlemlerini yanıtlayıp, yanıtlayamamakta önem taşıyor. İnsanlar, kültürel yapı, gelenekler gibi... Örneğin Kamboçya'da taş devri komünizmi yaşandı, diyelim Fransa'da yaşansaydı farklı olurdu. O yüzden, liberalizm, sosyalizm gibi tarihsel, ekonomik kategorileri karşılaştırmak pek doğru gelmiyor bana. Duygusal olarak, sol bir temele sahip, solda bir sanatçı olarak, sosyalizm derim elbette.

GORBAÇOV BİR SOLUK

— *Sempatiyle baktığınız Gorbaçov?*

— Gorbaçov, büyük bir soluk bence. İnsanların gökyüzüne bakması gibi bir şey. Bunu, yalnızca Moskova'da değil, Sovyetler Birliği'nin değişik yerlerinde gördüm. Sokaktan insanlarla konuştum. İnsanların, bir ülkedeki yaşam üzerine uzaktan ideoloijik değerlendirmeler yapmasıyla, o ülkede etiyle, kemiğiyle, kanıyla yaşayarak değerlendirmesi çok farklı. Moskova'da konuştuğum bir üniversite öğrencisi, "Ben, dünyadan ilk izlenimlerimi almaya başladığımda, Brejnev vardı ve Brejnev 18 yıl, bir değirmen taşı gibi göğsümüzde oturdu" demişti.

Gorbaçov'da, okuyarak yorumlayan insanlara özgü bir incelmişlik var. Konuşmasını kesip, araya şiirler sokması çok etkileyici...

— *Ama şimdi Gorbaçov uygulamaları, onunla sokaktaki adamı karşı karşıya getirdi. Grevci maden işçilerine ne demeli?*

— O konunun ayrıntılarını bilmiyorum. Ama, Gorbaçov'un yenilgisi, bizim yenilgimiz olur diyebilirim.

SARI NEHRE AKAN ORDU, TİENANMEN'DE EZİLİYOR

— *"Gökyüzü herkesindir"de Tienanmen Meydanı'nı da işliyorum demiştin. Neler oluyor Çin'de?*

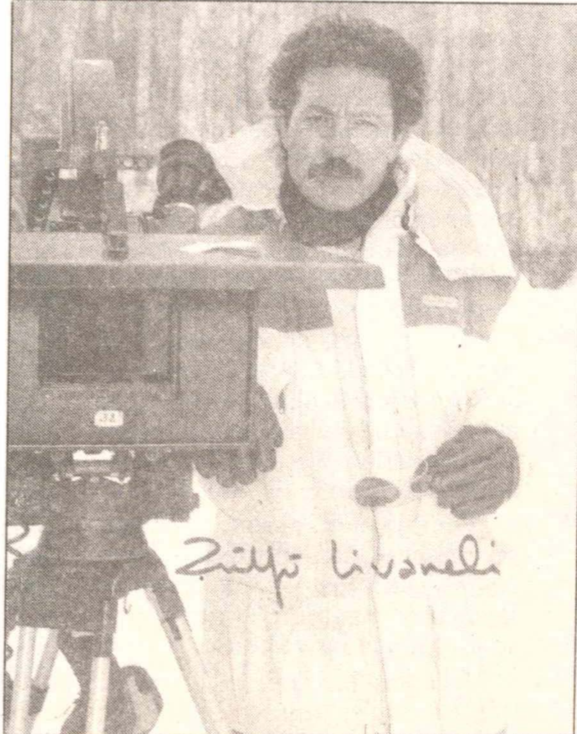
— "Yarısı buradaysa kalbimizin / Yarısı Çin'dedir..." Ama bu kez, Sarı nehre akanların değil, Tienanmen'de ezilenlerin içinde.

Orayı gezip gören arkadaşların izlenimlerini dinledim. Çok irkiltici şeyler. Öğrencilerin, gençlerin demokrasi ve özgürlük istemlerine uzun süre ses çıkarılmıyor, ne zaman ki büyük yolsuzlukları ortaya çıkarıyorlar, tanklar gelip eziyor. Bunun savunulacak bir yönü olamaz. Hangi ülkede olursa olsun, hangi ideolojinin arkasına sığınırsa sığınsın, hırsız hırsızdır.

— *Madem politikaya daldık, "Bulgaristan'da Türkler?" diye sürdürelim...*

— Bu da siyah-beyaz olmayan bir dünyanın gri problemi. Orada yapılan zulüm, hiçbir şekilde onaylanamaz. İnsanların dillerini kullanmalarının, kültürlerini yaşatmalarının engellendiği bir gerçek. Öte yandan, Türkiye gibi, insan haklarının sıkça ihlal edilmesi nedeniyle Batı'nın gündemine gelen bir ülkenin,

"Bağlanma, angaje olma sorunu bir sanatçı için çok önemli. Ben böyle bir sanatçı olduğumu her zaman söyledim."

Fotoğraf: TUĞRUL AKÇAKAN

"Samsunlu Orhan Gencebay'dan Urfalı İbrahim Tatlıses'e geldik. O yörelerin türküleri işin içine girdi. Karamsarlık neşeyle dengelendi."

Bulgaristan olayları üzerine hak ihlalinden bahsetmesi, Batı kamuoyunda durgunlukla karşılandı.

— *Peki, "Türkiye'de Kürtler" desem, "Teybi kapat" der misin?*

— Düşünelim derim...

Kapatıp sürdürüyoruz. Livaneli, konuya vakıf. Anlatıyor. Çıkan sonuç: "Bu da gri bir problem"

BASINDA RUM DÜŞMANLIĞI

— *Türk-Yunan Dostluk Derneği'nin bir üyesini yakalamışken sorayım. Basında son zamanlarda bir Rum ve Yunan düşmanlığı körükleniyor. Ne dersiniz, tepkiniz görülmüyor?*

— Evet basında Kıbrıs kaynaklı bir Yunan düşmanlığı kampanyasının başlatıldığının farkındayım. Dikili'de tanıştığım Özker Özgür'ün anlattıklarıyla da durum daha vahim bir hal alıyor gözümde. Köklerinin ne kadar derinde olduğunu, nerelere uzandığını henüz kestiremiyorum. Bu konuda, bir sanatçı olarak en azından kişisel girişimlerde bulunmak gerektiğine inanıyorum. Konuyu Theodorakis'le de konuşacağım. Ama, Türk - Yunan Dost luk Derneği'ne de büyük görev düşüyor. İki taraftaki dernek de etkin bir girişimde bulunmalı. Şu anda yönetimde olmadığım için, ne yapılacağını bilemiyorum ama, sorunuz bir uyarı oldu, dernekle bu konuyu konuşacağım.

— *Kişisel olarak nasıl bir girişimde bulunmayı düşünüyorsun?*

— Aslında, bir yıl önce aklıma gelen bir şey var. Kıbrıs'ta hem Rum hem Türk kesiminden konser teklifi alıyorum. Ama, iki tarafa da gitmedim. Diyorum ki -bunu Theodorakis'le de konuştum- yeşil hat üzerinde birlikte bir konser verelim. İki tarafa da hoparlörler yerleştirelim, Rumlara da Türklere de barış türküleri söyleyelim. Bunun için Birleşmiş Milletler'den izin almak gerekiyormuş, umarım alırız.

JOAN BAEZ KONSERİNDE "REKLAM" MI?

— *İstanbul Festivali sırasında, Joan Baez seni de sahneye çağırdı. Bir sürpriz gibi. Oysa sahne kıyafetiyleydin... Hani demin medyalardan bahsettik de...*

— Bunlar, biraz da zorlayarak yanlış anlaşılan şeyler. Baez, eski bir dostum. İstanbul'a geldiğinde, konserden bir gece önce, birlikte yemeğe gitmiştik. Orada, şarkılar söyledik. Çok hoş anlar yaşadık. Bunu konserde de tekrarlamak istedi. Önce kabul etmedim. Plak çalışmalarım yoğundu çünkü. Zaten isteği üzerine konserde kendisine eşlik edecek müzisyenler bulmuştum, benim parçalarımdan da söyleyecekti, notalarını vermiştim. Bunu da anımsatarak ısrarını sürdürdü. Sonunda, yanımızdaki arkadaşların ve eşimin de ona katılmasıyla kabul etmek zorunda kaldım. Ertesi gün prova yaptık, kuliste sıramı beklemeye başladım. Yani, her şey önceden planlanmıştı.

Şimdi sormak isterim, bir insan, seyircinin arasından sahneye çıkacakmış gibi yapacaksa, bunu sahne kıyafetiyle yapar mı? Ayrıca, bir ay sonra 130 bin kişiye konser verecek biri için, garip kaçıyor bu "yorum"lar. Benim, beş bin kişi önüne çıkmak için fırsat kollamayacağımı biliyor olmalı bu "eleştirmen"ler.

Burada Ali Hakan atılıyor:

— *Taşbaş, kendi köyünde ermiş olmuştu!*

İYİ TAŞBAŞ, DİRENEN TAŞBAŞ'TIR.

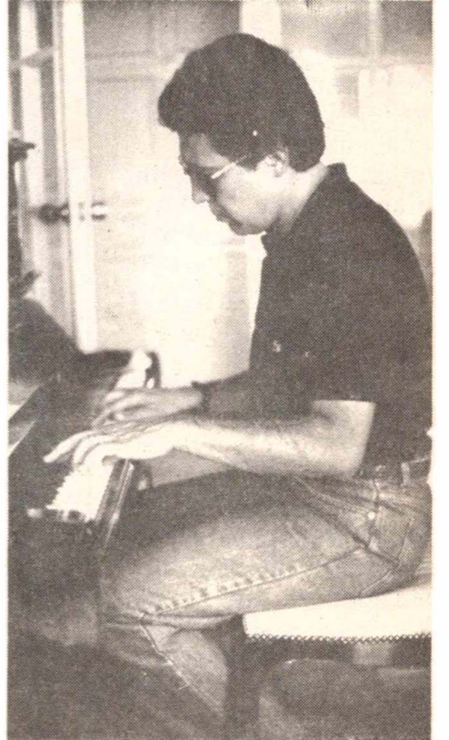
Livaneli, Taşbaş'ı köylülerin zorla peygamber yaptığını anımsatıyor... Ama Taşbaş buna karşı direnmiş, "ben ermiş değilim"

ACILAR VE SANATÇILAR

— *Boşverelim Taşbaşları. En çok Nâzım Hikmet'ten etkilendiğini söylüyorsun sık sık. O, ilerici, halktan yana, kurulu düzene itirazı olan bir sanatçı olarak, ne çok baskılara uğramıştı. Yaşamını zindana çevirmeleri bile, "kellesine sual ve nida işaretleri" sokamadı, safından ayrılmadı. Türkiye'nin pek değiştiği söylenemez. Ama, sen çalışmalarını biraz daha rahat sürdürebiliyorsun değil mi?*

— Ben, gerçekten, sol hareket içindeki insanların büyük acılar çektiği, öldürüldüğü, ağır işkencelerden geçirildiği, tüm yaşamlarının paramparça edildiği bir Türkiye'de, bu olayların içinden, nispeten az yaralarla kurtulabilmiş bir insanım... 12 Mart'ta birkaç ay hapis, polis aramaları, ekonomik olanakların kısıtlanması, zorunlu sürgünler, yıllarca faşistlerin bir hedefi olarak yaşamak, öldürülmeyi beklemek, ilk plağım için ayrı yerlerde savcı istemleriyle açılan 40-50'yi aşkın soruş-

"En modern saz sayılan elektronik ses yapısıyla otantik sazlarımızın uyumlu birlikteliğini gördük".

turma, engellenen konserler, toplanan kasetler; bütün bunlar çektiğimiz baskıların özetidir. Ama yine de, insanların çektiği acılarla kıyaslandığında, en ağırlarından biri olmuyor bunlar tabii!

— *Ekran yasağının bitmesi az şey mi?*

— Bittiği filan yok aslında. O program, Cem Duna'nın gider ayak aydın kamuoyuna bir veda selamıydı herhalde... Aslında böyle söylentilere şaşırmamayı öğrendim. 40 kişiyiz, birbirimizi biliriz, bunlar İstanbul'da genellikle basın-reklam-sinema-müzik çevrelerinde dolaşan, entel barlarında bulaşan birkaç yüz kişinin arasında geçen laflardır.

"Gökyüzü herkesindir". Livaneli'nin piyasaya çıkacak yeni albümünün kapak resmidir.

AJİTASYON-BİRİKİM

— *Politik yönü ağır basan bir sanatçı ya da Taşbaş'ın akibetini düşünürsek, kendisine rağmen böyle bir misyon yüklenilen sanatçı, bunlara alışmalı yani. Öyle mi?*

— Politik sanatçı kavramını biraz irdeleyelim. Bağlanma, angaje olma sorunu bir sanatçı için çok önemli. Ben, böyle bir sanatçı olduğumu her zaman söyledim. Ama, ajit-prop'a ve kısa vadeli mesajlar veren, bir örgütün sloganlarını şarkı haline getiren bir sanata hiçbir zaman inanmadım. Ben her zaman uzun vadeli, insanların içinde temel dönüşümler yaratabilen bir politik tavra inandım.

— *Peki, eskiden bu ayrım yok muydu da...*

— Böyle değildi. O zamanlar dünya netti. Siyah ve beyaz. Nâzım Hikmetlerin, Barbusselerin zamanında, 1917 Devrimi'ne inanmış ve dünyayı değiştirmek için yürüyen kadrolar vardı. Bir de bunun karşısındaki düşmanlar.

DÖNEK KAUTSKİ VE CHEVROLET

— *Senin değişim sürecin...*

— Yıllarca Marksist literatür okuduk. Kautski'ye dönek dedik. Lenin, kitabına bu adı vermişti ya. Hâlâ ne zaman Chevrolet'nin yeni tip jiplerini görsem, aklıma Kautski gelir.

— *Ne alakası var?*

— Manevra kabiliyeti yüksektir... Kautski de virajı iyi alabilen bir adamdı. Kautski çok önemli değil de, Rosa Luxemburg ile yaptıkları tartışmada Lenin'in haklı olduğunu bir dogma gibi kabul ettik. Rosa, her konuda haksızdı sanki. Sonra Polonya olayları geldi. Walesa, Lenin Tersanesi... İnsanlar bu olayların şokunu atlatırken şunu düşünmeye başladım: Rosa'nın bir tezi de, "bir ülkede parti kültü yukarıdan aşağı kurulursa, parti ister istemez, halkın özgür sendika gibi talepleriyle karşı karşıya gelecektir" idi. Ama Lenin böyle bir olasılığı kabul etmedi diye, biz de kulak asmadık.

130 BİN AĞIZDAN ÖZGÜRLÜK TALEBİ: GÜLHANE

Susup, yürüyoruz. Park sessiz, Oysa, geçenlerde bir başka park, mahşer kalabalığı yaşıyor, türküler söylüyordu. 130 bin kişi, Gülhane'de Livaneli'yi birlikte, tekrar tekrar haykırıyordu: "Ey özgürlük!" Salt bu istem miydi onları oraya toplayan?

— Bu çok ilginç. Böyle bir kalabalığı, ben dahi, kimse beklemiyordu. Çünkü Türkiye'de bütün medya stratejileri Türkiye halkının arabesk istediği tezine göre ayarlanmıştı. Bu konser, onları çok şaşırttı.

Oysa, bu konserin gösterdiği şey, Türkiye'nin değişim sancıları çektiğidir. Bu değişim fazını kimileri yakalayacak, kimileri yakalayamayacak. Örneğin, müzik alanında arabesk son demlerini yaşıyor. Zaten, kendi içinde de çok değişti. Samsunlu Orhan Gencebay'dan Urfalı İbrahim Tatlıses'e geldik. O yörelerin türküleri işin içine girdi. Karamsarlık neşeyle dengelendi. Şimdi toplum, bu noktadan da ileriye sıçrama eğiliminde. Çağdaş Halk Müziği'nin yıldızı parlayacak.

Ama, halk müziği deyince Sivaslı aşık, pop müzik deyince Madonna düşünenler; popun popülerden kısaltılmışı, yani 'halk müziği' olduğunu bilmeyenler; Baezlerin, Dylanların , geleneksel halk temalarından kaynaklanan yeni yaratıları çağdaş bir biçimde sunan sanatçılar olduğunu anlayamayanlar, bunu da kavrayamayacak. Türkiye'nin eğilim gösterdiği Çağdaş Halk Müziği, hem geleneksel, hem çağdaş, insanlar daha adil, dürüst ve onurlu bir dünyanın çağrışımlarını veren, slogancı ve duygu sömürücü olmayan, öykünme -taklit bir kültüre dayanmayan bir anlayışın ürünü olacaktır.

— *Peki, seni dinleyen bu 130 bin kişi, idamlara karşı bir mitingte yürür mü?*

— Bu öyle karmaşık bir sorun ki, içinden çıkamıyorum. Ama o insanları oraya toplayanın yalnızca politik bir yakınlık olduğunu da sanmıyorum. Türkiye'de hiçbir alanda temsil edilmeyen insanlar bunlar. Konserlere gelerek, kendilerini ifade etmeye, "biz de senin gibi düşünüyoruz" demeye çalışıyor gibi geliyor bana. Tüm politik kalıpların dışında kalıyor bu...

— *Ya edebiyat?*

— Şu sırada edebiyat çalışmaları yok. Daha sonra, *Sis* filmim Türkiye'de gösterime girecek. 16 Eylül'de Efes'te çok büyük bir konserim olacak. Kasım başında Avustralya konserlerim var. Aralık başında, Isık Gölü Forumu'nun dördüncü toplantısı yapılacak Meksika'da, ona katılacağım. Şubat ayında da bir Avrupa turnesine çıkacağım. Ah, bir de baskıya hazır kitabım var: *Arabesk ve Eurobesk.* Kısaca şunu söylüyor o kitap, temellendirdiğim noktalar bir yana: Tek başına Paris'i taklit ediyor olmak, Kahire'yi taklit edeni aşağılamak hakkı vermez, bunlar nicelik farklarıdır, nitelik değil!

İşte böyle, Livaneli cephesi. Okuduğunuz bölüm, görüşmenin feci halde özetlenmesi tabii. Özellikle, *Sis* filmi üzerine olan bölüm, yani Ali Hakan'ı oraya getiren konu oldukça ilginç olmasına karşın, mecburen ertelendi. Başka sefere... Şimdi şu yazıyı teslim edip, Kartal stadındaki Livaneli konserine koşturacağız... □

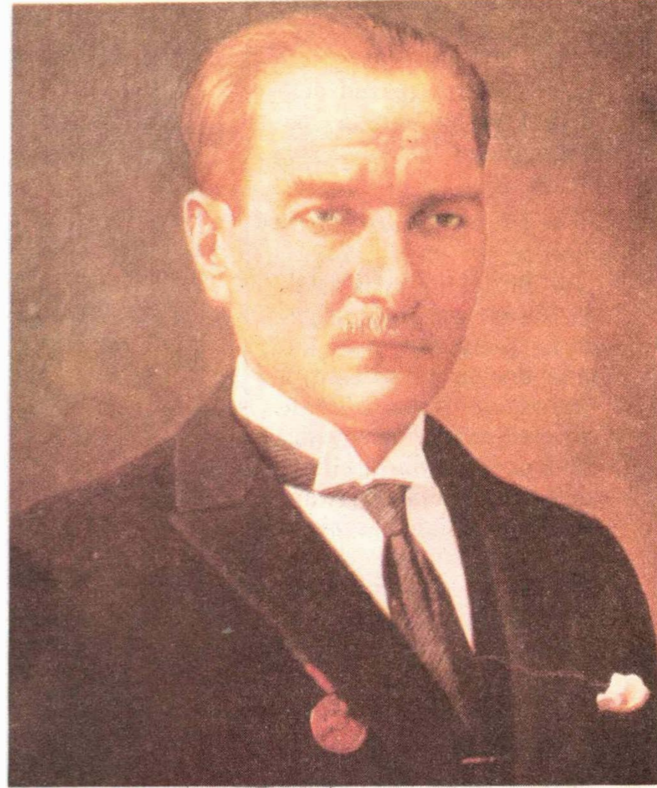
ASAF GÜVEN AKSEL

ATATÜRK FİLMİ

Bir büyük insan...

Kültür Bakanlığı tarafından 2-3 yıl içinde tamamlanması düşünülen *Atatürk Filmi* projesi üzerine düşüncelerini bir kitapta toplayan, ünlü yönetmen Metin Erksan bu film için olduğu kadar, Türkiye için de "ilginç" görüşler ortaya atıyor.

ATATÜRK: Nasıl bir filmde, nasıl anlatılabilir?

İlk kez Tınaz Titiz zamanında gündeme gelen *Atatürk Filmi* projesi, yeni Kültür Bakanı Namık Kemal Zeybek ile birlikte, hızlı bir süreç içine girdi sayılır. En azından, 13 kişiye senaryo sipariş edildi. Kimi ünlü yönetmenlerle "resmi olmayan" görüşmeler yapıldığı ve çok sayıda uluslararası film şirketinin bakanlığa başvurduğu yolunda haberler yayımlandı. Ve bu arada, senaryo sipariş edilenlerden biri olan (ve kısa süre önce yazmayacağını açıklayan) ünlü yönetmen Metin Erksan, proje üzerine görüşlerini kitaplaştırdı: *Atatürk Filmi.*

Bu yazıda, Erksan'ın kitabı üzerinde duracağım daha çok; onun bağlamında proje üzerine düşündüklerimi de belirteceğim tabii...

Kitap bana "çuval" sözcüğünü çağrıştırdı nedense... Aynı anlama gelen birçok sözcüğü art arda kullanmak gibi bir alışkanlığı var Erksan'ın; tek bir özneye yüklenen 20'ye yakın sıfat var, kimi tümcelerde. Oldukça zevksiz bir okuma oluyor yani. Ama, bir "düşünce kitabı" olduğu söylenip, çok önemsenmeyebilir de bu...

Erksan, başlangıçta, "neden yapılmamalı" sorusuna, "çünkü milyonlarca insanın kafasındaki Atatürk görüntüsü ve kavramını tekdüze bir doğrultuda yönlendirecek" yanıtını veriyordu. Sonra, kimi yetkililerin sözleri karşısında fikir değiştirdi ve "neden yapılmalı" sorusuna geldi. Kitabında, sayfalar dolduran, belki 20 ayrı tümce ile değişik formülasyonlara sokulan "neden" özetle şuydu: "Durağanlaşmış Atatürk ilkeleri yeniden devingenleştirilmeli... Atatürk, bir kez daha devrimci ve çağdaş kişiliği ile *Atatürk Filmi*'nde yaşayıp, büyük Türk milletine önderlik etmeli"ydi.

Tartışmanın ana ekseni bu formülasyonda zaten. Birincisi, bu film bir *otobiyografi* mi olacaktır, bir propaganda filmi mi? İkincisi, bu filmdeki *gerçek* Atatürk mü olacaktır, yoksa devletin (ve iktidarın) kafasındaki mi? *Tarih* mi temel alınacaktır, yoksa resmi tarih mi?

Erksan'ın yaklaşımı (ve düşünceleri), yukardaki soruların ikinci kısmına götürüyor kendisini hep. Ona göre, "Avrupa Topluluğu'na girmek isteğinin, hatta tutkusunun temel bir devlet politikası haline geldiği bugünlerde... Atatürk'e gereksinme" var. Böyle bir işlevi de, "en yetkin biçimde" Atatürk filmi yapar. Yani, *Atatürk filmi,* Avrupa Topluluğu'na katılmak için bir propaganda malzemesi de olacaktır; çünkü Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti'ni kurarken, zaten batıya çevirmiştir yüzünü...

Peki, bu filmdeki Atatürk, nasıl bir Atatürk olacaktır? Erksan'a göre gardrop Atatürkçülerinin ve her zaman her konuda basmakalıp ve saptırıcı düşünenlerin bu konuda bir kuşkuları var. Atatürk hakkındaki resmi tarih görüşü acaba bunlara (Atatürk'ün kişisel yönlerinin yansıtılmasına) izin verir miymiş, vermez miymiş? Ciddi bir düşünce ve yaratış ortamında bu gibi gelişigüzel söylenmiş sözlerin yeri yok"... Evet, ona göre yok, çünkü Erksan, "tabii Atatürk de bir insandır, fakat olağanüstü bir insandır" diyor. Yani, ne demek? Şu demek: "Atatürk, ciddi, düzenli, onurlu, uygar ve bilgedir. Atatürk'ün yaşamı; olağanüstü, sıra dışı, askeri, politik, toplumsal, devrimsel, kültürel, sanatsal, teknolojik, trajik ve dramatik olaylarla doludur... Atatürk bilinçli olarak Ülke, Ulus, Devlet kavramlarını özümlemiş ve kişilik yapısını bu kavramlarla özdeşleştirmiştir (?!?)." Bunlara genel olarak itirazımız yok da, Erksan'ın kendisiyle bile çelişmeye başladığı yerde, ipin ucu kaçıyor: "Atatürk'ün yaşamında ve kişilik çizgisinde; sıradan, ortalama küçük insanların (bir de ben ekleyeyim, *küçük aydın*ların! A.H.) yaşamının doğal parçaları, ayrıntıları olan; olaylar, olgular, karmaşalar, zayıflıklar, korkular, kaygılar, endişeler, kuşkular, sıkıntılar, gizemler, suçluluk karmaşaları, huzursuzluklar, nefretler, aşklar, öfkeler, sağlıksız sevgiler, öç almalar, gizli suçlar, çıkar kaygıları, zevk ve eğlence düşkünlükleri, tutkunluklar türünden şeyler yoktur"... Erksan böyle diyor. Haksız mı yani? Üstelik Erksan kimi başka tarihi kişiliklerle de hiç ilgisi olmadığını belirtiyor Atatürk'ün. Kimler mi onlar? "...Yahudiye Kra-

lı şehvet kurbanı *Hirodes*... Marcus *Antonius*... süregen kronik aşık *Napolyon*... zalim *Neron*... eski haydut, yeni devrimci *Pancho Villa*... yarı deli Çar *Korkunç İvan*... savaş tutkunu general *Patton*"! Eeee? Yani, bunların yaşamı dramatize edilerek sinemaya uyarlanmıştır (öyle ya da böyle), yaşamları işlenmiştir, ama Atatürk bunlarla kıyaslanamaz olduğu için, onun yaşamı fazla didiklenmemelidir. Hem diyor ki Erksan, "devletin yapacağı bir filmde, devlet ciddiyeti ve onuru bulunması zorunludur"! Endişeye mahal yok. Bu filmi devlet değil özel şirketler yapsa bile, sizin gibi düşünen sinemacılar, "devlete millete zeval getirmez"ler!

Ama daha ilginç bir şey de var, bir alt satırda zevahiri kurtarmaya girişiyor Erksan: "Devletin yapacağı *Atatürk Filmi,* Devletin hoşgörüsüne sığınılarak hiç yapılamaz"! Hoşgörüye ne hacet, ortada çelişme diye bir şey yok ki... Erksan, bu savını desteklemek üzere Atatürk'ten alıntı yapıyor; Atatürkçülükten en çok uzaklaşıldığı dönem de, Atatürkçülükten en çok sözedildiği dönem oldu zaten. Erksan'ın, *"Atatürk Filmi,* namuslu ve gerçek Atatürkçülük ile gardrop Atatürkçülerinin ve saptırıcıların bir yol ayrımı olacaktır" demesi de bu gerçeği değiştirmiyor üstelik!

Erksan, *Atatürk Filmi*'nin başarılı olması için gereken (ve zaten bütün dünya sinemasında, hemen her film için bulunan) unsurları sıralıyor. Yeni bir şey söylemiyor pek, sinemayla azbuçuk ilgili herkes bunları bilir zaten. Ve sonunda, kendi önerisine geliyor Erksan: Bu filmi, Amerikan sineması yapmalıdır. Nedeni basit hem de: Teknik ve estetik ustalık! Olanakları geniş, eh sinemayı da iyi biliyorlar, daha ne olsun!

Bir kez daha kendi kendisiyle çelişiyor Erksan. Daha önce dile getirdiği "Acaba, şimdiye dek uluslararası üne sahip bir sinemacı, Atatürk ve onun önderliğindeki Kurtuluş Savaşı ve sonrasındaki cumhuriyet devrimlerini anlayamadığı ya da büyük bir olay olarak algılayamadığı için mi, Atatürk ile ilgili bir film çekmeyi düşünmedi" sorusunun yanıtı, bu önerisinin pek elle tutulur tarafı olmadığını gösteriyor çünkü.

Kim olursa olsun, bir Amerikalı yönetmenin, Atatürk'ün kişiliğini bütün yanlarıyla (düşünceleri ve eylemleriyle olduğu kadar, *insana* özgü yaşantı parçalarıyla da) sinemaya aktarması çok güç olacaktır. Nedeni de, Erksan'ın yukarıdaki sorusuna verilecek yanıtın "evet" olmasıdır. Ayrıca öyle olmadığını düşünsek bile, *kültürel* uzaklık ve dünyanın *neresinden* bakıldığı çok önemlidir. Buna yakın bir nedenle, resmî ideolojiyle eli bağlanmış bir Türk yönetmen için de çok güçtür, Atatürk'ü *doğru* anlatabilmek... Atatürk'ün yaşamını anlatacak bir film, evet "küçük insanlara" özgü yaşantılarını da yansıtmak zorundadır. Bu tabulaştırılmış bir Atatürk imajının sonu; büyük, ulaşılmaz, ve işte tam da bu yüzden pek anlaşılmaz olan Atatürk'ü, eleştirel olarak öğrenmeye başlamanın ve gerçekten *büyük* bir *insan* olma nedenlerinin *doğru* olarak anlaşılmasının başlangıcı olacaktır. Ama bu film, yukarıda belirtilen noktalara ulaşmak için, Atatürk'ün düşüncelerini, mücadelesini ve amaçlarını da kapsamalıdır (Erksan'ın döne döne söylediği gibi); ne ki, Amerikan sinemasının, *içi boşaltılmış* bir Atatürk filmi yapma tehlikesi de burada ortaya çıkmaktadır: Yalnızca bir yaşam öyküsü! Erksan, (bizimkilerden farklı bir bağlamda ve anlamda istediği) "Atatürk düşüncesini canlandıracak bir film"i, yanlış yerden istemektedir.

ERKSAN'IN KİTABI: Bir "aydın"ın görüşleri...

Önerimiz, bir Avrupalı yönetmendir (birden aklıma geldi, ne kötü bir şey sanatçılardan "dünyalı" olarak söz edememek; bu umudu, paylaşılmamış bir dünya özlemine devrediyorum!). Gerekçesi de şudur: Avrupa, burjuva devrimleri görmüş, devrim mücadeleleri yaşamış, sosyalist devrim inşa çabalarına tanıklık etmiş bir kültüre sahiptir. Bunlar, Atatürk'ün ideolojik-pratik yönünü kavramayı sağlayabilecek birikimlerdir. Örneğin, bir Fransız yönetmen için, lise yıllarında, Fransız devrimi ile ilgili yasak kitapları yatakhanede gizli gizli okuyup arkadaşlarıyla tartışan, Robespierre hayranı bir Atatürk, ilgi çekici ve önemli bir Atatürk'tür. En az, bir Amerikalı yönetmen için olamayacağı kadar!

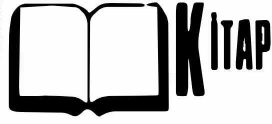
Erksan'ın, senaryo çalışmaları için getirdiği *kronolojik dizin, tasarı yapıt,* Atatürk'ün düşünce ve eylemleri üzerine *'yeniden-düşünme'* aşamaları önerisine itirazım yok, tıpkı filmde olmasını istediği sinemasal nitelikler gibi (burada, Amerikan sinemasından, yalnızca prodüktör olarak yararlanmanın doğru olacağı kanısını da taşıyorum)...

Yalnız, ustamızın, ustalık alanını bırakıp, "aydın" çabasıyla Türkiye üzerine getirdiği yorumlar daha da çok şaşırttı beni. Erksan, Türkiye'nin bir Avrupa ülkesi olduğunu kanıtlamak için, Anadolu'nun Asya'da olduğunu bilimsel olarak iddia etmeyi olanaksız bulduğunu, çünkü, bir yarımada biçiminde, Asya'dan Avrupa'ya doğru uzandığını söylüyor. Yine aynı konuda bir başka savı da, "Roma bağlantısı": Erzurum, sözcüğü *Arz-ı Rum,* yani *Roma toprağı* sözcüğünden türemiş. Osmanlı padişahlarının bir ünvanı da, *Sultan-ı Diyar-ı Rum,* yani *Roma Ülkesi Sultanı* imiş. Ve sıkı durun; Mevlana Celaleddin, Orta Asya'dan Anadolu'ya göç ettikten sonra, adının sonuna *Rumi,* yani *Romalı* sıfatını almış. Ne diyeceksin; bilimin karşısında eli kolu bağlanıyor insanın!

Bitmedi; Erksan Türkiye üzerine politik görüşlerini de sunuyor kitapta; işte bunlardan yalnızca biri: "Batılı, Avrupalı, demokrat ve laik olan Türkiye'de tüm azınlıklar, demokratik ve laik hakları, çoğunluk haklara tam anlamıyla eşit olarak, insan haklarına saygılı bir ortam içinde, bolluk ve huzur içinde yaşarlar"!

Yukarıda, "Türkiye üzerine yorumları şaşırttı beni" demiştim. Evet, gerçekten şaşırdım; çünkü Metin Erksan'ın mizahla da iştigal ettiğinden haberim yoktu! □

ALİ HAKAN

Birinci Aziz Giyotin Dönemi

YENİ ÇIKANLAR

Flaubert'in Papağanı. (Julian Barnes, Can Yay. Çev: Şavkar Altınel, 248 s. Roman)
Sosyalizmin ve Sosyal Mücadelelerin Genel Tarihi. (Max Beer, Can Yay. Çev: Galip Üstün, 623 s. İnceleme)
Sabırsızlık Zamanı. (Yuri Trifonov, Yar Yay. Çev: Nadiye R.Çobanoğlu, 311 s. Roman)
Psikanaliz Sözlüğü. (Charles Rycroft, Ara Yay. Çev: Sağman Kayatekin, 218 s.)
Ekonomide Sosyal Demokrat Alternatif. (Hüsnü Erkan-Canan Erkan, Altın Kit. 214 s. İnceleme)
Üniformanın Hatırı Var. (Kandemir Konduk, Bilgi Yay. 165 s. Gülmece)
Mujik. (Maksim Gorki, Engin Yay. Çev: Mehmet Özgül, 367 s. Öykü)
Güneşte. (Melih Cevdet Anday, Adam Yay., 77 s. Şiir)
Firari Düşler. (Mustafa Doğan, Belge Yay. 70 s. Şiir)
Korkunun Ayaklanması. (Ali Narçın, Akyüz Yay. 95 s. Şiir)

Kralların idamı "kamu yararına bir önlem"dir artık. Maximilien Robespierre, 16.Louis'ye karşı Konvansiyon'da okuduğu iddianamede, ortada bir davanın olmadığını, Louis'nin bir sanık olarak kabul edilemeyeceğini, zaten kendilerinin de birer yargıç olmadığını belirtir. Robespierre'e göre, Louis'ye karşı bir davanın açılmasını istemek bile devrimden kuşku duymaktır. Çünkü, mahkemelerde aklanma olasılığı vardır ve o takdirde devrimin bir anlamı kalmayacaktır. Erdemden söz eder Robespierre ve haykırır: "Halklar kralları itham etmezler, işlerini bitirirler sadece, hiçe indirirler onları". Fransa'nın yaşaması için kral ölmek zorundadır...

Vedat Günyol, devrimin 200. yılında Robespierre'in, Saint-Just'ün, Marat'nın, Danton'un, Babeuf'un kimi yazılarını, konuşmalarını biraraya getirmiş *Devrim Yazıları*'nda. Fransız Devrimi'nin nerelerden beslendiğini, halkın bağrından doğan erdemin, aristokratik önyargıları yerle bir etmesini, insanlığın dostu filozofları, baldırıçıplakları, "satılmaz adam"ı, "halkın dostu" nu, yıldırıyı anlatıyor kitap. Ve, devrimi dört yandan saran ihanetleri, tuzakları, ikiyüzlülükleri de...

Ülkü Tamer'in, tek kelimeyle enfes "Giyotin" beşlemesinde, "Lady Giyotin", "Aziz Giyotin", "Yurtsever Kısaltıcı", "Ulusal Bıçak", "Halkın İntikamcısı" gibi adlar alan giyotin kadar dobra dobra ve katı metinler okuyoruz, mahşerin beş atlısından. Yazılan her satır, ağızdan çıkan her kelime, aristokrasinin boyun çizgisini işaret ediyor sanki. Özgürlük düşmanlarının gösterdiği cüreti, özgürlüğü savunanlar da gösteriyor, halkın davasıyla ya aynı zafer arabasına biniliyor ya da aynı mezara giriliyor... "Bir Fransız'ın yanında bir kral nedir ki?" sorusunun yanıtı "Etrafımızı fırtınalar kuşatmış, gök gürlüyor; varsın gürlesin, bu gümbürtü içinde Fransız ulusunun ölümsüzleştirdiği eser doğuyor"un içinden veriliyor.

Kuşkusuz ki bu adamların bütün işi gücü "kan içmek" değil... Öyle de yapmamışlar zaten. *Devrim Yazıları*'nı okuyunca görüyoruz ki, kelle uçurmak dışında başka konulara da kafa yormuş bizimkiler. Tahıl sorunundan, milli eğitim planına, devletin niteliğinden, sınıf savaşımına kadar bir dizi sorunda kalem oynatmışlar. "Hesaba, kitaba uygun bir devrim yapılamaz. Devrim yollarının zaman zaman iyi yurttaşların kanına girmemesi imkansızdır" diyen Danton'un, kafası sepete düşmeden bir süre önce, "Popomu Robespierre'e, bacaklarımı da Couthon'a bırakırsam, bir süre işler yürür" demesi de işlerin tuzu biberi...

Kutlanacak bir çalışma gerçekleştirmiş Vedat Günyol, ama yazının başında sözünü ettiğim "İddianame"nin neden yeralmadığı merak konusu benim için. Ayrıca ünlü "Marseillaise", kitabın bir yerlerinde en azından iyi bir süs olurdu! □

TUNCA ARSLAN

Devrim Yazıları (Hazırlayan Vedat Günyol, Belge Yay. 315 s.)

Küçükömer'e ikinci armağan

İdris Küçükömer'in ölümünün ikinci yılında güzel bir armağan; Düzenin Yabancılaşması.

İlk basımı 1969'da Ant yayınlarınca yapılan bu kitap, ülkemiz "Sivil toplumcu"luğunun önemli kaynak kitaplarından, yazarı da bu akımın önemli kuramcılarından.

Düzenin Yabancılaşması'nda, Küçükömer, Türkiye'deki "İlerici-gerici" kavramları üzerine yaygın kanıyı ters bir noktadan yorumluyor. Ona göre, "İlerici" sayılan Batıcı-laik İttihat Terakki-CHP çizgisi aslında "tutarsız" (Gerici), "gerici" sayılan Doğucu-İslamcı çizgi ise (Sait Halim Paşa ve Mehmet Akif ile başlayan) "tutarlı" (ilerici).

"ATÜT'çü" bir konumda olan Idris Küçükömer, Osmanlı İmparatorluğunun merkezi güçlülüğünün sivil toplumun oluşabilmesini engellediği düşüncesinde. Çünkü batıda kapitalizm öncesi dönemin atomize iktidarı, özerk bireylerin ve bu bireylerin kendilerine ait alanlarının oluşmasını kolaylaştırmış ve böylece kapitalizmin gelişmesi sivil toplumun oluşmasını da olanaklı kılmıştır. Sivil toplumun kurulmasını engelleyen bir unsur daha var Küçükömer'e göre: "Osmanlı ve

Kırık bir rüya denizi

Hayattaki değişmeler bizi nasıl savurdu ki böyle güvensiz, kuşkucu ve tedirgin olduk? Mehmet Ocaktan'ın yeni şiir kitabı *Kırık Bir Rüya Denizi*'ni okurken sık sık bu soru aklıma takılıyor.

Ocaktan, baştan sona hemen tüm şiirlerinde öyle bir şehir çiziyor ki, insan "Bu şehirde nasıl yaşanır?" diye sormadan edemiyor. Aslında şairin sorunu yalnız şehirlerle değil, o şehrin akışkan kimyasını oluşturan insanlarla da.

"Şehri ağırlaştıranlara ve ölümle/eğilenlere kaldı/araları çizili sözcüklerdeki son cinnetim " dizelerini okurken öncesi ve sonrasıyla 1980 dönemecinin daha uzunca bir süre şiirlerin odağında kalacağı tespitini yapmadan edemiyorum.

Mehmet Ocaktan, şehirli ama şehre kuşkuyla bakan insanın şiirini yazıyor. Çünkü şehrin onun moral duygularına uygun bulduğu her kanaldan hücum ettiğinin farkında.

(Mehmet Ocaktan, Şiir Atı Yay., 47 s.)

Değerleri her an yıkılıyor. Kişiliği sarsılıyor. Şair öyle bir noktaya geliyor ki, artık kendinden bile şüphe ediyor. Kendini tanımak, tanımlamak gereğini hissediyor ama bunu bir türlü beceremiyor.

Kırık Bir Rüya Denizi, Mehmet Ocaktan'ın ikinci şiir kitabı. İlk kitabı *Rüzgârla Yaslı*'da sıkıntılı tutuk bir havası vardı. Dizelerinin kısalığı ve yapısı da bir anlamda bunun göstergesiydi. *Kırık Bir Rüya Denizi*'nde söyleyeceklerini daha rahat, kendini sıkmadan ifade ediyor. Dizeleri uzamış, soluğu rahatlamış.

İlk kitapta şehirle karşılaşmasındaki kırıklığı garip bir yurtsamayla yenmeye çalışan, köyünü ve dolayısıyla çocukluğunu özleyen, şehrin grisine karşı kırın yeşilini, tarlanın sarısını canlandırmaya çalışan bir şiir kişisi vardı. *Kırık Bir Rüya Denizi*'nde kırları belleğinin gerilerine atmış şehre karşı varolmaya, ayakta durmaya çalışan bir şiir kişisi var.

Kırık Bir Rüya Denizi'nde Mehmet Ocaktan, tek bir şiiri yazıyormuş izlenimini veriyor. Tek bir sorunsalda akan tek bir şiir. Belki de bu kasıtlı olarak bilerek yapılmış bir şey. Ama, İsmet Özel'i sık sık çağrıştıran söyleşisi ve şiir yapısı bir süre sonra okuyucuyu yapıttan uzaklaştırabilir. Ocaktan da bunun farkında olmalı ki, ilginç ve sarsıcı dizelerle bunun üstesinden gelmeyi istiyor.

METİN CELAL

(Füsun-Altan Erbulak, Güneş Yayınları, 336 s.)

Erbulakların kaleminden

"Seni sevmemek elde değildir. Kimseyi senin kadar, senin gibi sevmedim. Ve kimse de senin kadar emek vermedi bana, taşımadı beni. Acaba bu nedenle mi sana tutkunum? Kendimi sevdiğimden mi?"

Füsun Erbulak'ın, Altan Erbulak'la tanışmasından, onun ölümüne kadar geçen süre içindeki anılarını, aşklarını, evliliklerini, iç dünyalarını, tiyatro çevrelerini, dostlarıyla olan ilişkilerini çok duygulu ve etkileyici bir üslupla kaleme aldığı *Delikır ile Kırmızı Başlıklı Seyirci*, aynı zamanda Altan Erbulak'ın yazmaya başlamış olduğu anılarını, yazı ve makalelerini, karikatürlerini, Füsun Erbulak'a yazdığı mektupları, gazetelerde kendileriyle ilgili çıkmış haberleri ve çok sayıda fotoğrafı da kapsıyor. Bu büyük ve çok yönlü sanatçının dünyasını yakından tanımamızı sağlayan eksiksiz bir derleme sunuyor bize Füsun Erbulak. □

Türkiye tarihine has bir anlamda bürokrat olarak kabul edeceğimiz bu gurup üretim güçlerinin daha süratli gelişimini engellemiştir".

Böylece Osmanlı'nın kapitalist düzene geçemeyişinin asıl nedenlerinin içsel olduğunu vurguluyor Küçükömer.

DP döneminde ekonomik durumu gittikçe bozulan bürokrat gurubun subay kesiminin 27 Mayıs'tan sonra kapitalist sınıflar içine yerleştirilmesine, kapitalizmle bütünleşmesine ve finans kapitalizmine gidişe dikkat çekmektedir. (OYAK vb)

Küçükömer'in Amerika için söyledikleri de ilginç: "Kapitalizmin büyük ve asıl kalesi olan Amerika, üretim kapasitesi ile dışarıda uyguladığı metodları içerde uygulamaya mecbur kalarak faşizme saparsa, ki sapabilir, bir süre kapitalizmi sürdürebilir. Fakat bu hal Amerika'ya sınıf mücadelesini getirebilecektir. Demokratların, liberallerin, büyük bir kısmı muhtemelen sosyalist olmaya başlayacaktır. Bu süreç bir devrime kadar gidebilir".

Her ne kadar ortaya kapsamlı bir teori koymasada (Sencer Divitçioğlu'nun dediği gibi) Türk Tarihini ve yazıldığı döneme göre "tabu"ları sorgulayan bu eser, kuşkusuz yeniden tartışılmaya aday. Sözü yine Küçükömer'e bırakalım:

"Bana göre düzenin yabancılaştırılması ile bugüne kadar gözlediğimiz batılılaşma özdeş görünmektedir."

"Türkiye kapitalist olmadan batılılaşamaz." □

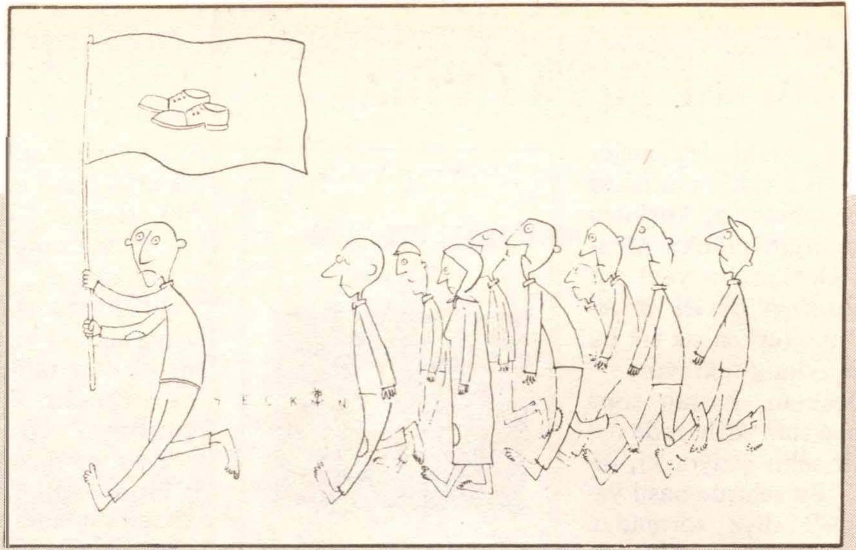
ELÇİN MACAR

Düzenin Yabancılaşması. (İ.Küçükömer, Alan Yay. 239 s.)

8. ULUSLARARASI KARTAL KÜLTÜR VE SANAT FESTİVALİ

"Amacımız sadece eğlence değil"

HASAN SEÇKİN'İN "BALDIRI ÇIPLAKLAR" SERGİSİNDEN.

Bu yıl sekizincisi gerçekleştirilen Uluslararası Kartal Kültür ve Sanat Festivali, 7 Ağustos akşamı sona eriyor. Festivalin, "insanların barış ve dostluk duygularını pekiştiren, salt bir eğlence konusu değil, kültür ve sanat ağırlığı taşıyan bir kurum olarak halka hizmet vermeye devam edeceğini" belirten Kartal Belediyesi ve Festival Komitesi Başkanı M. Ali Büklü, "amacımız insanlara bu duyguları verebilmek, farklı kültürde olanları bir potada birleştirebilmektir" diyor.

1 Ağustos'ta başlayan ve müzik konserleri, tiyatro oyunları, halk oyunları gösterileri, sinema gösterimleri, spor karşılaşmaları, imza günleri, paneller ve sergilerden oluşan festivalde, 6 Ağustos'ta AB Tiyatrosu *Mutluluklar Ülkesi* adlı çocuk oyununu Kartal Sahili'nde saat 19.00'da sahneleyecek. Aynı gün Yağlı Güreş karşılaşmaları, Judo-Karate karşılaşmalarının final bölümü ve Festival Güzellik Yarışması da programda yer alıyor.

Karikatürist Hasan Seçkin'in Fransız Devrimi'nin 200. yıldönümü dolayısıyla hazırladığı *Baldırı Çıplaklar* başlıklı karikatür sergisi de festival süresince açık. Seçkin, bu sergisinde yer alan karikatürlerini de bir kitapta topladı.

Festival, 7 Ağustos'ta sergilerin kapanmasıyla sona eriyor. □

SİNEMA

- YÖNETMENLİĞİNİ Luc Besson'un yaptığı *Derinlik Sarhoşluğu* (The Big Blue) adlı film 7 Ağustos'un başlayarak Kadıköy Moda sinemasında gösterime giriyor. Filmin başrol oyuncuları Rossana Arquette ve Jean Marc Barr.
- KADIKÖY Kültür ve Sanat Merkezi Pazartesinden başlayarak *Dokunulmazlar* filmini gösterime sunuyor.

YARIŞMA

- TAYAD Ankara Şubesi'nin düzenlediği *Şiirlerimiz Yaşamımızdır* konulu şiir yarışmasına katılmak isteyenler, yapıtlarını 15 Eylül'e kadar TAYAD Ankara Şubesi'ne (Strazburg Cad. Taşhan 38/17 Sıhhiye-Ankara) gönderebilirler.

KARİKATÜR

- BAKIRKÖY Yerel Haber gazetesinin düzenlediği kültür etkinlikleri dizisi, Melek Nurlu'nun *Çizgilerle Kadın* konulu karikatür

TİYATRO / SEMA ENGİN

Berlin Devlet Tiyatrosu'nda bir Türk

20 yıldır Berlin'de yaşayan Sema Engin ile sekiz yıl önce Devlet Tiyatroları'ndan ayrılarak Berlin'e yerleşen Barış Eren, Berlin Devlet Tiyatroları Schiller Theater kadrosuna girdiler.

Her iki sanatçının da daha önce yer aldıkları Tiyatrom topluluğu, 1984 yılının Çetin İpekkaya tarafından kurulmuş, Berlin Kültür Senatörlüğü'nden yardım alarak Almanya'nın birçok yerinde ve Avrupa ülkelerinde oyunlar sergilemiş, festivallere katılmıştı.

Tiyatrom'da, *Pir Sultan* piyesinde *Bal Hatun, Asiye Nasıl Kurtulur*'da *Asiye* gibi başroller oynayan Sema Engin, bu kez de Schiller Theater'da *Lekesiz Hamilelik* (Unbefleckte Rumpfaegnis) adlı oyunda başrolde. Berlin Tiyatroları Genel Sanat Yönetmeni Herbert Sasse'nin sahneye koyduğu oyunun yazarı Rolf Hochhuth. Oyunda embrio nakli ile hamilelik olayını ele alıyor.

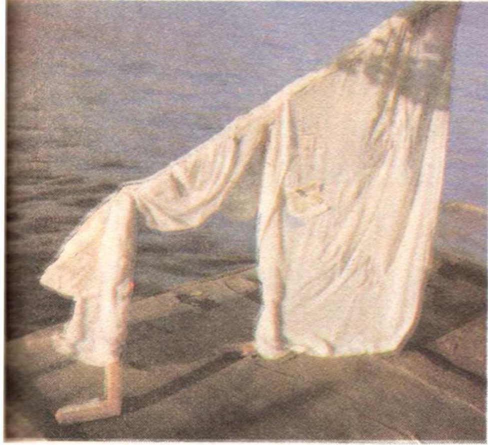
Hochhuth, yaptığı basın toplantısında çok tanınmış oyuncuların yer aldığı son piyesinde, Sema Ergin'in başrol oynamasından kıvanç duyduğunu belirtti: "Özellikle final sahnesindeki oyunu beni o kadar etkiledi ki, piyesimi onun oynadığı şekilde değiştirdim. Bundan böyle, dünyanın her yerinde bu biçimiyle oynanacak." Heribert Sasse de bir radyo konuşmasında, Türk sanatçılarının Avrupa'daki başarılarından söz

SEMA ENGİN.
Alman basını ve tiyatro eleştirmenlerinden övgüler alıyor.

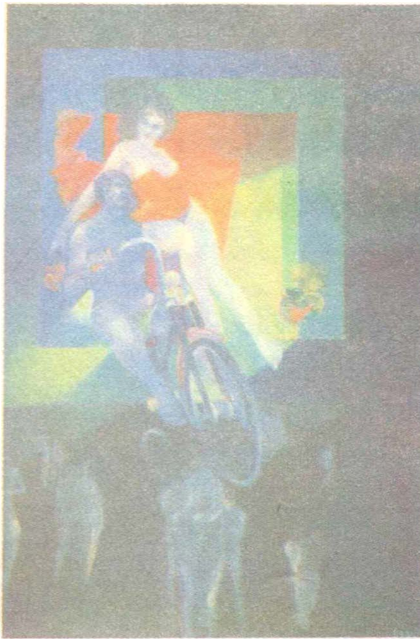
sergisiyle başladı. Sergi, 15 Ağustos'a kadar Bakırköy Kadın, Kültür ve Dayanışma Evi Salonu'nda.

SERGİ

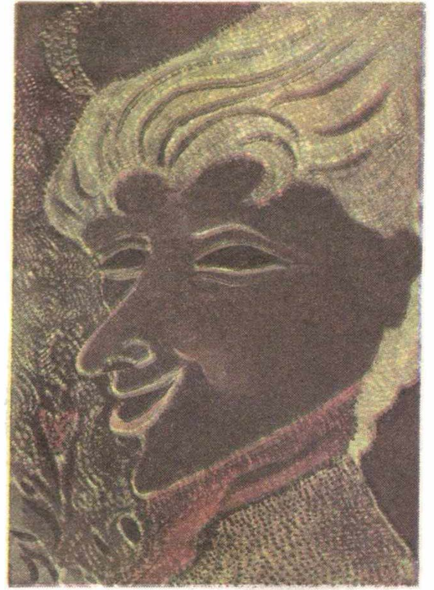

FÜSUN ONUR. ("Sabah Jimnastiği", karışık gereç, 1987, 140 x 20 x 45 cm.)

- DERİMOD Kültür Merkezi'nde 18 Eylül'de sona erecek olan karma sergide Mustafa Ata, Tomur Atagök, Şükrü Aysan, Bedri Baykam, Tülin Onat ve Yusuf Taktak'ın resim, Server Demirtaş, Bünyamin Özgültekin, Füsun Onur ve Seyhan Topuz'un heykel çalışmaları yer alıyor.
- ALİ Rıza Nasirkhani'nin *Resimli Ayna* başlıklı sergisi Ataköy Galleria'da.
- DEVLET Güzel Sanatlar Galerisi'ndeki *Hindistan Madhubani Halk Sanatı* sergisi 15 Ağustos'ta sona eriyor.
- ANKARA Doku Sanat Galerisi'nde 10 Ağustos'a kadar sürecek olan *Yeni Mevsime Doğru* başlıklı karma resim sergisinde, Nuri Abaç, Salih Acar, Bahattin Akay, Sabri Akça, Hasan Akın, İsmail Altınok, Esat Arpacı, Turgut Atalay, Mustafa Ayaz, Habib Aydoğdu, İbrahim Balaban, Tuncay Betil, Şeref Bigalı, Cemal Bingöl, Sadettin Çulan, Abidin Dino, Hikmet Duruer, Nimetullah Gerasim, Yalçın Gökçebağ, Lütfi Günay, Arslan Gündaş, Hamza İnanç, Nuri İyem, Arif Kaptan, Fevzi Karakoç, Kayıhan Keskinok, O.Zeki Oral, Söbütay Özer, Nail Peyza, Orhan Peker, Hasan Pekmezci, Bedri Rahmi, M.Esat Subaşı, Nihat Tandoğan, Yusuf Toprak, Hakkı Torunoğlu, Adnan Turani, İhsan Turhan, Mehmet Uzel, Mümtaz Yener, Hüseyin Yüce, Mehmet Yücetürk, Ramis Aydın, İbrahim Çiftçioğlu, Hamza İnanç, Remzi İren ve Kasım Koçak'ın yapıtları yer alıyor.

KAYIHAN KESKİNOK. ("Düş ve Gerçek", 60 x 80 cm.)

MUHSİN BİLYAP'IN BİR ÇALIŞMASI.

- MUHSİN Bilyap'ın Kuşadası Fanatic Cafe-Bar'daki resim sergisi 10 Eylül'de sona eriyor. Sanatçının sergisinde tuval üzerine yağlıboya 22 yapıtının yanısıra, toplam uzunluğu 8 metre olan iki duvara yaptığı resimlerde yer alıyor.

BURHAN UYGUR'UN YAPITI.

- AYVALIK Sanat Yuvası'nda yaz boyu sürecek olan karma resim, heykel ve batik sergisi, Orhan Peker, Burhan Uygur, Fahri Sümer, Kadir Ata, Muzaffer Akyol, Ekrem Kahraman, Umur Türker, Yusuf Katipoğlu, Sumru Artemiz, Mustafa Rüçhan, Cengiz Kabaklı, Fahri Sever, Özdemir Yemenicioğlu, Hasan Rastgeldi, Turan Enginoğlu, Tijen Şikar, Sayra İnce, Mehmet Boztaş ve Ali Çulha'nın yapıtlarından oluşuyor.

ederek, Sema Ergin'in daha birçok başrolü Alman sahnelerinde oynayabilecek düzeyde olduğunu, kendisiyle mutlaka başka bir piyeste çalışmak istediğini söyledi.

Eleştirmenlerden de övgüler alan Engin'e Alman basını da ilgi gösteriyor. *Stern* dergisi Engin'in kişiliğinde ikinci kuşak gençliğimizin Almanya'daki yaşamını sanatçıyla uzun bir röportaj yaparak yansıttı. Alman eleştirmen Friedrich Luft, *Berliner Morgenpost*'taki yazısında "Türk sanatçıların dışında, oyunda kimse bu kadar kesin çizgilerle ve etkileyici biçimde rolünü belirleyemiyor" diyor. Gabrielle Böhling, *Volksblatt*'ta sanatçılarımızla bir röportaj yaparak Sema Engin'in Berlin'deki siyasal ve sanatsal olaylara ilişkin görüşlerine yer verdi. *B.Z.* gazetesi, Hans Marquardt imzalı yazıda, Sema Engin'in oyundaki yorumuna birinci sayfada yer verirken, özel yaşamını da okurlarına tanıttı. Günther Grack, *Der Tagesspiegel* gazetesinde oyunun değiştirilmiş olan finalinden söz ederek, Engin'in finale ve oyuna yaptığı katkıları vurguladı.

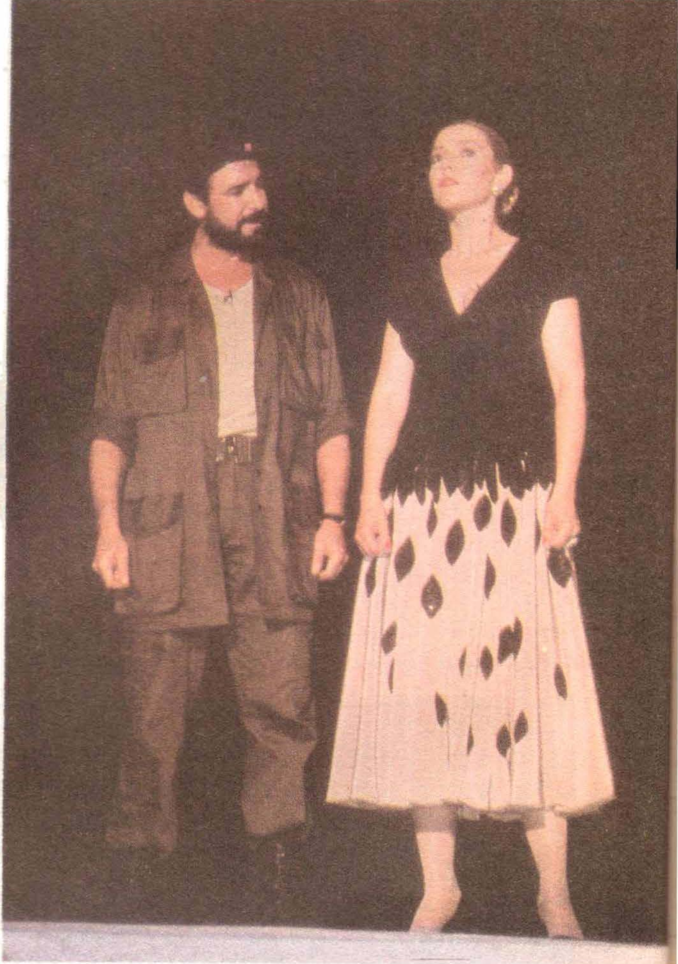
1989-90 sezonu sonuna kadar sahlenecek olan ve Berlin Schiller Theater'ın 1400 kişilik salonunda kapalı gişe oynayan gösterimlere Ağustos ayı boyunca ara veriliyor. Sema Engin, bu süre içinde Türkiye'ye gelerek Alman yapımı bir filmde rol alacak. □

Biz bu oyunu gördük

Sahnede beş general vardı, sallanan koltukta oturan. Hiç yabancı değil bize. Sahnedeki generaller daha rahat bir koltuğu "korumak ve kollamak" için, birbirlerini de kollayarak köşe kapmaca oynuyordu. Her oyun sonunda, bir kişi ayakta kalıp diskalifiye oluyordu. Ve sahnedeki general bire iniyordu. Zaten bizim oyunda da beş, bir kalmıştı...

Don't cry for me Argentina... Diyordu Eva. O dinlerken ağlanır. Eva'ya ağlanmaz.

Cihan Ünal, Che'yi de IV. Murat gibi yürütüp, kol sallamasa, Zuhal Olcay'ın da sesi zaman zaman tıkanıp kısılmasa...

O güzel, alımlı, "melek-şeytan karışımı" kadın, sol elinin ayasını, havaya kaldırdığı sağ kolunun dirsek hizasına, ama, şöyle iç tarafına vuruverdi. Zarif bir şaklama duyuldu, ışıklar söndü. Eva Peron "nah!" diyordu. Kime? "Bu işi beceremezsin, harcanırsın" diyen apoletli adama. Asıl anlamı ne bu 'ayıp hareket'in? Az önce hitap ettiği ve kendisini coşkuyla alkışlatmayı becerdiği "gömleksizlere", onların vaadlere kanıverme saflıklarına karşı bir zafer işareti olması tabii.

Böyle narin bir el ve koldan çıkmadığı için çok daha kaba bir şakırtı, bir zamanlar, bir eylül ayının iki günü arasında bizim de kulağımıza gelmişti. Birkaç kez sahnelenmişti bizde bu oyun ve sahnelenen, bir oyun değildi üstelik. Cheler de bu şaklamanın anlamını ramp ışıkları altında değil, atıldıkları karanlıklardan açıklamaya çabalamışlardı...

Generaller hep beş midir? Belki. Ama her beş, beşibiryerde değil. Milli birlik ve beraberlik ruhuyla ilgili bir şey bu. Sahnede beş general. Rahat, ama, sallanan koltuklardan kalkıyorlar, daha iyi bir koltuğu "koruma ve kollama" amacıyla köşe kapmacaya girişiliyor, her köşe kapmaca sonunda bir koltuk eksiliyordu. Yer kapamayan diskalifiye. Dört... üç... iki... diktatör! Zaten beş de bir olmadı mı? Koltuk için, oturanın bir önemi yok. O, tabiatı gereği sallanan bir koltuk. Bunun oturan için bir önemi var. Sallanan, devrilir... Tarih, tekerrürden mi ibaret midir?..

A-haa! Burjuvazi sahnede. Yılların gedikli oyuncusu. Ruganlar, astraganlar dans ediyor. Peron neyse de şu orospu karısını pek tutmadık... Alkışlarla sırmalılar, apoletliler... Üç aşağı, beş yukarı burjuvaziyle aynı nakaratı söylüyorlar. Ama, uygun adım dansları daha bir heybetli... Hani *Evita* ilk kez sahneleniyordu?

Che, ölüye karşı saygısız davranan bir çıkıntı Onları, Eva bile olsa, hayırla yad etmek gerektiğini bilmiyor. "Uyan ey halk, aç gözünü. Evita için ağlama! O senin düşmanındı." Don't cry for me Argen-

Fotoğraflar: HAKAN BAYHAN

"Evita" değerlendirmelerinde hangi noktaların ön plana çıkacağı, bakış açılarına göre değişkenlik gösterecek mutlaka.

tina... Diyordu zaten Eva da. Ne hoş bir parça ama. O dinlerken ağlanır. Eva'ya ağlanmaz. Che, "İşte yeni Arjantin bu" diye sahneyi dolduran gömleksizlerin pankartları, meşaleleri arasında, "halk zincirleri kıracaktır" şarkısına katılıp söylerken, orta yerde dikili duran Eva'nın sesini bastıramadı bir süre. O da söylüyordu, iyi mi... Hey gidi yalan, demagoji, iki yüzlülük enternasyonali hey.

1950'li yılların Arjantin'inde, yata kalka **"yıldızını parlatan"** Eva nam hırslı güzel şarkıcı kızın, "önlenmese de olur" yüzünden yükselişini ve düşüşünü konu alıyor Time Rice ve Andrew Lloyd Weber'in müzikali *Evita*. Üzerine konuşulanlar, üzerinde çalışılandan daha yoğun olan ve uzun süren *Evita* nihayet Açıkhava'ya çıktı. Amerikalı yönetmen Kenneth Urmstone, iki Che (Cihan Ünal, Neco) ile dört Evita'yı (Zuhal Olcay, Füsun Önal, Deniz Türkali, Arsen Gürzap) nasıl yönetecek, Gencay Gürün'ün çevirisi ne alemde, koreograf kaygılı mı gibi yığınla soru yanıtlandı böylece. Genel kanı "oldukça güzel"di. Aslında "fena sayılmaz"lık hak ediyordu kanımca. Beğeni dozunun yükselmesinde, "beceremezler" önyargısıyla "hadi gidip bir bakalım, şamata olur" diye taş sıralara yerleşilmesinin de payı olsa gerek. Hep kışa hazırlanılınca, sonbahar yaz gibi geldi belki de. Bunları değerlendirmek, bu işi bilenlere düşüyor. *Evita* değerlendirmelerinde hangi noktaların ön plana çıkacağı, bakış açılarına göre değişkenlik gösterecek mutlaka. Kimileri için, bir müzikal yalnızca koreografi, kostümler, dekorlar, orkestrasyon, prozodi vesaireden ibarettir. Kimileri, bunların yanı sarı "ne anlatıyor bu?" diye de sorar.

Zuhal Olcay'ın sesi zaman zaman tıkanıp kısılmasa, hele en önemli bölümlerden biri olan, "Aktris sizin kurallarınızı öğrenmiyor" şarkısı sırasında yaka mikrofonunun da azizliğiyle "yem yiyen balık" pandomimi sergilemese; Cihan Ünal, Che'yi de 4. Murat gibi yürütüp, kol sallamasa, sesi de arada bir çatallanmasa; bazı dansçılar, "düşer gibi yapma" figürü yaratmasa; sözler müzikal parçalarının ritmine uymadıkça kah aryamsı uzatma, kah Karadeniz kesmesi dinlenmese; Diego Rivera'nın Arjantin tarihi veren iki dev tablosunun kopyası, Açıkhava sahnesinde -nedense- lunaparkımsı durmasa filan daha iyi olurdu elbet.

Sonra, bir de şey var... Che Guevara'ya anlatıcılık rolünü üstlenmesi nedeniyle nüfuz edilememesinden gelen ve müzikalin konusu gereği projektörün Eva Peron üzerinde yoğunlaşmasından gelen bir terslik. Şöyle ki: "Yalanı yenebilmek bahtiyarlığı"na ve kimi vurguları yakalama şansına sahip olamayanlar, "doğrucu Davut, duygusuz Che" ile trajik sonuyla "yine de yazzık bee" hissi uyandıran Eva arasında bocalayabiliyor.

Bunlar bir kalem geçilebilir bence. 1989 Türkiyesi'nde, Che Guevara sahnededir. Şehir Tiyatroları sahnesinde. Bu önemli... Binbir demagojiye, süslü püslü çürümüşlüğe, "daha, daha" hırsına, sırmalara, apoletlere, silahlara, aldatıcı ve aldatılmışlara sırtını dayayarak ayakta duran diktatörlüklerin parlasa da kayan bir yıldız olduğu sergileniyor. Dünyanın neresinde olursa olsun. Bu önemli... Yaşamını devrime ve sosyalizme adamış, tepeden tırnağa haksızlıklara başkaldırı simgesi bir insan, o güzel Che Guevara haklıdır bu oyunda. Geleceği, gerçeği ve "gömleksizlerin" yeni dünyasını da meşaleyle birlikte elinde tutanın kim olduğu görülüyor. Bu önemli...

□

ASAF GÜVEN AKSEL

"Uyan ey halk, aç gözünü. Evita için ağlama! O senin düşmanındı."

KİMLERE HANGİ SPOR

Çelik Gülersoy ve ayaktopu!

"Toplumun başka hangi kesiminde gariban şanssızın bağırma ve ait olma hakkı vardır ki? Bu kadarcık saadeti biz şanslıların ona çok görmemesi gerek." Ne gibi bir kaynak ile tenis oynayacak, sualtı dalgıçlığı yapacak?"

Sıcak olduğu için televizyonun üzerine oturan kedi odadaki insanların hep kendisine baktığının farkına varınca "beni ne kadar çok seviyorlar, hep benimle ilgileniyorlar!" diye düşünürmüş. Halbuki televizyonu seyredenler de "Şu sersem kedi televizyonun üzerinden kalksa da filmimizi rahat rahat seyretsek!" derlermiş. Galiba aynı olayın konuma göre farklı düşüncelere yol açacağını anlatan güzel bir hikayecik bu.

Diğer bir güzel hikayecik de Rhode Island Connecticut 'da 40 milyon dolarlık lotonun çekilişini anlatan küçük gazete haberi. Elli yaşlarında, iki evlilikten boşanmış, yetişkin çocuk sahibi Sheila Philips, hiç evlenmeyi düşünmediği erkek arkadaşı George Brown ve onun iş ortağı George Mages, hafta sonu, balık avlamak için hazırlanırken, ayaküstü karar verip Pazar günü yapılacak piyango çekilişi için üç bilet almışlar ve piknik yoluna düzülmüşler. Elindeki üç bileti beraberlerindeki buz kutusuna koyup unutan Sheila buz kutusu içinde bulunan ve yolculuk esnasında patlayan pasta kreması tüpünün buz kutusunun içindeki her şeyi berbat ettiğini görmüş. Berbat olanlar arasında piyango biletleri de varmış. Öyle ki, üç biletten ikisi, üzerlerindeki rakamları bile okunamayacak hale gelmiş. Biletin biri bu küçük ve önemsiz gözüken kazadan sağ salim çıkmış. Onlar pazar günü balık avlarken piyangonun tarihinin en büyük mükafatı olan 40 milyon dolarlık ödülün Sheila ve arkadaşlarına çıktığını söylememize herhalde gerek yok. Esas merak edilmesi gereken biletlerden birine piyango çıktığına göre kazadan kurtulan biletin hangisi olduğu. Tahmin etmeniz gerekirdi. İki bilet tahrip olurken kurtulan üçüncü bilet Sheila ve arkadaşlarına (her üçüne de) önümüzdeki yirmi yıl boyunca yılda 664 biner dolar gelir sağlayacak olan kazanan bilet. Sheila ve arkadaşları mahalli gazeteye bir beyanat vererek fabrikadaki işlerinden ayrılacaklarını ve sanat, edebiyat ve müzik gibi hayata renk veren şeylerle uğraşacaklarını söyemişler. Galiba bu hikaye aslında hayatın özeti. Biz hayatı deterministik sanırız. Halbuki hayat tamamen tesadüflere, kazalara bağlı bir şey galiba. Bir şans oyunu! Şansı olan (bu hikayedekilerin şansı da herhalde sadece katmerli kelimesi ile açıklanabilir. Hem piyango çıkacak, hem de kazanan bilet kurtulacak, olur gibi değil) kazanıyor. Şansı olmayan? İşte o da Çelik Gülersoy'un Cumhuriyet gazetesinde 22 Temmuz günü konuk yazar sütununda çıkan "ayaktopu" yazısına konu olur.

Son söylemem gerekenleri önce söyleyerek başlasam beni affeder misiniz sayın okurlarım. Benim basit mantığımda hayatta insanların çoğu şanssızdır. Onlar günün büyük çoğunluğunu overlokçu, fabrika bandı işçisi, tarım emekçisi gibi, insanın tüm enerjisini tüketen, hayattan bıktıran şekillerde çalışma ortamlarında geçirirler ve bu dünyanın nimetlerinden pek faydalanamazlar. Daha şanslı olanlar ise, ta Hakkari'nin dağında doğsalar bile, İstanbul'a gelir, üniversiteler okur, sonra yüksek gelirli işler bulur, gazetelere yazı yazar, konserlere gider, tatil yapar, şarap içer, sohbet eder farklı bir hayat tarzı sürerler. Aradaki fark büyük ölçüde şanstır. Ahmet'in Robert Kolej'e gönderilmesi, onun kendi yaptığı veya kendi karar verdiği bir şey değildir. Babası, anası fedakarlık ederler, yol gösterirler. Sorbonne'da okuma fırsatı da bir şanstır. Aynen yukarıdaki

"Gariban, futbolu sever, çünkü en demokratik spor"

piyango hikayesi gibi. Ben yaptım, öğrendim, kazandım düşüncesi gerçekçi değildir pek.

Biraz şans sahibi olan, mürekkep yalamış insanımız da aslında pek demokratik değildir. Şöyle düşünür. Eğer sürüyü oluşturan şanssızlar benim gibi düşünüyor, benim izimde geliyorlarsa, bana oy veriyorlarsa onların görüş ve tercihlerine alkış tutarım. Ama eğer benden farklı düşünüyorlarsa onların sürü tercihleri beni ilgilendirmez, benim tercihlerim toplumun tercihlerini oluşturmalıdır. Plato'dan beri bulunan bir gelenektir bu. Filozofların hakim olduğu toplum görüşü diyelim buna.

Diğer taraftan da sürüyü oluşturanların da bir kusuru olduğuna inanırım. Onlar da çoğunluğun istediği olsun derken azınlığın haklarını hiç düşünmezler. "Çoğunluk kazan kaldırdı mı, kelleler uçar!" fikrine çok prim verirler. Bu şekilde sürü -entel şeklinde yaptığımız ayırım bir ölçüde (çok basitleştirdiğimiz ve genelleştirdiğimiz için özür dileyerek) sağ-sol ayırımında da geçerlidir. Çünkü şanslı enteller genelde solcu, sürü mensupları da sağcı konumda bulunurlar sık sık. Bu kanun değildir ama çok geçerlidir.

Bunların spor sayfası ve Çelik Gülersoy ile alakası ne?

Çelik Gülersoy bu toplumun şanslı insanlarından biridir. Her ne kadar restorasyon konusunda yaptığı bence çok güzel çalışmaların tarzını eleştirenler, Çamlıca'ya oturttuğu metal kubbeciklerin Türk geleneğini temsil etmediğini, evleri boyadığı renklerin eski usule uygun olmadığını söyleyenler varsa da İstanbulluların ve Türk toplumunun Çelik Gülersoy'a teşekkür borcu olduğu kesin bir şekilde söylenebilir. Restorasyon çalışmaları kadar yazıları, kitapları, derlemeleri de ilgi görür Çelik Bey'in, saygı ile bahsedilir kendisinden. Ancak geçen haftalarda yazdığı "ayaktopu" yazısı yazıktır ki, sadece şanslıların, şanssızları sopalaması şeklinde özetlenebilir bizce.

Ne diyor Çelik Bey yazısında? Milli geliri yüksek ülkelerde boş zaman tenis, yüzme, atletizm, dağcılık ile geçer, insanlar pazar günü yürüyüş yapar, kitap okur, konferans dinler, konsere, sinemaya gider, piknik yapar. Düşük gelirli borç içindeki ülkelerde ise, enflasyonun gırtlağındaki ülkelerde ise, gelir dağılımı bozukluğunun sürmesi, statükonun devam etmesi için birileri toplumu yüzeysel şeylerle meşgul etmeye çalışır. Boğa güreşi, uyutucu müzik, televizyon, futbol, boyalı basında çıplaklık, gazetelerde sporcuların gelirleri, topun ve onun yarattığı süprüntünün peşine düşmüş insanlar ortalığı doldurur. İşte İstanbul'da'da onbinlerce genç bütün hafta enerjilerini futbol ve ilgili konular için harcarlar. Bu enerji Çelik Beye göre topluma yararlı bir şeye harcanabilirdi. Veya bu insanların kendilerine daha yararlı bir şeye harcanabilirdi. Tabii Çelik Beye göre!

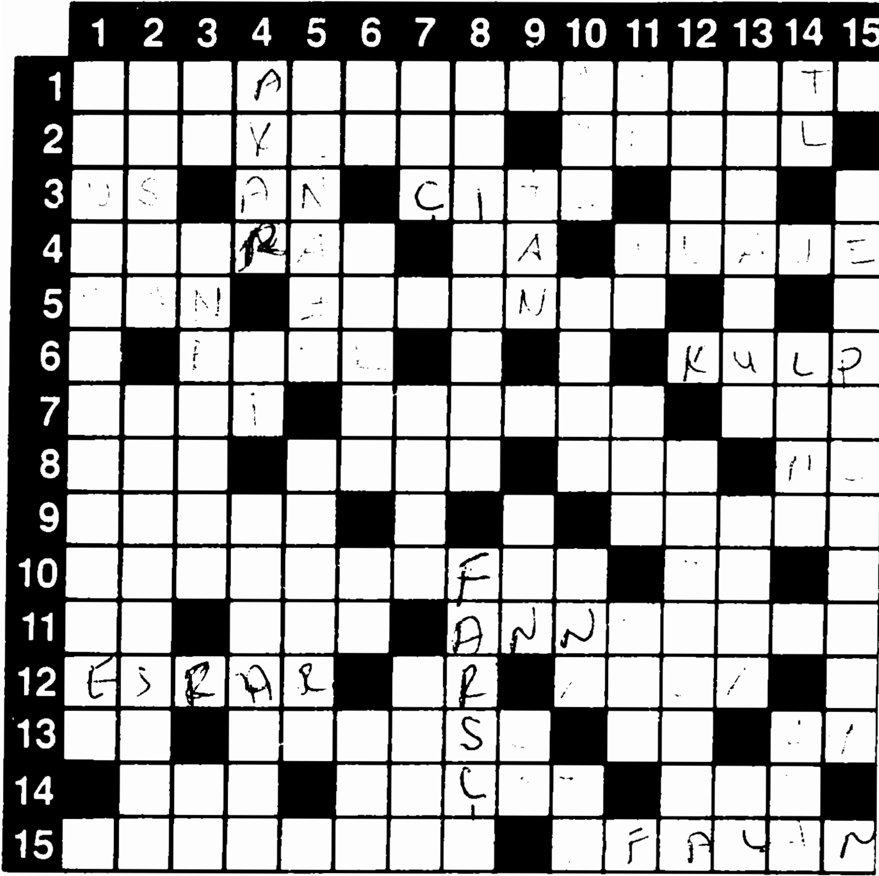
ÇELİK GÜLERSOY
"Milli geliri yüksek ülkelerde..."

Burada biraz durmamız gerekiyor. Sayın Çelik Gülersoy'un gözlemi tabii ki yanlış. Futbol Güney Amerika'nın fakir ülkelerinde olduğu kadar, Batı'nın zenginler kulübünde de tutkun ve çılgınlık kaynağıdır. Hollanda, Fransa, İngiltere, Almanya herhalde züğürtler kulübü üyesi değil. ABD'de 250 milyon nüfusun yarıdan fazlası Amerikan futbolu finalini seyreder, izler, futbol ve maç tüm aile için bir hayat tarzıdır. Onun için birileri futbolu milleti uyutmak için kullanıyorsa bile bu hem zengin ülkelerde, hem de fakirlerde gözlemlenmektedir. İkincisi sayın Çelik Gülersoy, neye kızdığınızı pek anlayamıyorum. Eğer Başbakanın futbolu kullanmasından şikayetçi iseniz şöyle karşı da çıkabilirim. Başbakan dini de politika için kullanıyor. Ama bu dinden vazgeçmemizi gerektirir mi, yoksa Başbakan'dan mı vazgeçmeliyiz? Aynı şekilde Başbakanın futbolu kullanmaya kalkması futboldan vazgeçmemizi mi gerektirir, yoksa Başbakan'dan mı? Yok eğer stadlarımızın şehrin görüntüsünü bozan, iğrenç, parkı, ulaşımı düşünülmemiş konum ve beton yığını görüntüsünden şikayetçi iseniz, bu futbolun ve futbolseverlerin günahı değil. Şehri planlayan, stadı yerleştiren şanslıların sorunu. Ben de çiş derelerine basarak beton yığınlarına tıkılmaktan hoşlanmıyorum. Ama bu kimin günahı? Ama eğer şikayetiniz halkın futbolu sevmesi ve yaşamasından ise, burada şanslıların şanslı olmayanları hor görmesi var demektir. İnsanlar bugün tümüyle yabancılaşmış vaziyettedirler. Sabah sekiz, akşam sekiz çalışan kimse bir otomattır. Hiçbir şeyin parçası da değildir. Şehirleşme aile, mahalle, köy gibi birimleri birer birer yıkar geçerken, gariban bir şeyin parçası olmak arzusunu futbol peşinde, o iğrenç stadta, o boyalı gazete sayfasında tatmin edebilmektedir. Toplumun başka hangi kesiminde gariban şanssızın bağırma ve ait olma hakkı vardır ki? Bu kadarcık saadeti biz şanslıların ona çok görmememiz gerek. Gariban futbolu sever, çünkü en demokratik spor, (kısa da oynar, uzun da) en ucuz spor, en az sakatlık getiren spor budur. Ona yanaşabilir ancak. Ne gibi bir kaynak ile tenis oynayacak, sualtı dalgıçlığı yapacak garip ki. Bir de insanların birinin kurduğu tezi var. Ama bunu ispat edebilir misiniz? Garibanlara sorsanız "Beni kandırıyorlar" mı diyecekler, yoksa "Yok ağabey, vallahi ben çok seviyorum, tercih ediyorum!" mu derler? Teziniz hem yukarıdan bakma dolu, hem yanlış gözlemlere dayanıyor, hem de ispatı mümkün değil. Bırakın insanlar evvelki yıllardaki gibi otobüs kurşunlayan çetelere ait olacaklarına tribüne ait olsunlar. Eğer gerçekten demokratik inançlarımız varsa, futbolu onlara çok görmememiz gerek. Bırakın enerjilerini kendi istedikleri yönde harcasınlar, bizim istediğimiz yönde değil. Alt tarafı mastürbasyon için harcanan enerji de topluma baraj yapmak veya kişi için daha yararlı işlere harcanabilirdi. Ama bırakalım da birey bu tercihi kendisi yapsın. İsterse mastürbasyon, isterse piknik yapabilmeli insan! Niye doğru ve iyiyi hep biz biliyoruz ki? □

DENİZ GÖKÇE

BULMACA

LEVENT ULUÇER

SOLDAN SAĞA: **1)** (1853-1932) 18 yaşında 1.Enternasyonal'e giren, birçok Avrupa ve Güney Amerika devrimci grupların örgütlenmesine öncülük eden, Kropotkin'den farklı olarak, anarşist siyasal hedeflerin gerçekleştirilebilmesi için devrimcilerin ve işçilerin örgütlenmesine büyük önem veren, ABD'de konferans verip anarşist bir gazetenin yayın yönetmenliğini üstlenen, "eşlem yoluyla propaganda" öğretisinin önde gelen savunucularından olan İtalyan anarşist ve siyasal devrimci. **2)** Çevrel./Müfret, ferdi. **3)** Akıl./Tarla sınırı,/İnce uzun tahta çubuk./Tir. **4)** Afrika zencilerinin direkler üzerine çalıçırpı örterek yaptıkları çardak gibi barınak./Güney Afrika Cumhuriyeti'nin plaka işareti./Ek. **5)** Nazım Hikmet'in soyadı./Bir cins doğan. **6)** Dağ yamaçlarının alt kısmı./Kapların tutulacak yeri. **7)** Argoda altın lira./Birleşmiş Milletlere bağlı bir örgüt./Bolivya ve Brezilya'da yaşayan bir kuş türü. **8)** İstatistikte en yüksek frekansı gösteren unsurun değeri./Çin ve Moğol hükümdarlarına verilen ad./Varlığı olmayan./Mililitrenin sembolü. **9)** Tirsi balığı. / Batı edebiyatında bir şiir türü. **10)** Taşbaskı./Yüz. **11)** Uzunçaların kısaltılmışı./Tin./Nine. **12)** Kenevirden elde edilen uyuşturucu madde./Sanat./Bir kişinin kendinden daha büyük kızkardeşine verilen ad. **13)** Uluslararası Af Örgütü'nün simgesi./Tapu dairesinde mülkünü başkasına sattığını veya ipotek ettiğini söyleme./Sümerlerde tanrı Enki de denilen su tanrısı./Dünyamızın uydusu. **14)** Sayfa çevresine çekilen çizgi./Orta./Başı, kanat ve kuyruğu ayrı renkte olan bir cins güvercin. **15)** Oldubitti./İri kucak çocuğu.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: **1.** (1903-1982) halk Rhodyumun temsilciliğini yapan *Sessizlik Körfezi, Kartallar, Tüm Yeşillik Ölecek* eserlerinden birkaçı olan, gezi ve deneme kitapları da bulunan, psikolojk romanlarıyla eleştirmenlerin övgüsünü toplamış Arjantinli romancı, öykü ve deneme yazarı. **2)** Bir saç levhanın paslarını kazımakta kullanılan el aleti./Gerçeğin kişisel benlikten ibaret bulunduğunu, insanın kendinden başka gördüğü her şeyin, düşte görülenler gibi, gerçek varlıklar olmadığını ileri süren felsefe, tekbencilik. **3)** Endonezya'nın plaka işareti./Fıkra./Nağme, türkü. **4)** Gelir getiren mülk./Boru sesi./Yaklaşık 1 milyon 250 bin kişi tarafından konuşulan Gucerat lehçesi. **5)** Tabuta konmuş ve gömülmeye hazırlanmış insan ölüsü./Şinto dininin bazı törenlerinde oynanan Japon dansı. **6)** Cezayir Messali Hac Partisi içinde en kısa sürede silaha sarılmayı amaçlayan Özel Örgüt'un simgesi./Mozambik'te kıyı ile Nyassa gölü arasında yaşayan zenci halk./rhodyumun simgesi./Kilovoltamperin simgesi. **7)** Keskin olmayan düz ve keskin kılıç./Dişi deve./Pirinçten elde edilen bir içki. **8)** Kökboyası./İran dili. **9)** Güneş doğmadan önceki alaca karanlık./Göz./Eski Mısır'da güneş tanrısı. **10** Cet./İspanyolların sevinç ünlemi./Maksim Gorki'nin bir romanı./Uzaklık ifade eder. **11** Bir cetvel türü./Duman lekesi./Fiyat konusunda anlaşmaya varılmış olan malın, alıcı tarafından, gösterilen gemiye yüklemesine kadar yapılacak masrafları, satıcının ödemesine dayanan alışveriş usulü./Oyunda cezalı çocuk. **12)** Edebiyat ve sanatta görüş, duyuş ve anlayış bakımından anlayış gösterme./El alıştırma için tekrar tekrar yazılan yazı. **13)** Keşif gezilerinde kullanılan süratli büyük muhrip./İtalya'da çıkan beyaz mermer./Hile. **14)** Paramızı simgeleyen harfler./Tibetler ve Moğollarda Buda rahibi./Köy zengini. **15)** (1882-1966) Fransa'da resim öğrenimini tamamlayan, 1937'de İstanbul'a gelen ve DGSA resim bölümü başkanlığına getirilen B.R.Eyüboğlu, Z.F. İzer, C.Tollu, N.Berk, S.Berkel gibi genç kuşak ressamları Akademi kadrosuna öğretmen olarak alan, Türkiye'de yürüttüğü eğitim çalışmalarıyla tanınan Fransız ressam ve oymabaskı sanatçısı.

GEÇEN HAFTANIN ÇÖZÜMÜ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	S	E	A	N	M	A	C	B	R	İ	D	E		E	K
2	E	L	T	İ		S	A	I		N	A	R	E	K	E
3	R	A	L	A	N	T	İ		B	İ	S	Ü	T	Ü	N
4	G		A	G	A		Z	A	R		İ	D		L	İ
5	İ	P	S	A	L	A		K	A	N	T	İ	N		Z
6	O	R		R		L	A	İ	K		A		İ	L	E
7	L	A	H	A	N	A		D		A	N	O	D	İ	K
8	E	G	E		E	K	S	E	R	İ		R	A	B	
9	O	M		A	T	A	R		A		A	D		R	A
10	N	A	L	Ç	A		İ	M	D	A	D	İ	Y	E	
11	E	C	E	L		O	L	A	Y		A	N	A		A
12		I	R	I	P		A	Y	E	T		A		E	R
13	A	L		K	U	R	N	A		A	K	L	A	M	A
14	K	I	L		A	L	K		A	L	İ		Y	A	K
15	A	K	R	A	N		A	G	R	İ	M	O	N	Y	A

6 Ağustos Pazar

10.00 Sirk
10.55 Çizgi Film *(Hayalet Avcıları)*
11.20 Pazar Sineması *(Dünyanın En Büyük Atleti)*
13.00 Haberler
13.10 Pazar Konseri *(Beethoven-Pastoral Senfoni)*
14.10 Açık Oturum *(Gençlik)*
15.00 Dizi *(Şövalye Pardaillan-12)*
15.55 Türk Halk Müziği
16.15 TV'de Sinema *(Tehlikeli Yıldız)*
17.45 Sizin Seçtikleriniz
18.15 At Yarışı *(Cumhurbaşkanlığı Kupası)*
18.35 Belgesel *(Ormanlarımız, Ormancılığımız-4)*
19.05 Taş Plaktan Bugüne *(Hamiyet Yüceses)*
20.00 Haberler ve Hava Durumu
20.45 Pazar Şenliği
21.40 TV'de Gelecek Hafta
22.00 Dizi *(Şantaj-4)*
22.45 Spor Dünyası
00.15 Günün Sonu

16.00 Son 7 Gün Dünya
16.30 Pazar 89
18.10 Dizi *(Matlock)*
19.00 Akşam Bülteni
19.30 Tatil Diye Diye
20.00 Saz Eserleri
20.15 TV'de Sinema *(Charly'nin Tuzağı)*
21.55 Video Mix
22.30 Gece Bülteni ve İngilizce Haberler
23.10 Dizi *(Gözler-17)*

7 Ağustos Pazartesi

07.30 Gün Başlıyor
09.30 Çizgi Film *(Ayı Yogi)*
09.50 Yarının Dünyası
10.00 Arkası Yarın *(Küçük Hanım)*
10.35 Yaz Okulu
14.00 Haberler
14.15 Öğleden Sonra
15.00 TV'de Türk Sineması *(İnsanlar Yaşadıkça)*
16.30 Çocuklar İçin
18.00 Haberler
18.10 Gençlik ve Yaşama Sanatı
18.40 Akşama Doğru
19.20 Tarihten Sayfalar
19.23 Yerli Komedi *(Kim Bunlar)*
20.00 Haberler ve Hava Durumu
20.45 Yerli Drama *(Çatallı Köy-Son)*
21.40 Stüdyo A *(Kıbrıs Belgeseli-5)*
22.35 Minik Konser
22.50 Dizi *(Gökkuşağı Peşinde-6)*
23.40 Müzikli Geceler *(Aydın Tansel)*
00.05 Günün Sonu

18.00 Dizi *(Zenginler de Ağlar-26)*
18.45 Sanat Tarihi Belgeseli *(Ortadoğu Sanatı)*
19.00 Akşam Bülteni
19.30 Kültür Penceresi *(Halil Vehbi Eralp)*
20.00 Türk Halk Müziği
20.15 İyi Haftalar
21.00 İzmir'den Antalya'ya *(Antalya)*
22.00 Dizi *(Sevimli Yumurcaklar)*
22.30 Gece Bülteni ve İngilizce Haberler
23.10 Opera *(B.Britten / Albert Herring-1)*

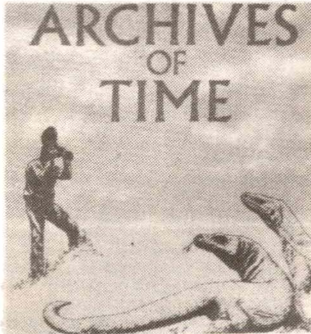
8 Ağustos Salı

07.30 Gün Başlıyor
09.30 Çizgi Film *(Jeannot'un Düşleri)*
10.00 Arkası Yarın *(Küçük Hanım)*
10.35 Yaz Okulu
14.00 Haberler
14.15 Öğleden Sonra
15.15 Dizi *(Küçük Büyük Bütün Canlılar-6)*
16.05 Çocuklar İçin
17.35 Hicaz Faslı
18.00 Haberler
18.10 Gençlik Belgeseli
18.40 Akşama Doğru
19.20 Tarihten Sayfalar
19.23 Dizi *(Büyümenin Bedeli)*
20.00 Haberler ve Hava Durumu
20.45 Eğlence *(Karadenizdeyiz)*
21.40 Eğrisiyle Doğrusuyla
22.15 TV'de Sinema *(Güneş Yanığı)*
23.45 Günün Sonu

18.00 Dizi *(Zenginler de Ağlar-27)*
18.45 Sanat Tarihi Belgeseli *(Sümer Sanatı)*
19.00 Akşam Bülteni
19.30 Belgesel *(Derinliğin Sırrı-6)*
20.00 Türk Sanat Müziği
20.15 CNN Dünya Raporu
20.45 Dizi *(Poirot Araştırıyor)*
21.35 Yaz Boyunca
22.10 Belgesel *(Sanayi-i Nefise'den Güzel Sanatlar'a-6)*
22.30 Gece Bülteni ve İngilizce Haberler
23.10 Salıdan Salıya

23.40 Belgesel *(Zamanın Arşivinden-18)*

9 Ağustos Çarşamba

07.30 Gün Başlıyor
09.30 Çizgi Film *(Süpermen)*
10.00 Arkası Yarın *(Küçük Hanım)*
10.35 Yaz Okulu
14.00 Haberler
14.15 Öğleden Sonra
15.00 TV'de Türk Sineması *(Kiralık Ev)*
16.30 Çocuklar İçin
18.00 Haberler
18.10 Genç Yüzler, Genç Sanatçılar
18.40 Akşama Doğru
19.20 Tarihten Sayfalar
19.23 Dizi *(Cosby Ailesi)*
20.00 Haberler ve Hava Durumu
20.45 Yerli Drama *(Kanun Savaşçıları-4)*
21.30 Monte Carlo Show
22.20 Oturum *(Kentlilik Bilinci)*
23.10 Dizi *(Büyük Sıçrayış-6)*
23.55 Günün Sonu

18.00 Dizi *(Zenginler de Ağlar-28)*
18.45 Sanat Tarihi Belgeseli *(Asur Sanatı)*

19.00 Akşam Bülteni
19.30 Yerli Belgesel *(Cumhuriyet Döneminde Türkiye'de Bale-1)*
20.00 Helezon
20.15 Tatil Rehberi *(Karadeniz)*
20.45 Yaşamak Var Şarkılarda
21.15 Bir Gece Sohbeti *(İdil Biret)*
21.35 Dizi *(Yesenia-6)*
22.30 Gece Bülteni ve İngilizce Haberler
23.10 Festivallerden

10 Ağustos Perşembe

07.30 Gün Başlıyor
09.30 Çizgi Film *(Kayıp Dünyalar)*
10.00 Arkası Yarın *(Küçük Hanım)*
10.35 Yaz Okulu
14.00 Haberler
14.15 Öğleden Sonra
15.15 Dizi *(Define Adasına Dönüş-6)*
16.05 Çocuklar İçin
17.45 Türk Sanat Müziği
18.00 Haberler
18.10 Dizi *(Beklenmedik Ziyaretçi-5)*
18.40 Akşama Doğru
19.20 Tarihten Sayfalar
19.23 İnanç Dünyası
20.00 Haberler ve Hava Durumu
20.45 TV'de Sinema *(Pimpernal Smith)*
22.45 Müzik *(Unutulmayanlar)*
23.35 Belgesel *(Hollywood'un Öyküsü-4)*
00.20 Günün Sonu

18.00 Dizi *(Zenginler de Ağlar-29)*
18.45 Sanat Tarihi Belgeseli *(Pers Sanatı)*
19.00 Akşam Bülteni
19.30 Dizi *(Münster Ailesi-6)*
20.00 Türk Halk Müziği
20.15 Gençler Üretiyor
20.55 Belgesel *(Gümrükçüler-5)*
21.50 Caz Dünyasından *(Montreux Caz Festivali)*
22.30 Gece Bülteni ve İngilizce Haberler
23.10 Toplu Gösteriler *(Şehir Işıkları)*

11 Ağustos Cuma

07.30 Gün Başlıyor
09.30 Çizgi Film *(Ann ve Andy)*
10.00 Arkası Yarın *(Küçük Hanım)*
10.35 Yaz Okulu
14.00 Haberler
14.15 Öğleden Sonra
15.15 Dizi *(Kanunsuzlar-5)*
16.05 Çocuklar İçin
17.45 Türk Halk Müziği
18.00 Haberler
18.10 Üniversiteler Yarışıyor *(Cumhuriyet-İstanbul)*
18.40 Akşama Doğru
19.20 Tarihten Sayfalar
19.23 Dizi *(Mutluluk Üçgeni-6)*
20.00 Haberler ve Hava Durumu
20.45 Dizi *(Spenser Emrinizde-4)*
21.40 Güfteden Besteye
22.35 Şiirle... *(Anne-Çocuk)*
22.50 Yerli Drama *(Eski Toprak-2)*
23.30 Günün Sonu
23.45 Gece Sineması *(Ölümün Tatlı Kokusu)*

18.00 Dizi *(Zenginler de Ağlar-30)*
18.45 Sanat Tarihi Belgeseli
19.00 Akşam Bülteni
19.30 İslam ve Toplum
20.00 Türk Sanat Müziği
20.15 Dizi *(Emret Başbakanım)*
20.45 Armoni *(Chick Corea)*
21.35 Program
22.30 Gece Bülteni ve İngilizce Haberler
23.10 Dizi *(Güzel ve Çirkin-19)*

12 Ağustos Cumartesi

10.00 Cumartesiden Cumartesiye
11.10 Çizgi Film *(Hızlı Yarışçı)*
12.30 Pop Vizyon
13.00 Haberler
13.10 Dizi *(Beyaz Gölge)*
13.55 Yarım Elma *(Leman Sam)*
14.30 TV'de Sinema *(Mutluluğa Doğru)*
16.00 Belgesel *(Üretimde ve Tüketimde Kayıplar-2)*
16.30 Dizi *(Shingen-6)*
17.25 Belgesel *(Dünyadaki Mucizeler-5)*
18.10 Süper Turistler
18.45 Silahlı Kuvvetler
19.00 Yerli Dizi *(077 Hızır Servis-5)*
20.00 Haberler ve Hava Durumu
20.45 Dizi *(Mavi Ay)*
21.40 Kabare *(Başlar mısın, Başlayalım mı)*
22.35 TV'de Türk Sineması *(Oğlum Oğlum)*
00.05 Günün Sonu
00.20 Dizi *(Ziyaretçiler-6)*

16.00 Son 7 Gün Türkiye
16.30 Belgesel *(Hayvanların Yabani Yaşamı-16)*
16.55 Sanat Tarihi Belgeseli
17.10 Dizi *(Düşman Aileler-14)*
18.00 Cumartesi Spor
18.30 Belgesel *(Güneş Sistemine Seyahat)*
19.00 Akşam Bülteni
19.30 Belgesel *(Zamanı Durduranlar ve Diğerleri)*
20.00 Türk Hafif Müziği Klipleri
20.15 Dizi *(Hayatın Gerçekleri-6)*
20.45 Yazdan Yaza
21.35 Gün ve Ekonomi
22.05 Dizi *(Ayrılmaz İkili)*
22.30 Gece Bülteni ve İngilizce Haberler
23.10 Dünya Eğleniyor

Bir süper-atlet masalı

DÜNYANIN EN BÜYÜK ATLETİ (WORLD'S GREATEST ATHLETE), **Yönetmen:** Robert Scheerer, **Senaryo:** Gerald Gardiner, Dee Caruso, **Görüntü:** Frank Phillips, **Müzik:** Marvin Hamlisch, **Oyuncular:** John Amos, Jan-Michael Vincent, Tim Conway, Roscoe Lee Browne, Dayle Haddon, Howard Cosell. 1973 ABD yapımı, 93 dak.

Şanssız bir antrenör, yükselmek için, güçlü bir sporcu bulmak zorundadır, ama ne yazık ki, karşısına böyle biri çıkmaz hiç... Antrenörümüz tatil için Afrika'ya gider ve bir safariye katılır. Ve "yerde" aradığını "gökte" bulur: Vahşi doğanın göbeğinde yaşayan bir süper-atlet. Bu genç adamı alır ve eğitmeye başlar. Katıldığı yarışmalarda şaşırtıcı dereceler almaya başlar atletimiz...

Pazar sabahlarının değişmez şirketi Walt Disney'in müthiş özel efektlerle süslenmiş, eğlenceli olabilecek bir prodüksiyonu yine. Yer yer maskaralığa da varıyor güldürme çabaları ve film hileleri; ama evin ufaklıkları için ideal!

Jan-Michael Vincent, 1970'lerde adını duyurmaya başlayan, ilginç (ve yakışıklı) fiziği sayesinde ilgi çekmiş, 1944 doğumlu bir Amerikalı oyuncu. Filmleri arasında *Bite The Bullet* (Kurşunu Isır), *Damnation Alley* (Son Destan) ve *Defiance* (Meydan Okuma) gibileri var.

(6 Ağustos Pazar, TV 1)

Pearl White'ın yaşamı

TEHLİKELİ YILDIZ (THE PERİLS OF PAULİNE), **Yönetmen:** George Marshall, **Senaryo:** P.J.Wolfson, **Görüntü:** Ray Rennahan, **Müzik Yönetmeni:** Robert Emmett Dolan, **Oyuncular:** Betty Hutton, John Lund, Billy de Wolfe, William Demarest, Constance Collier, Frank Faylen... 1947 ABD yapımı, 96 dak.

Pearl, bir dikiş atölyesinde çalışmaktadır. Bir gün, yaşlı bir tiyatro sanatçısı olan Julia ile tanışır ve yaşamının akışı değişir. Önce tiyatro, sonra da sinema dünyasına girer ve ünlü bir yıldız olur...

Sessiz film dönemi "seri film"lerinin yıldızı Pearl White'ın öyküsü. İlk kez 6 yaşındayken sahneye çıkan White, 1910'larda *Pauline'in Serüvenleri, Elaine'in Keşifleri* gibi "devam filmleri"nde oynamış ve "seriler kraliçesi" olarak ün yapmıştı. 1921'de sinemayı bırakan White, 1938'de ölmüştü.

Bu film, White'ın bi-

GEORGE MARSHALL. Sessiz filmlerde oyunculukla başladı, 400'e yakın filme imzasını attı.

yografisi olma savında, ama bu konuda pek başarılı olamıyor. Geriye kalan; eski Hollywood günlerini anlatan, coşkulu, eğlenceli bir müzikal komedi... Enerjik danslarıyla Betty Hutton, güzel şarkılarıyla Frank Loesser, renkli atmosfer ve emektar sessiz film oyuncuları... Ta ki, aptalca finaline gelene kadar! Filmin üzerine, aşırı duygusallığın gölgesi düşüyor...

Filmdeki, Loesser bestesi *I Wish I Didn't Love You So* (Keşke Bu Kadar Sevmesem Seni, gibi bir şey), en iyi film şarkısı Oscar'ına aday olmuştu.

1891 doğumlu George Marshall, 1912'de figüran olarak girip, sonraları yardımcı oyunculuğa yükseldiği sinemada, 1930'lardan başlayarak, 400'e yakın film çeken bir yönetmen oldu yaşamı boyunca ve 1975'te öldü.

1921 doğumlu Betty Hutton da, birçok müzikal komediyle birlikte anılan, 1940-50'lerin sarışın sahne ve sinema yıldızıydı... 1913 doğumlu John Lund ise, Broadway'den geçtiği sinemada yardımcı oyunculuk, çok ender olarak da (önemsiz filmlerde) jönlük yapmıştı.

(6 Ağustos Pazar, TV 1)

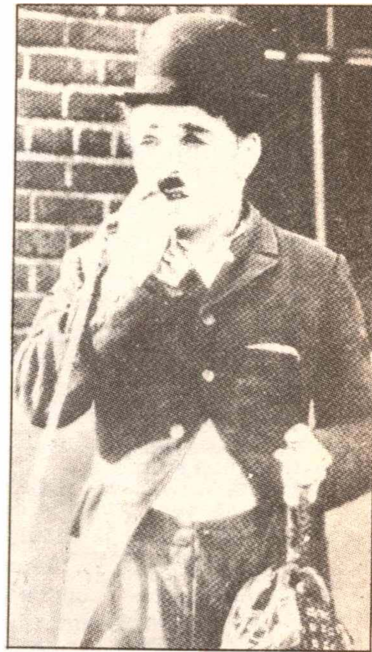
Chaplin'in başyapıtı

ŞEHİR IŞIKLARI (CITY LIGHTS), **Yönetmen:** Charles Chaplin, **Senaryo:** C.C., **Görüntü:** Rollie Totheroh, Gordon Pollock, Mark Marlott, **Müzik:** C.C., **Oyuncular:** Charles Chaplin, Virginia Cherrill, Harry Myers, 1931 ABD yapımı, 87 dak. (Siyah-Beyaz/sessiz)

Bir serserinin, ayyaş bir milyonerle dostluğu ve kör bir kıza olan aşkı... Bu ilişkiler ve şehir yaşamı...

Kimilerince Chaplin'in başyapıtı bu film. Ustalık döneminin, en başarılı ürünlerinden. Duygusal bir komedi ya da komik bir dram. Ne olursa olsun, bütün zamanların en iyilerinden biri!

Ünlü Fransız yönetmen Eric Rohmer'e göre, *Şehir Işıkları*, Chaplin'in "dilediği anda kahkahaları kesmeyi" başardığının, tipik bir örneği. Çünkü Chaplin, "kahkahalarımızı yönlendirmeyi bilir" ve işte bu yüzden de, "bizleri gözyaşlarına boğduğunda" ona kızmaya hakkımız yoktur. "Hele bunu

ŞARLO ÜNLÜ FİLMİNDE.

iyi yapıyor, ustalıkla geliştiriyor ve olanakları böylesine yerinde kullanabiliyorsa"! Ünlü kuramcı Andre Bazin'e göre ise, *Şehir Işıkları*'ndan itibaren, Şarlo tipi, "Chaplin'in kozası" haline gelmeye başlamıştır ve bu filmin aldığı övgülerin aslı, "yönetmenin zekâsından çıkan entrikanın, yani filmdeki düğümün duygusal gücü ve psikolojik derinliğidir."

(10 Ağustos Perş., TV 2)

OĞLUM OĞLUM. Filmin konusunu TRT bülteninden aktarıyoruz: "Komiser Fatma (F.Girik) rakipleri tarafından öldürülmek istenen işadamı Ekrem'i (E.Bora) ölümden kurtarır. Daha sonra Ekrem'le Fatma bir haftalık bir tatile çıkarlar. Birlikte geçirdikleri bu tatil dönüşü de aniden evlenirler. Bu evliliklerinden oğulları olur. Artık Fatma ile Ekrem çok mutludurlar. Ancak Ekrem beyin rakipleri peşlerini bırakmaz ve Ekrem beyin çiftliği yüzünden çıkan bir tartışma sonucunda da Ekrem beyi öldürürler. Kocasının ölümü üzerine bütün işlerin

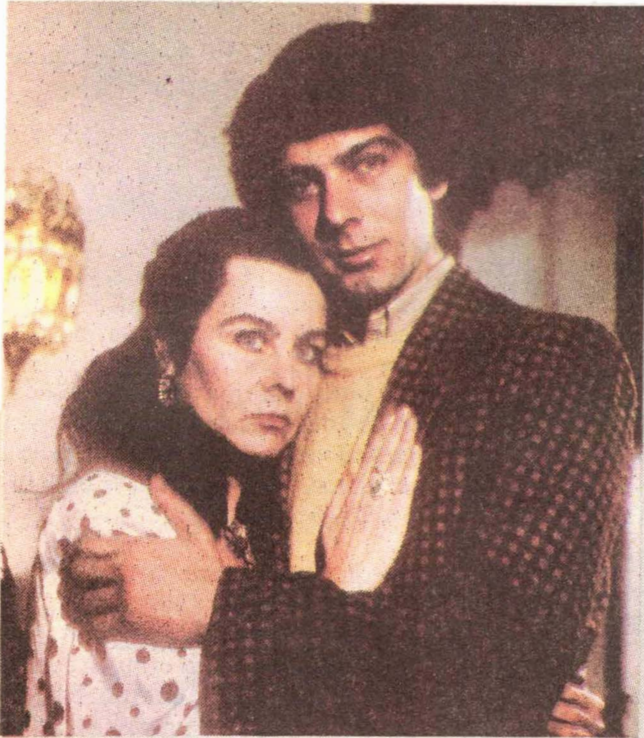
Fransız Devrimi'nden anti-faşizme

PİMPERNAL SMITH, Yönetmen: Leslie Howard, **Senaryo:** Anatole de Grunwald, Ian Dalrymple, **Görüntü:** Max Greene, **Müzik:** John Greenwood, **Oyuncular:** Leslie Howard, Mary Morris, Francis L.Sullivan, Hugh Mc Dermott, Raymond Huntley. 1941 İngiltere yapımı, 104 dak.

Nazi döneminde, mahkûm edilen bazı ünlü kişiler, Almanya dışına kaçırılmaktadır. Gestapo, bu işi düzenleyenleri aramaya başlar... Tutuklu bulunan Polonyalı gazeteci Koslowski'nin kızı Ludmilla, mahkûmları kurtaranın, İngiliz arkeoloji profesörü Heratio Smith olduğunu düşünür ve ondan yardım ister. Çünkü, kendisi de Gestapo'yla işbirliği yapmaya zorlanmaktadır...

Macar kökenli İngiliz oyuncu Leslie Howard'ın başrolünde oynadığı, Harold Young'ın yönettiği, 1934 yapımı *The Scarlet Pimpernal*'dan yola çıkarak yaptığı bir yönetmenlik denemesi. İlk film, Fransız Devrimi sırasında, aristokratları giyotinden kurtaran bir İngiliz centilmeninin öyküsüydü. Howard ise, zaman ve mekânı çağımıza taşımış. Aslının gerisine düşmeyen hatta daha çekici hale getiren bir "yeniden-çevrim" bu; başlangıç bölümleri biraz ağır gelebilir ama, sonradan nefis sahneler geliyor!

(10 Ağustos Perş., TV 1)

başına Fatma geçer." Bir kadın komiserin (hem) belki de görevi gereği kurtardığı bir işadamı ile evliliğe varan aşk öyküsü... Başrol oyuncularının filmde gerçek adlarını kullanmaları... filmin ilginçliklerinden. Bir de TRT bültenine göre Yılmaz Zafer var başrolde. Ama konunun içinde bir türlü rastlayamadık adına. Dost mu, düşman mı bilinmez. Yukarıdaki fotoğrafa bakarsanız, komiser Fatma'yla biraz samimiler galiba. Filmin yönetmeni ise, şimdilerde Şişli Belediye Başkanlığı'nı sürdüren Fatma Girik'in gerçek sevgilisi Memduh Ün... Cumartesi günü Türk filmlerinin klasik seyircisine...

Müzikte kalite

Bu haftanın **Pazar Konseri**'nde Beethoven'ın *Pastoral Senfoni*'si var. **(6 Ağustos Pazar TV 1)**

Sizin Seçtikleriniz adlı programda, Yeni Türkü son çalışmalarından biri olan *Fırtına*'yı, Nilüfer de Kayahan bestesi *Esmer Günler*'i söylüyor. **(6 Ağustos Pazar, TV 1)**

CYBILL SHEPHERD.

Kadife sesli sunucu Sezen Cumhur Önal'ın **Unutulmayanlar** programında, Ray Charles, bir Mayfield bestesi olan *Hit The Road Jack* (and don't you comeback nomore)'i; **Mavi Ay**'ın Maddie'si Cybill Shepherd *Stardust Melody*'yi, üçüncü intihar denemesinde başarılı olup, geçen yıl ölen Dalida bir *Madley*; Enrico Masias da *Pour toutes ces raisons je t'aime*'i seslendiriyorlar. **(10 Ağustos Perşembe, TV 1)**

Caz Dünyasından programında, 1988 Montreux Caz Festivali'nden bölümler yayınlanıyor. **(10 Ağustos Perşembe, TV 2)**

ROY ORBISON.

Yine zengin bir **Pop-Vizyon** var bu hafta. Traveling Wilburys grubuyla birlikte 1960'lar müziğini yeniden diriltmeye çalışan, blues temaları taşıyan bir rock anlayışının ustalarından olan; '88 sonlarında ölen Roy Orbison'ın, '89 başında yayınlanan *The Mystery Girl* albümünden bir parça: *She's a Mystery to Me*... Heavy-metal'ci sayılan, ama daha çok hard-rock türünden parçalarıyla tutulan, özgün anlatımları ve düşünceleriyle de ilgi çeken Bon Jovi grubundan, *Born to Be My Baby*... Michael Jackson'dan, artık "bayatlamış" hale gelen *Smooth Criminal*.. Bee Gees grubundan *One*... Yakışıklı Cliff Richard'dan *We Don't Talk Anymore*... Ve, rock-opera'nın öncülerinden (A Night at the Opera) olan, ama son yıllarda eski kalitesinden çok şey yitiren Quenn topluluğundan *I Want It All*... **(12 Ağustos Cumartesi, TV 1)**

CHICK COREA.

Armoni programında Chick Corea konseri var. Henüz 4 yaşındayken yetkin biçimde piyano çalmaya başlamış, yoğun klasik müzik eğitimi almış; 1960'larda dönemin büyük cazcıları (Miles Davis, Keith Jarrett, Charles Lloyd) ile birlikte çalmış; 1970'lerin başında, ünlü basçı Stanley Clarke'la kurduğu Return To Forever ile pop-caz'a yönelmiş; son 4-5 yıldır ise, popcaz'dan sıyrılarak, klasik müzik ile caz arasında kaynaşma kurmaya çalışan arayışlara yönelmiş, en büyük caz piyanistlerinden biri Corea. Kaçırmayın! **(11 Ağustos Cuma, TV 2)** □

TRT

GENEL İSTEK ÜZERİNE

Bültenden seçmeler

7 Ağustos Pazartesi, TV 1

TV'de Sinema *(İnsanlar Yaşadıkça)*

KONUSU: Hapisten yeni çıkan Orhan (C.Arkın) kandırılarak bir soygun işine karıştırılır. Bundan sonra olaylar, aleyhine gelişmeye başlar. Orhan da kendisine bu oyunu oynayan kişilerden intikam almak için çalışır.

* * *

8 Ağustos Salı, TV 1

Dizi *(Küçük Büyük Bütün Canlılar)*

KONUSU: Tristan'ın arkadaşlarıyla gittiği dansta sarhoş olup Helen'e rezil olan Harriot dostluklarının ilerlemesi üzerine bütün umutlarını yitirmiştir. Ancak Helen'in köpeğinin sakatlanması ilişkilerini düzeltecektir.

* * *

8 Ağustos Salı, TV 2

Belgesel *(Derinliğin Sırrı)*

KONUSU: Kuzey Buz Denizi ve yöredeki hayvanlar; Kutup Ayısı, Morslar, Karibular, çeşitli deniz kuşları, Aysbergler söz konusu yaşam ortamında ve doğal çevrede ele alınmıştır.

* * *

8 Ağustos Salı, TV 2

Belgesel *(Zamanın Arşivinden)*

KONUSU: Bu bölümde, insanlığın varoluşundan beri bir tabu olarak gördüğü gökyüzü ve insanı uçuş düşüncesi işleniyor. Dünyanın çeşitli bölgelerinden insanların çeşitli amaçlar uğruna kendilerini boşluğa atmaları konularına, bunların nedenlerine ve sonuçlarına değiniliyor.

* * *

9 Ağustos Çarşamba, TV 1

Genç Yüzler Genç Sanatçılar

KONUSU: Gençlerin ilgi duyabilecekleri sanatlar atölyelerinde işleniyor.

* * *

10 Ağustos Perşembe, TV 2

Gençler Üretiyor

KONUSU: Saip Ertem'in hazırladığı programın konularından Türk Hava Kurumu Model Uçak Yarışması, TÜBİTAK Proje Yarışması gençleri, M.S.Ü. Devlet Konservatuarı öğrencilerinden Klasik Müzik, A.Ü.Öğrencilerinden çalışmalar, M.Ü.G.S.F.deki duvar panosu. M.S.Ü. Tekstil Bölümü öğrencileriyle söyleşi, M.S.Ü.Devlet konservatuarı öğrencilerinden Klasik Müzik Trio'su, Ud çalan ve beste yapan bir genç, E.A.Ü. öğrencisi ile söyleşi yer alıyor.

* * *

12 Ağustos Cumartesi, TV 1

Dizi *(Shingen)*

KONUSU: Hırslı Kenşın planlar yapmaktadır. Imagava'nın karısı ölünce Şingen'le olan bağları kopmuştur. Koi Suwa'ya döner. Sanoe'nin oğlu Şiro'da kör olur.

* * *

12 Ağustos Cumartesi, TV 1

Süper Turistler

KONUSU: Programa, Almanya, Fransa ve Türkiye konuk ülke olarak katılıyor. Açılış köyün tanıtımı ile başlıyor ve havuz oyunlarıyla devam ediyor. Havuz oyunlarında Elbise Rally, Sörf üzerinde oryantal ve Limon çıkarma yer alıyor. Show bölümünde ise; Havuç kesme, Sırt basketi ve Un içinde boncuk bulma yer alıyor. Program final ve ödül törenleriyle sona eriyor.

* * *

12 Ağustos Cumartesi, TV 2

Dizi *(Düşman Aileler)*

KONUSU: Keith'le oğlu arasındaki soğukluk sona ermiştir. Ama Keith kutsuzdur. Çünkü babası ile Jennifer'i bir arada görmüştür. Ve bunu annesine bildirir. Bu arada Libby'nin küçük kızı ne yazık ki ölmüştür ve acılı günlerinde Mike ona büyük yakınlık gösterir.

* * *

12 Ağustos Cumartesi, TV 2

Dizi *(Hayatın Gerçekleri)*

KONUSU: Natalie dönem ödevini hazırlamaktadır. Hazırladığı sorulardan yararlanarak arkadaşlarına ve kendisine birer eş bulmaya karar verir. Bakalım makinenin bulacağı eşler aradıkları erkekler olacak mıdır?

HAYATIN GERÇEKLERİ TRT'nin gerçeklerine uymuyor.

Saçlarınızda Harikalar Yaratın..

Saç Kurutmanın Yeni Adı..

ALİCE
Turbo 1600

Türkiye'de İlk Defa

Evde Otelde İşyerinde

- Güvenilir, pratik
- 30 sn.monte edilen her zemine kolayca yapışan
- 1 yıl Garantili

ALİCE Turbo 1600 ile Saçınızı, Elinizi, Vücudunuzu Kolayca kurutun.

Banyonuzun prestiji
ALİCE TURBO 1600

Üretici ve Genel Satıcı:

ALİKARAGÜL

Elektronik ve Tüketim Mamülleri San. ve Tic. A.Ş.

Marpuççular Caddesi, No: 10
Sultanhamam - İSTANBUL

Tel : 512 78 24 - 512 78 25
519 11 26 - 519 11 27
Fax : 512 99 29
Telex : 31342 S.E.R.F.
ANKARA Tel : 117 96 70

** ALICE TURBO 1600 bir Türk-İtalyan ortak yapımıdır.*